℣ O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut petisti ℟ Vade mulier semel
tibi dixi si credideris uidebis mirabilia ℣ Da q̄s dn̄e populis arpi
anis ut quę pfitent̄ agnoscere & celeste munus dili
gere · qd frequentant · ℣ FERIA SEXTA ·
Dixit dn̄s ad abrah̄ · Si inueneris sodomis quinqua
ginta iustos in medio ciuitatis dimittā omi loco
propter eos · Respondens abrah̄ ait · Quia semel
cepi loquar ad dominū meū · cūsim puluis & cinis
qd si minus quinquaginta iustis fuerint · delebis
propter quadraginta quinq, uniuersā urbē & ait ·
℣ on delebo · si inueneris quadraginta v · ℟ Inuenio
Rursus q, locutus est ad eū · Sin aut̄ quadraginta
inuenti fuerint qd facies · ℣ non peuciā, ppter · x l ·
Locutus ē abrah̄ ad dm̄ inquit · ne indigueris dn̄e
si loquar · Ad si inuenti fuerint · x x x · Respondit ·
℣ on faciā si inuenero x x x · Quia semel ait cepi lo
quar ad dn̄m meū · qd si inuenti fuerint ibi x x ·
Dix̄ non interficiā propt̄ x x · ℟ In omnib· exibeam nos
Obsecro inquit ne irascaris dn̄e · si loquar adhuc
semel · Ad si inuenti fuerint ibi x · Dix̄ non delebo
, pp̄t̄ x · Abiit dn̄s post quā cessauit loqui ad abra
h̄ · & ille reuersus ē in locū suū · Venerunt duo
angeli sodomā uespere · sedente loth in foribus ciui
tatis · ℣ Respondit
Li ē Humqd uoluntatis meę ē mors impii
dix̄ dn̄s ds̄ & non ē uertat̄ a uiis suis & uiuat · ℟ IHV
℣ Angelus domini descendebat de cęlo mouebatur aqua & sanabatur unus

Guelf. 25 Aug. 2°, Spiegel von

quę nā causa erat· ut absq; liberis
tam diu manerent· Hæc nāq; questio
duplici solutē modo· Aut enī ho
mines quantę plixitatis habe
bant ætatem· diuturnis animculo ē
iugi uacabant· aut qđ ueerissimū
est· hi tantum assumuntur auen
dico moysē historiographo· ex qui
bus noe cum filiis ducebat originē·
p quē et mundus post cęteros hominū
pditionē· indiluuio erat restaurandus·
Sic nāq; matheus nī primogenitos tan
tū assumens· in catalogo generationis
xpī· sed eos exq̄b; natiuitas dnī secm
carnē ducebatē· Ioneni abrahę primo
genitꝰ fuit isaac sed ismahel· nec iudas
iacob primogenitꝰ sed ruben· neq; da

quomodo in plerisq; ita et· in hoc sit error·
Innumeris siq̄dē et· in hebreis ismaritis
nos libris ita scriptū reperitē· et·
uixē matusalā centū octoginta sex cl̄xxvi annī et genuit
lamech· Et uixē matusalā post quā ge
nuit lamech septingentis octoginta duob. dcc lxxxii annī· et fuerūt
omnes dies matusalę annos· dcccc lxviii· nongentos sexagīnta nouē
Et uixit lamech centū octoḡ duob· clxxxii annī et genuit
noe· Sē anni ccc lxviii· trecentis sexagīnta nouē his adde de
annis noe qua in sexcentesimo uitę
ei anno diluuiū factū est· atq; ita fit
ut nongentesimo lx viii uitę suę sexagesimo nono
matusalā mortuus sit· eo anno quo
cępit esse diluuiū· xvii·

Dixē quoq; lamech uxoribꝰ; suis adę
et sellę· Audite uocē meā uxores
lamech· auscultate sermonē meū· quo

Gen. 34 Aug. fol., f. 6r

Guelf. 34 Aug. fol., f. 34v

reposita sinlusa occuparet; Go
thos tamen crebro per tẽptans ne
quiuit subicere; Gaius tiberius
ãter tius regnat romanus; Goth
tam suo regno incolume esp seuerant.
quib; hoc erat salubre. hoc adcõ
modũ. hoc uotiuũ. utquic quid
dicẽ neu seorũ consiliarius prete
pisset. hoc modis omnib; expeten
dũ. hoc utile iudicantes sore; Qui
in omnẽ poene philosophorũ sa
pientiã eos introducens. barba
ros mores eorũ conpescunt. car
minib; & diuersis cantib; animos
demulcens eorũ studios os reddidit.
unde & carmina ipsorũ lingua
adhuc extant diuersa abeis cõpo
sita. Decetenim autẽ dicẽ me eo
qui presidet aruis; Tertia uero mise
de supra mare ponticũ iam humani
ores. & ut superius diximus prudenti
ores effecti. diuisi pfamilias populi
ue se gothi qui & geth is sunt dicti; Quoꝝ
fuit studiũ primũ inter uicinas gen
tes alias que arcũ intendere ner
uis; hinãq; catumaiorũ facta mo
dulationib; que cẽ tharis canebant.
tales enĩ eos tradunt exstitisse qua
les ulixhe roas fuisse quos miranda
iactat antiquitas; Contra hos ut
premisimus ue soces lacrimabile si
bi intulit bellũ; Quos amo zonũ
fuisse uiros tradunt. eusebius autẽ
in annalib; oros ius in libro primo cõtra
paganos sertas eos uocant quia par

diu obtinuerẽ deleuit ꝓpemodum
anteq̃ uiceꝝ; Inde drancaſ· euergetaſ·
parimaſ· pariapemenoſ aggreſſuſ ad
arpioſ ceteroſq; populoſ qui in radice
caucaſi morabant· ſubegit urbẽ ibi
alexandriã ſup amnẽ tanai conſtruꝛ
tã; ſinecminor ei in ſuoſ crudelitaſ·
quã in hoſtẽ fuerãt; Docent hoc
amimthaſ conſobrinuſ occiſuſ mouer
caſ frẽſq; eiuſ necatus parmenio &c ſi
liothaſ cruciatus· Attaluſ· euriloch·
pauſaniaſ· multiq; macedonie prin
cipeſ exuncti; Clauſ quoq; annis gra
uiſ· amicitia ueteriſ· neſarie interfect;
qui cũ in uiuo fiducia amicitie re
gie aduerſus regem ſua opera patri
filippo ꝓponeret memoriã patriſ
regnaq; deo ſuſ regine expugnauit;
Que cũ ſe dediſſet· concubitũ regum
redemit; pagratã ꝓdomitaq; alexan
dri in diã· cũ ad ſaxũ mire aſperum ſ
& altitudinis inq̃ multi populi confu
gerunt ꝓuenuſſet· Cognoſcit hercu
lem ab expugnatione eiꝰdem ſaxi ter
remotu; ꝓhibitũ emulatione ꝓmo
tuſ· ut herculiſ acta ſuperaret· Cum
ſũmo labore ac periculo ſaxo potitus·
omiſſo loci eiꝰ genere ſi in dedit monẽ accepit
Cum foruſſimo indorũ rege cruen
tiſſimũ bellũ geſſit in quo alexander
cũ ipſo poro ſingulari certamine
occiſoq; deiectuſ equo concurſu ſaucl
lum ꝓſeruauit mortuſ euaſit; Porus
multis uulneribus confoſſuſ· & captus;

1

lonū atq; lixarū immixta cohortib;
scortis & histrionib; trahebat; Itaq;
facile cū uniuerso exercitu suo par
thorū uiris; oppressus interiit;
Eodē tēpore ptholomei alexandrinor
regis misera uita miseriorē uitę exi
tū dedit; Is enī sororē suā stupro
cognitā. ac deinde in matrimoniū
receptā. nouissime turpius quā duxe
abiecit; Priuignā uero suā hoc
filiā sororis & cōiugis cōiugē assciuit.
filiū suū quē ex so rore susceperat
nec ñ & filiū fratris occidit; Quā
obrē tanti incestus. ac parricidij factor
execrabilis. ab alexandrinis regno
pulsus est.

der & minabat; Vnde hyrcanū q̄dē
plus timor ac misericordia. q̄ua ira
cundia cōmouebat; Mat uero eius
nihil plagis aut intenta nece pterri
ta. manus prętendens filiū pcabatur
ne uel suis fractus iniuriis placere & im
pio; Siquidē ipsa morte ab ptholo
meo ppositā in mortalitate ducer &
meliorē. dū modo ille poenas eorū quę
in domo sua cōmissas admisisse & expen
der &; Iohannes aut nec obstinatione
matris cogitans acceptes ei audiens. ad
irruendū impellebat. modo uerbera
ri eā lacerariq; cōspiciens efferminabat.
totusq; dolore plen erat; Obsęq; aut
diu tracta obsidione feriat annus

Germ. 34 Aug. fol., f. 88r

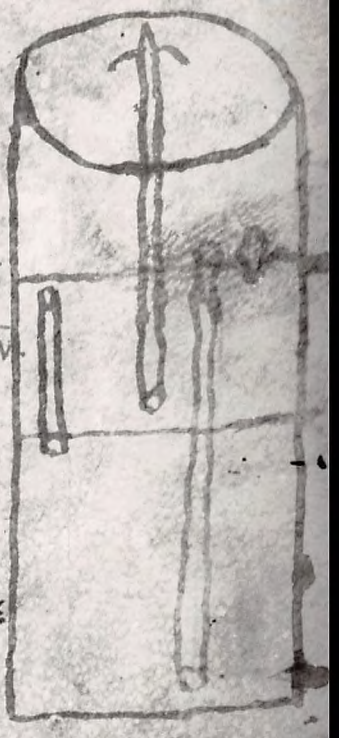
classe ad cęsarem defecit. eidemq; clas
si ipse iussu cęsaris praefuit. idemq; c̄
tinuo cum statuto tauro aduersus
meneecratum pompeianum du
cem nauale bellum gessit. Deinde
ipse cęsar aduersus eosdem ppmpei
anos cruentissimum bellum naua
le fecit. sed continuo victricem clas
sem poene uniuersam apud hy-lla
ceum naufragio amisit. ventidius
p̄fas de parthos insignem triumpum
pentes trib, bellis maximis fudit
regemq; eorū pacorū in acie in
terfecit. ea felicissima die qua clas
sis a parthis fugat occisus. anto
nius uix uno castello expugnato
pacem cum antonio ebo fecit. ut
ipse tantam rem consummasse ui

rē transiit. shuic cęsar tertio transfu
gā indulta tantū uita insegnē reliquit.
deinde agrippa int̄ multas & hy-pas ad
uersus demochā pompeii nauale
proeliū gessit acuicit. ibiq; tunc na
ues. xxv. aut demersit aut cepit. reliq;
lacessatus pompeius mesanā c̄fugiens
cęsar interea tauri menā praecepit
quē repentino impetu pompeius af
flix̄. unde multis diuersis nauib; su
is magna multitudine suos mul
tos p̄dita. inde alia cesar aufugit. nec
int̄uenientē mora in sicilia fecit.
ibiq; lepidū ex affrica aduentantē
obuiā habuit. summas sibi partes terro
re minis acsuperbia uindicantē. p̄di
cs pauco. agrippa cęsaris iussu alio
rē cū acie instructa. prospere tamis

Guelf. 34 Aug. fol., f. 113v

Guelf. 34 Aug. 2°. Spiegel hinten

Pater cum essem cum eis ego seruabam eos quos dedisti mihi alleluia
nunc autem adte uenio non rogo ut tollas eos de mundo sed ut serues eos
a malo alleluia alleluia SCI VRBANI MAR.

Sacerdotes tui dne ℣ Memento dne GR Inuenit dauid ℣ Nihil ꝑfic
℣ Veritas mea ℣ Beatus seruus INVIGILANTE ORATIONIBVS
Vinea facta est ℟ Cantemus domino ℟ Sicut cervus desiderat
Att Confitemini dno ℟ Laudate dominum ℣ Emitte spiritum
tuum & creabuntur & renouabis faciem terre sit gloria domini in secula
alleluia ℣ Benedic anima mea domino domine deus me us magnifi
catus est uehemen ter ℣ Confessio nem & decorem induisti d
mictus lumine sicut uestimen to ℣ Extendens celum sicut
pellem qui tegis maquis superiora eius qui ponis nubem ascensum tuum
alleluia ℣ Ultimo festiuitatis diem dicebat iesus qui unme credit flu
mina de uentre eius fluent aque uiue hoc autem dixit de spiritu quem ac
cepturi erant credentes in eum aeuia aeuia INDIE SCO PENTE COST.

SPIRITVS DOMINI REPLEVIT ORBEM TERRA
rum alleluia & hoc quod continet omnia scientiam habet uocis
alleluia alleluia alleluia ℟ Confirma hoc deus quod operatus
AE VIA ℣ Emitte spiritum tuum & creabun tur
& renouabis faciem terre AE VIA
Dum complerentur dies pente costes erant om nes
pariter discipuli ℟ Confirma hoc deus quod operatus es in
nobis a templo tuo quod est in hierusalem tibi offerent reges munera
alleluia ℣ Canta te domino psalmum dicite nomini eius

Gudf. 37.26 Aug. 2°, Spiegel hinten

D eseruere uiri pro qua pugnabitur urbe.
O i melius quā non latuas couis in oras
H unc furor incubuit. nec iuncto sarmata uelox
P annonio. dacisq; geres admixtus; habenis
T ā paudū ubi roma duce fortuna peperit
Q d bellū ciuile fuit. sic fatur. & urbē
A ttonitā terrore subit. naq; ignib; auris
C redituri ut capte rapturi menia rome.
S parsuriq; deos. fuit hec mensura timoris.
Y elle putant quēcūq; potest; non omina festa.
H on fictas leto uoces simulare tumultu.
V ix odisse uacat; phebea palatia cōplet
T urba patrū. nullo cogendi iure senatus
E, latebris educta suus. n̄ cisule sacre
E ulserē sedes. n̄ proxima lege potestas
P retor ade. uacuēq; loco cessere curules.
O mnem dignitatē sibi uendicabat. ipso locus
M a cesar erat; priuate curia uocis
T estis adē. sedere patres censere parati
S i regnū si rēpla sibi ugulūq; senatus
E xiluq; petat. melius qd plura iubere
C rubuit quā roma pati. tam exul in ira.
V rib; an posint obsistere iura p unū
L ibertas expta urū. pugnaxq; metellus
Y t uidet ingens saturnia rēpla reuelli
M ole. rapit gressus. & cesaris agmina rupens.
A nte fores nondū reserate cistite aedis.
V sq adeo solus ferrū mortēq; timere
A uri nescit amor. pēnis discrimine nullo
A misse leges. et pars ultima rerū
C ertam mouistis opes. phibensq; rapina
V ictore. clara testatur uoce tribunus.
H on. nisi p nr̄m uobis pcussa patebunt
T ēpla latus. nullasq; feres nisi sanguine sacro
S parsas raptor opes; certe uiolata potestas
I nuenit usta deos. crassiq; in bella secute
S eua tribunicię uoluerunt pria dire.
O rege uā ferrū. neq; enī tibi tūba uerenda e.
S pectatur ex sceleru. deserta stamus in urbe.
H on. ferer e nro sceleratus pmia miles. romanis opib:
S unt quos psternas ppli. que menia domes

H: Lā timorē suū ita metuebant. ut cesarē
credereut facturū cē qd posset. Est ergo
mensura dicta A or o ——— o o

I. Ipsa odia libere exercuit ere non poterant.
timore. siue ut aduenit cesaris subito
trepidi rep nacuū nec odio repperiere.

K. Plēsin dictū. quia illo tēpore n erat sedes
phebea. q pea sic dicta ē. quia hanc pea ēstimat
A V O V S T V S.

L: Consules solebant euocare senatū. ꝑ tamen
motu cesaris nullo uocante CONVENERANT.

M: Ordo. Voluisset qd plura iubere rome. ruere
Q V A M P A T

N: Ordo. Libras expa pnū utrū an possint
ira obsistere uiris ex ira o.

O. De metello dictū ē. qd amore pecunie nec
ferrū nec mortē timuit. illud qd sequit ex
psona poete dictū accipiē. Ceum discrimine
nullo amisse leges. & pars ultima rerū certā
men mouistis opes. Solent enī poete subito mu
tare qualitatē psonę. Increpat poeta metellū qd ꝑ
thesauro mortē se ERADIDIT.
Ordo. Ante fores ēstitite aedis. phibens rapina
victore: contra pparentibus DICTA SVNT

P: Tribunicię dignitatis sacratę habebant. neq; enī
his aliter resistere licebat. Gauisi animis eum
dicerent crasso debere seruare fidē. & cū phi
etsi uetarent ad plū ille ꝓcepit. neglectis
tribunis plebis dirasq; ei pcās est quo bello crassus
O C C V B V I T.

Gudf. 41.1 Aug. 2°, f. 20r

VOS quum in toto mundo beatu paul
ne docuistis. qa nobis qs. in q ti ho
lim. pri adhuc exempla gradiam. P.
Beatus paulus q nos egregia in
tua illuminauit orbe uoca
aliquando erat in tribulatione ecclesias illu
straturus. Quo mihi videbat malet
lu ds ut imbecillia uidere uniuersi
documenta uirtutis sue ponit q in
uit similia modu cum predicatio
nem oportuit tu pora studia pri
ua uidentur oculis ipsu undiq; co
Propte qd idem ipse aliud significat
um uos sapiens ex similibus fiat u
qua q potuisset rursus bene uidi
sensisse bene. q pia sapientia qua
deus fidei sue cuncta cominuendi
dend uocemone ita necessitate
et reduce unde discessit.
Multi mihi inmoto q inueni tribu
per mirabilia uidisse ree ut lu
nabuchodonosor ut uidas. ut ch
mon. ut ananias q saphira. ut ap
pls iudeos. q ita paulus. luuisti
aspectu ad sinceriissimu illud lum

Gudf. 52.3 Aug. 2°, Rimbd. hinten, außen

P hocarcas amphisa manus scopulosaq; cirra;
P arnasiusq; iugo missit desertus utroq;;
B oeti coiere duces quos impiger ambit
E audica cephisos aqua cadmeaq; dirce.
P iscoq; manus populisq; p equora mittens
S iccanis alpheios aquas tu menala liquit
a rcas & herculea mules tracinus oeten.
t respu driopesq; ruum quercusq; silentes.
C haonio uteres liquerunt uertice selle;
C xhausit totas quamus delectus athenas.
E xigue phebea tenent nauala puppes.
t resq; petunt uera gradi salamina carinam;
J am dilecta iouj cemenis uenit in arma.
C reta uetus populis gnososq; agitare phareteas.
D octa nec eos peior cortina sagittis.
t u qui dardania tenes oricon & uagus altus
D rspsus siluis athamas & nomine prisco
C nchelie uersi testantes funera cadmi.
C holos & adriacas spumans absirtos in undas.
P enes qui rura colunt quorumq; labore
t hessalus hemonia uomer pscindit hyleon.
J ride lacessitu primus mare cum rudis argo
O iscyn ignotas temerato littore gentes.
P rimaq; cu uentis pelagiq; furentib; undis
C omposuit mortale genus fatusq; p alta
A cessit mors una rate cu linquitur hemus.
t racus & pplm pholoe mentita biformem;
D esertus trimon tepido cu[m]mittere nilo
B istonias consuetus aues & barbara cone
S armaticas ubi pdit aquas sparsamq; pfundo
O ltrifidi peuces unus caput alluit hystri.
O siaq; & gelido tell pfusa gelo.
J dalus & numu glebis exclus arispe.
Q uiq; colunt pitanen & que tua munera pallas
L ugent dampnate phebo uctore celene.
Q ua celer & rectus descendens marsia ripis
C rrante menandron adit. myrtusq; referunt.
P assaq; ab auriferis tellus exire metallis
P actolon qua culta secat. n ulior hermus.
J taceq; quoq; signa manus pturaq; castra.

Y phocis cunctas & ducta aphoco eacisiado que pelius
& helen occidisse dicunt. inhac enu cuncte edip
p lauu occidit. dū patrem querere.
X parnasius mons thessalie bicepsq; qui apollini
un libo sacrat. helicon & cytheron ne ergo utroq;
ugo desert & suos incolas muse adplia
; ubiq; p flumina; demonib; incolas eoq; debem accipere.
Y Quere enumouit fuerat sacraq; q; dabant responsa
mortalib; has p ea lacedemones subruert. i deoru
s i l e y t e s;
Z Deleo qm nom. quarte declinacionis & signifi
cat delectione multum. & aut deleo ubi eras q. ch
eo obseruat. m. aut luca deleo. tam humanum
oms athenienses fauentes poo ad bella uenert;
A due sunt salamines una mgcia unde plius & teucer
altra in cypro qm inclu. sensus est tres naues
uenisse in salamina. perentes uter eat. q[ui] a ueia
ce salamina unde ipse uenerat. quipoo fuerant;
B Cadm inhac cunctae cuius uxore ermiona euersus
in draconem. unde & cu nom accepit. enchelde
eu dracones dnr agis;
C flum estruxeta opidu fugiens meduc frater suu
fratrisq; siu abscisa membra disceripsit. & flumen
nom absirtos nom imposuit.
B Rex traciq; aliquando immisso estro pdit boues.
cuq; mutera mulcres uteos p[er]sequerent & dum illa
eos p[er]seq; nposset pedib; equos ascendert & ce
pert currere p eos. cuq; equi biberent influm
nib; putabant alii semanimes ee. & sem equos.
unde inuen fabula locu cemauror;
e Thuos cunctas syrie felix ducta eoq; p[ro]uectoru
desumunt gemib; rex undq; ea cedit. ibiq;
uectorie titulos erexerat;
Cunctas est surie mq[ue] abdes rex p[er]sarum duxit cedit;

Güelf. 41.1 Aug. 2°. f. 21r

Guelf. 78 Aug. 2°, Spiegelkursiv

[illegible] dicat pom[illegible]
[illegible] regn. di. & ē numio
[illegible] culū
cus. S' statum, con[illegible] orpor[illegible]an
guini dñi. Et uīcommunicand[illegible]pti
nas laudes celebra[illegible] concin[illegible] Quas tu[illegible]
cipiam: Aegia aegia ℣ Laudate nō[illegible]

℟ qs ompiſ ds. ut diuino mune
re ſaciam. & ſacris mỹſteriis unouemu
& moribus. ℣ His ita tranſactis. dicat dia
conus benedi. A de gras. INDUSCO

SQ INDOMINICA

DIE PERUNIGENITUS tuus
aeternitatis nobis aditum de
uicta morte reſeraſti. uota
nra quę pueniendo aſpiraſ
etiam adiuuando pſequere. ℣ eund. SICR

Suſcipe dne qs preces R cqre in ſabb ſco.

Et iuſtum eſt equum & ſalutare. Te
quidem omni tempore. Sed in hac poſſimu
die glorioſius pdicare cum paſcha nrm ỹmmola
tus cs. Ipſe enim uerus eſt agnus. Qui
abſtulit peccata mundi. Qui mortē nram
moriendo. deſtruxit. & uitā reſurgendo
reparauit. Et ideo communicamus. ut ſp
anc igit oblationem. ut ſup

78 Aug. 2°

Rückseite hinterer Spiegel

HERZOG AUGUST BIBLIOTHEK
Lessingplatz 1 · D-38340 Wolfenbüttel

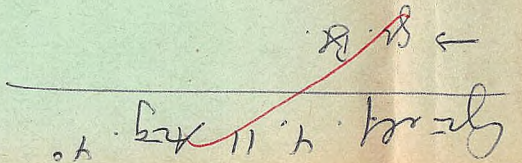
Cod. Guelf. 78 Aug. 2°
Rückseite des hinteren Spiegels

cf. Wien StadtB. 1142/42, Spiegel

an Dr. Seitz

MGH

(Reichen!

non ampliuſ quã ternaſ ſyllabaſ · duplicesſ non ampliuſ quã ſenaſ

Tonoſ alii accentꝰ · alii tenóreſ nominant :, habent :,
Tonigitꝰ treſ ſꝫ · acutꝰ · grauiſ · circũflexuſ :, acutꝰ cũ mgrecis
dictionib; tria loca teneat · ultimũ & penultimũ · & antepenultimũ ·
apud latinoſ · penultimũ · & antepenultimũ · tenẽ · ultimũ · niquã :,
Circũflexuſ quotlibẽ ſyllabarũ ſit dictio · non tenebit niſi pe
nultimũ locũ :, Grauiſ uero poni in eadẽ dictione · t cũ acuto
t cũ circũflexo poteſt · & hoc illi non ẽ cõmune cũ ceteriſ :,
Ergo monoſyllabaſ quę correptã uocalẽ habebunt · acuto accentu
pnunciabuñ · ut pax · pix · fax · nix · nox · nux :, Quę pductã voca
lẽ habebunt · circũflexo accentu pnunciabuñ · ut rẽſ · peſ
doſ · ſpẽſ :, In duſſyllabiſ · que priorẽ pductã habuerint · &
poſteriorẽ correptã · priorẽ ſyllabã circũflectẽñ · ut mẽta
crẽta :, Ubi tã abę pductę fuerint · ut legẽſ · t poſterior ſylla
ba pducta fuerit · acuẽñ priorẽ · ut nẽpoſ · Siue illa correpta
fuerit · ſiue pducta :, Vbi autẽ ãbę breueſ fuerint · porẽ acu
ẽñ · ut bõnuſ · mãluſ :, In triſſyllabiſ autẽ · & cetꝫa ſyllabiſ · & de
incepſ · Si penultima correpta fuerit · acuẽñ antepenultimã ·
ut tulliuſ · hoſtiliuſ :, Si penultima poſitione longa fuerit · ipſi
acuẽñ · & antepenultimã · grauẽ accentu · pnunciabuñ · ut
crẽllus · metellus · ita tamẽ ſi poſitione longa non exmuta &
liquida fuerit · nã mutabit accentũ · ut ſãcta · lãcbre · tẽne
bre :, Si ultima breuiſ fuerit · penultima uero natura longa ·
penultima circũflectetur · ut cethẽus · poſiſ :, Si ultima quoq;
natura longa fuerit · penultima acuetꝫ · ut achẽne · micẽne :,
In cõpoſitiſ dictionib; · unꝰ · accentꝰ ẽ · in minꝰ · quã in una parte
orationiſ · ut malefanꝰ · intercaloci :, Accentꝰ in integriſ dic
tionib; obſeruant :, In integrẽ iectionib; & in peregriniſ · & in
barbariſ nominib; nulli certi ſt accentꝰ :, Accentuũ legẽ · t
diſtinguendi · t pnunciandi · ratio · t diſcernende ambigu

Guelf. 4.11 Aug. 4°, f. 130v

130v

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel Cod. Guelf. 4.11 Aug. 4°

excepta. bis. & ter.

Omis fere conuunctiones corripiunt sed que. a. t. l terminantur, producunt. excepto ita quia & nisi. hem que. mn. dum siante eam. l. habuerit, producunt ut sin;

Accusatiue ppositiones. absq; his que ma. exeunt & una monosilaba. cis breuiant. Ablatiue uero. ille monosilabe longe sunt. que aut uocali constant ut. a. aut ua calib; tminant ut de. S; utriusq; casus ppositiones omis breues ee. non dubiu. Re ut ubiq; breuiant. ut remitto excepto cu refret distat significat. ut e. illud. Iam nec mutari pabula refret. & unq uerbo retro. ut reice ne maculis infusca uellera pullis naceneu. Cum tiectione.

Omis interiectiones si monosilabe fuerint, producunt ut heu. Cetery u exemplo similiu partiu orationis existimande sunt. ut pape. hec nomib; partib; obseruanda se. excepis que aut dyptongo aut positione longe sunt;

Gram. Lehmi. ed. Keil. III 519–528.

PRISCIANI GRAMMATICI DE ACCENTIBUS LIBER INCIPIT

Littera e elementa uocalis cu scribit & in uoce manum resonat. nihil aliud qua nota ad informandu elementu et apte. S; cu ex sono in uoce fruplex elementa uocabuli ecipit. Ad diuersa ita se habeat. quasi ymmago huius rei ee uidet. quippe cu aer percusso uetu lingue estat. unde uox formatur. Sic nanq; corp ee ostenditur. Dum & si corp non ett. audiri aurib; ui minime potuerit. & cu tangit auditu. & uerbar elementu erumpentis diuidit. alterutrum salue. latrauit. Latrauit. quippe littera alterutrum in pnunciatione. Latrauit in spu. longitudine metipi. hoc e si alter aut latr audiatur. habent enim sillabe tuu elementu. de pluribus. S; uis elementis litterarum & sillabarum. hoc dicere uidetur. de elementis litterarum te ute pnunciatio. [illegible] de elementis litterarum ee dicit. Cum ergo aliud elementa

Gall. 4.11 Aug. 4°. f. 134v

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 4.11 Aug. 4°

cōpositione antecq cōponunt · in siplici figr̄ pducōne sibi
seruant · ut cedens · intercedens · & clamans · cætera oīa breuiant
ut omnips · penipotens · armipotens · audiens · & hæc oīa cā longa
q correpta in obliqs pducē q seruant positionē · excipiunt hæc
· quæ n̄ habent · celebs · celibs · mops · mopis · adepes · adipis · hiemps ·
hiemis · ¶ Regulis accentuū nominis expositis · tractandū ē accentus
qui in ūb obseruat · qui cūa certis diffinendus ē regulis ·
¶ Vniuersa enī ūba cōiugationis p̄mæ quæ in psona secūa as syllaba
finiunt · quæ ūū in trissyllabas & cætera syllabas ueniunt · in penulti-
mis syllab p omnis modos pducenda sē · ut amo · amas · amabā ·
amauī · excipit p̄tem plusq pfectū qd solū breuiat · ut ama-
uerā · & fūm eīdē ītdicatī in p̄mis & secūis psonis pluralib; cui
exēplū hīc · fūm amabo · amab · amabit · & plūr amabim · amabi-
tis · amabūt · Abbis nāq · regut exeunt nouē · quæ in · ui · mu-
tant p̄tem pfectū & plusq pfectū · & p̄mas & secūas psonas frī
ndicatī eīdē modi corrumpunt · ut seco · secas · secā · secabo · secu-
Cæa pducē · Domo · domas · bā · domabo · domab · frico · fricas · bā ·
fricabo · fricab · bit · uoco · uocas · uocabā · sono · sonas · sonabā · tono ·
tonas · tonabā · amico · amicas · amicabā · crepo · crepas · crepabā ·
plico · plicas · plicabā · cum annexis ppositionib · p̄sens breuiat
qd in dissyllab uenit · n̄ positionē aut natā ipsā ūba pducta
sē ut reparat · reseco · resono · replico · Notat nāq · qd plico ·
plicas p̄tem plicui t plicaui facē · Quatuor abhac exeunt re-
gula · seco · do · lauo · uuo · Quæ cū cōponunt sīc in siplicitate
neq · in aui · neq · in lui exeunt formā · ut resto · restiti ·
restiterā · restabim · restabitis · restabunt · reddo · reddidi ·
reddideram · reddebim · reddebitis · excipiunt relauo · reuuo ·
quæ in p̄tō sic exeunt · ut relaui · reuixi · secunt aliā regulā
supiorē · ut relauo · relaui · reuuo · reuixi · excipit relauo ·
qd in p̄tō pfecto & plusq pfecto · & in uno futō modi

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel

139R

Cod. Guelf. 4.11 Aug. 4°

IN ORDINATIONE DIACONORVM

Commune uotum · communis ora
tio prosequatur · ut hinc totius eccle
sie prece · qui in diaconatus min
sterio preparantur · leuitice be
nedictionis ordine clarescant · &
spirtali conuersatione prefulgeant · gratia sanctificationis elu
ceant · praestante dnō nrō ihū
xpō quicum patre & spū sco uiuit
& regnat ds p omnia secula seculo

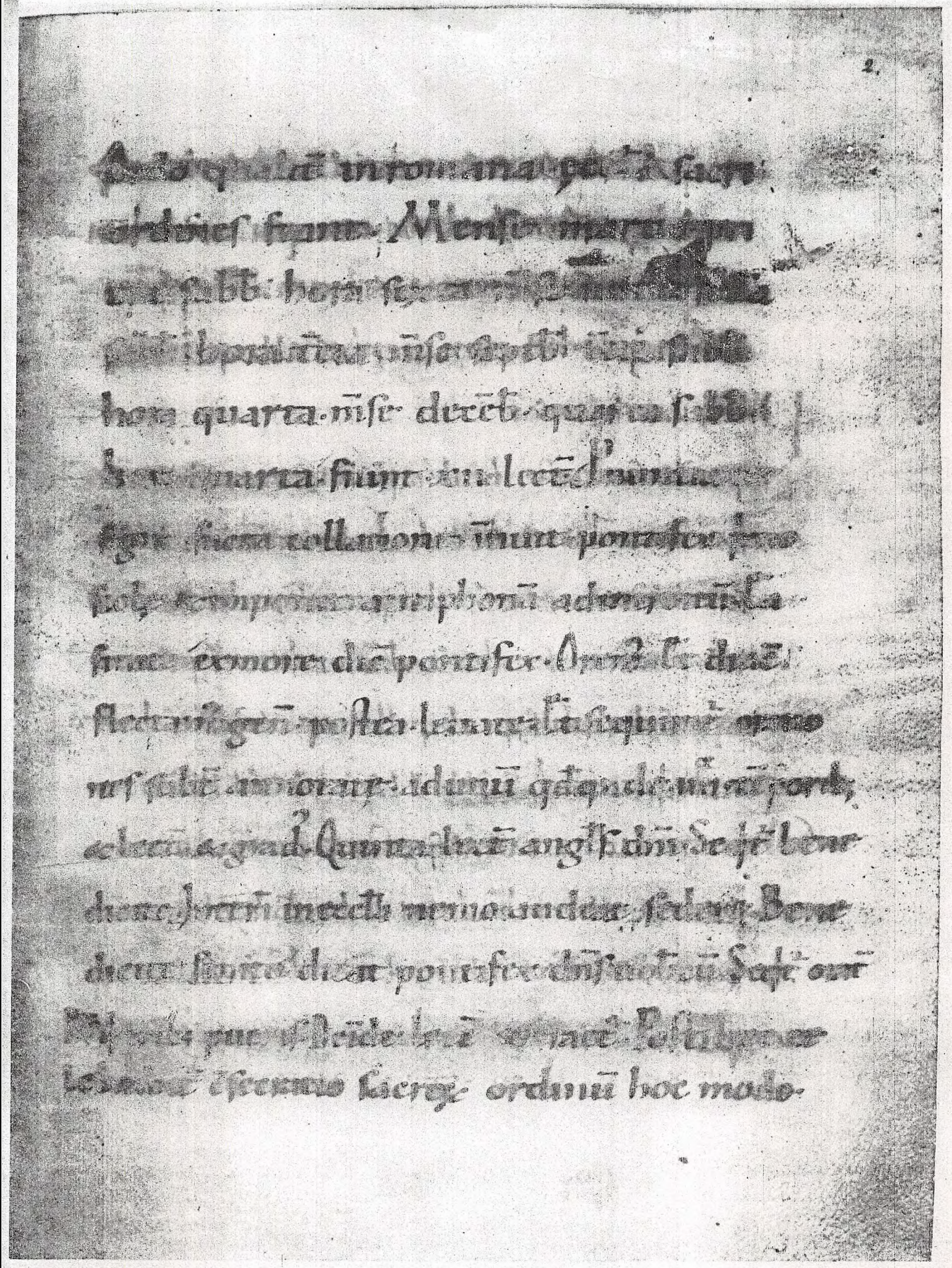
PRAEFATIO DIACONORVM

Oremus dilectissimi dm patrem
omnipotentem · ut super hos fa
mulos suos · siue quos ad officium

Guelf. 7.2 Aug. 4°

Zürich. 7.2. Aug. 40

fol. 1v Hand A

Grieß. 7.2 Arg. 4°
fol. 2r

Gräcf. 7. 2 Aug. 4°

ITE ALIA PRAEFATIO.

Oremus dilectissimi dñm patrẽ omnipotentẽ. ut super hos famulos suos N. quos mordinẽ lectorum dignatur assumere. benedictionẽ suam clementer effundat. quatenus distincte legant. quae in ecclesia legenda sunt. & eadẽ operibus impleant. OREMVS. & diacon. flectam genua. post ea. Leuate. BENEDICTIO EIVSDẽ

Dnẽ scẽ pater omps aeterne dẽ benedicere dignare hos famulos tuos. ill. in officium lectox.

Cod. Guelf. 7.2 Aug. 4°
fol. 5r

Hand C

Tobi ist nun
Thun Elbing
ex Original

- liber Esdrae -

Later number

Jincf. 7.2. Aug 4°

fol. 1r

Haec hostia dñe qs̄ emunde nr̄a delicta · & sacrificiu celebrandu subditoru tibi corpora · mentesq; sc̄ifica · p. Jhē.

Hanc igitur oblationē seruitutis nr̄e sed & cunctae familiae tuae · quā tibi offerimus · & pro famulo tuo n. quē ad episcopat̄ ordinē promouere dignatus es · qs̄ dñe · ut placatus accipias · & pp̄itius · in eo tua dona custodias · ut qd̄ diuino munere ēfectus es · diuinis effectibus exsequat̄ · Dies q; nros · Per eū.

Hanc nos cōmunio dñe purget a crimine · & celestis remedii faciat esse consortes · p. MISSA EPI PSE VIE ORDINATIONIS SVE.

Ds̄ quinon pp̄rius suffragantib; meritis · sed sola ineffabilis gr̄ae largitate · me famulū tuū p̄esse uoluisti · tribuę tibi dignē p̄soluere ministeriū sacerdotalis officii · & ecclesiasticis cōuenienter seruire ministeriis · plebēq; cōmissā · te inomb; p̄egente ·

Guelf. 7.2 Aug. 4°

Cod. Guelf. 7.2 Aug 4°

fol. 26v Hand E

inmalis· Alia enī eius dogmata pulchra & utilia· alia uero secus uiā
seminat· Assunt tamē multi alios pessimos discipulos multa uenenosa
sub nomine cecidisse testantur· Eusebius cesariensis clauis scriptu
rarū custosq: noui testamēti multis maior inconscriptione eē agrecus
cōmendatur· Tria sunt pclara que hoc inoperib; eius uere testantē·
C ationes quatuor· euglos· & decē historie ecclesiastice uolumina· que
nouū testamētū narrant· itq: custodiunt· & chronicon idē tēpoz
breuiariū· & pmā eī uestigia qd imitare potuisse & numq reperim·
E liodorus prbr domū amplissimā p modicū foramen respiciens· tēp
tansq: ostia conclausa clausā clauiq: nō habens· uix pauca ad lucē pdere
conualuit· sed que potuit narrare fideliē narrauit· Ambrosius
frē pfundoz penne raptus & aer uolucer quādiu inpfundū ingredit·
fructū de alto carpere uidetur· & omīs eius sententie fidei et ecclē
& omniū uirtutū firmae sunt columnae· Dardanus quoq:

SAN CYRILLI

Oremus fris kēmu dm rectorē acgubnatorē omniū sctoz
qp uenidicū ppheta suū polliceri dignat ē· qa inquacūq·
die cuersus fuerit impius ab impietate sua et fecerit
iudiciū· omīs iniqtates ei inobliuione erūt· ut immemor
omniū delictoriū et facinoz iuuentutis & ignorantie· siue
temeritatis pūaricationis mee· istud instrumētū ad bono
rificētiā nominis tui cōpactū· placidus ac misericors

Guelf. 7.2 Aug. 4°

Cool. Sz=elf. 7.2 Arg. 4°

for. 160° H + J

actionē pigrierū scōx. acroborāda siue multiplicanda uota fideliū tuorū doctrino rēpr cōseruare digneris. annuente eodē dño nro ihu xpo filio tuo qui tecū uiuit et regnat ds

Hic consecrat cyb minor et inferior

Oremus dilectissimi indulgentiā ompotentis dī. ut ep' postris humanę fragilitatis admissis cōsuetę misericordię suę munere. hoc repositorium sacris usib. pparatū. scili cet ac sapientiā suā inspū scificationis cōsecrare digneris. p

Ds qui humiliatione flecteris. et satisfactione placaris. aurem tuę pietatis indina pcibus nris. et captib. seruorū tuorū horū cinerū aspersione attractis. effunde ppicius grām tuę benedictionis. ut eos et spūs compūctionis repleas. et quę iuste postulauerint. efficaciter tribuas. et cessa ppetua stabilitate manere indulta decernas. p

ist
4 mm
zu klein

Cod. Guelf. 7.2 Aug. 4°
fol. 161r J+K

Foto ist nun
4 mm kleiner
als Original

mauerttas hocdeclarē. &in
huiusc̄orporetuā uerttatē ma
nifesta. ut animaꝑpoenitentiā
saluetur. &sicutpabilis ꝑaliqua
maleficia aut ꝑherbas peccata
sua contueri uoluerit tua dextē
ra hoc tua cuare dignetur. ꝑuni
genitū dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m filiū tuū.
qui tecū uiuit

Benedic dn̄e ꝑ inuocationē scissimi nomi
nis tui ad manifestandū iudicium tuū hoc
genꝰ metalli. ut omni demonū falsitate
ꝑcul remota. veritas ueri iudicii fidelib;
tuis manifesta fiat. ꝑd. Benedictio di patris
& filii. & sp̄s sci descendat sup hoc ferrū.
ad discernendū iudicū di. Amen

Cod. Qualif. 7.2 Arg. 4°

for. 138V

C + G

uitte nra inhunc mundū misisti · ut sehu
miliaret ad nos · et nos deuaret ad se · cui etiā
dum ierusalem ueniret · ut adimpleret scrip
turas · credentium populorum turba fidelis
sima deuotione · uestimenta sua cum ramis
palmarū inuia sternebant · presta ut illi
fidei uiam p̄paremus · de qua remoto lapi
de offensionis et petra scandali · frondeant
apud te opera nra iustic̄e ramis · ut eius
uestigia sequi mereamur · qui tecū

OMPS semp ds qui dmn nrm ihm xpm hodi
erna die · pullū asinę sedere fecisti · et tur
bas populos uestimenta uel ramos arborū
inuia sternere · et osanna decantare in
laudem ipsius docuisti · Da qs · ut illorum

Cod. Guelf. 7.2 Aug. 4°

fol. 141r

Hand D

Propitiare q̄sumꝰ dn̄e trementibus atq; sup
licibus subsententię tuę exp ectatione · & ad
humilitatē iacentium subleuandam · dex
teram salutis extende · Nobis seruis tuis
quos apostolicę clauis · sacerdotalisq; mi
nistros officii · non electione merita · sed
dono gratię tuę constituisti · da fiduciā
tanti muneris exsequendi · et ipse unꝰo
ministerio quod tuę est potestatis · ope
rare · Agnosce pissime pastor oues tuę
redemptionis · & constrictas uinculis pec
catorum ecclae tuae precibus eorat̄
absolue · ut redeant ad unitatem · ecclae
tuę · & post illam diram inopis exilii
famen redeuntes · ueste splendida or

Gūelf. Aug. 7.2 Aug. 4°

Cod. Guelf. 7.2 Aug. 4°

fol. 87v Hand F

aeternus adō patre celesti. ac mystico unguen
to est delibutus. Iam non soli pontifices & reges.
sed omīs ecclesia unctione chrysmatis p impo
sitionem manuum consecratur. quod solis de
bet̄ epīs. ut confignent. & spm paraclytum tra
dant. Quod non solū consuetudo ecclesiastica de
monstrat. verū & illa lectio actuū apto. quae
asserit. quibus dī in nomine dnī ihū baptizatis.
p impositionē manuū apti pauli. datū ee spm scm.
Vt legitur. & cū imposuisset illis manus paulus.
uenit spūs scūs sup eos. & rtq. Ite in alio loco scribit.
qd apti ab hierusolimis p̄rū & iohannē miserunt
samariā. ut iam baptizatis traderent spm scm.
put dr. Tunc imponebant illis manus. & accipi
ebant spm scm. Spm aut̄ scm accipere possum.

Cod. Gaet. 7.2 Arg. 4°

fol. 105r Hand C

Ordo qualit̄ in romana ẽcl̄a sacri
ordines fiant. Mense martio pri
ma sabb. hora sexta. m̄isse nunc scda
sabb. hora tcia. m̄isse septb. t̄cia sabb.
hora quarta. m̄isse decēb. quarta sabb.
hora quarta finit xii. lect̄. Nuntiant
signa. facta collatione. iuuit pontifex primo
scolē. & imponit antiphonā ad introitū. Ca
finita. exorat dic̄ pontifex. Oremꝰ. Flectam⁹
genu. postea leuate. Et sequunt orato
nes subt̄ annotate. ad unū q̄q; de suis t̄poribꝫ;
& lect̄. & grad. Quinta lect̄ angl̄s dñi. Sequt̄ bene
dicite. Interim in ecclia nemo audeat sedere. Bene
dicite finito dicat pontifex dñs uobiscū. Sequt̄ ora
Dñs q̄ribꝫ; pueris. Deinde lect̄ & finit̄. Post hec ce
lebrabit̄ ēpc̄s sacros ordinū hoc modo.

Cod. Guelf. 7.2 Aug. 4°
fol. 2ᵛ Hand B

Concurrite huc populi & insulę. Mentib; ut pmptulis magistro
gentiū assistatis laudib; hunc supętheria eleuantes. Hic lupus
lucę ferox ouile dñi turbauerat. mitiq agnelli uellere induc
tur Et qui tunc celesti illustratus exulare pneumatico aío
nitidum uas exhibęt electū

Ges. 13 Aug. 4°, fol. 3v

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel
Cod. Guelf. 13 Aug. 4°

larib⁹ sanct ipsa domoꝝ tecta cōfringebant · q̄ sub eo erant
murū fodiebant · ⁊ alii ad muri ꝓpugnacula scalā ere-
gebant · Quā cū scalā cū mill⁹ auderet ascensionē cū ꝑ
ū ꝑtulit ⁊ ulfer⁹ de dacurre miles honestus · s; in-
cunctanter ascendit murū · plureſq; uiri fortes se-
cum fecit · Hostes cū uiderēt eos sup muros ascen-
dentes · ira uehemēti cōmoti sūt · ⁊ surgentes ad
surgunt ad eos · uerūtamen ſagittis cōgredi cepe-
runt · quō quidā nr̄oꝝ q̄ murū ascenderant · se ipsos ad terrā
deposuerunt · ⁊ me ꝓpe cū ascenderē · minabant · se
ad terrā ꝓmouere · Quod cū uidiſſet clara iuuen-
tus nr̄oꝝ · ⁊ ulfer⁹ cū ꝑaucis pugnare cepit · ꝓpugnacu-
la inimicoꝝ · unā cū hostibus · s; memor ſui · s; memor ſuoꝝ socioꝝ con-
festim ascendit · parēq; murū ſua multitudine cooꝑi-
unt · Stabant aūt muris lignea turres · ſagittis ⁊
leuibꝫ ministris dēi inuocantes · ꝓpugnatoꝝ gen-
tis xp̄ianoꝝ · ihm xp̄m filiū dei · ⁊ ducebant · Hūc ni
ſi reddere nō · ⁊ cetera · Cū sic ageret · quō alii pugna-
bant · alii ꝓlorabant · ⁊ psallebant · alii muros ſuf-
fodiebant · ⁊ ulfer⁹ gigantē pugna defudabat ·
qā uires ad uelle · ⁊ nec ad posse ꝑficere cepit · ⁊
ꝑ ipſe cū suis cōmilitonibꝫ · Cū ſuperuiſſet · erat q̄ uiri ſuā

Gniezn. 14.15 Acc. 40, fol. 83v
2 Macc. 7,27 + 33

rtm sacrorꝫ. S; hoc est qd xp̃ianum nob̃ insultare so
lent. q̃ maior ē uirt̃ xp̃i crucifixi q̃m tua. q̃m ipse
ē potens in celo q̃ in terra; q̃ apparet aut̃ nē q̃m in q̃nco
ē facti uncum: illi ū uncum q̃ uenant. S; hoc
ū exigit iniuria mea. q̃m a iuuēc mis cunc
tisq; op̃ib̃ p̃clsis magnificata ē tua sepultura
q̃ sua. Murras illa q̃ tuo nobilitat corpe tumq̃ de
cisa ē ab honore. S; enim sic mox sublimitat exēm
omniq; famulatu debite uenationis sentiunt. ista
ū inq̃. crucifixi eius tumulata est mūdi. deiecisq; ho
norē habuit. S; destructa q̃ exculcata ad nichilū
redacta multorū exitus fuit. Cui q̃ culpa degenes
efficiūt. cui omnis ē tecti rerū honore ē. q̃ nulla nob̃
rependus iniuc. O hec lin ciuitas sceleste q̃ adul
tera. si ullo tempe cōtigeret q̃ mitt̃is manib̃ deue
nire. tota ac solo coequari em. q̃ sepulcrū sepulcrū
fundit̃ exāmare. Cui hec q̃his equipollentia
clemens ut̃q̃ deus admittat̃ uoce querula
rotaret. ut̃ assiceret uirtutis sue ñ iram. mores q̃
ame urb̃ q̃nua tantū impetu in babylonē furu
erit. q̃ nec nunc exp̃ti mortuū aut plagis exhaus
tū. exq̃ianua relinquer. Lab̃ nacq; modo diuina

Gal. 1:15 Aug. 4°. ff. 103v
2 Macc. 10,10-15

INCIPIT DISPVTATIO

vp. 3756.30.9.

FIDEI INTER ARRIVM

ATHANASIVM

a vo PVD NICEAM VRBEM a CCCXX

iii episcopis euangelicis apostolicisq;
doctrinis spūali uigore
præditis fides ecclesiae confirmatur.
ibiq; arrii perfidia constantino imperato
re presente detegitur. Et cum eius per fi
diae dogma, eorundem episcoporum sen
tentia refutatur. arrius ab ecclesia sepa
ratur. ne tam impia doctrina diuina eccle
sia latens. cunctorum inseret mentes.
Sedubi imperator compertt integram ab
episcopis fidem ecclesiae. ut est ab apostо
lis tradita sanctius confir-mari. præcepit
eundem arrium. rebellem sacrę fidei
exilio relegari. Sed sicut
euam ser pens in paradi so

Gr. Ecclesiast. 17.14 Aug. 4°

Cod. Guelf. 17. 14 Aug. 4°

fol. 68r

natum ex patre unigentum hoc ē de substan
tia patris. dm ex dō. Lumen ex lumine. dm uerū
de dō uero. natum non factum unius substan
tiae cum patre quod greci dicūt omoysion
p quem facta sunt omā siue in caelo siue in
terra. Qui propter nostram salutem descendit.
et incarnatus ē. homo factus ē. passus est.
resurrexit tertia die. in caelos ascendit. inde
uenturus iudicare uiuos et mortuos. et in spm
scm. Eos autē qui dicunt. erat quando non erat.
et antequam nasceretur non erat. Quod et de
non extantib; uel ex alia sub substantia aut essen
tia dicentes. mutabilem. aut conuertibilē dm.
hos anathematizat catholica ac apostolica
ecclesia.

ARRIUS dixit.

Peruidesti uirorum optime probe istius
decreta concilii. insuggillatione apostoli
cae fidei ausu temerariae adsumptionis
fuisse conscripta. Quid enim opus erat

Guelf. 17.14 Aug. 4°. f. 78v

Cod. Guelf. 17.14 Aug. 4°

fol. 78v

Sed hęc omnia passionis generu diuinae
naturae non conuenientia iam superius
calumniosius magis quam uerius dinosce-
intentasse quib; nos religioso fidei intel
lectu competenter constat dedisse respon
sum. neq: enim exuberatione substantię
redundantius filium dicimus. neq; rursus
defectę naturae postiunctā nomina
mus. sed perfectum patrem. perfectū
non ex his quae in eo superfluis exube
rationib; redundabant quod dictu
nefas. ē. sed ex seipso. id. ē. ex eo qđ ipse. ē.
impassibiliter indiuisibiliter incorpora
biliter sine diminutione. sine discessione.
sine affluentis copiae redundatione. sine
ullo omnino passionis genere ineffabilī
credim natum. Et idcirco unius facem
ēe. substantiae. quia non aliunde non
ex nihilo ex subiacentibus uel preceden
tibus materiarum qualitatibus. sed

Gmelf. 17.14 Aug. 4°

Cod. Guelf. 17.14 Aug. 4°

fol. 102r

ipsius opitulatione munitus fidium depatris
substantia ineffabiliter natum diuinis oracu
lis approbare. ut dum luculento disputatio
nis tramite non exargumento filosophiae
artis uenimte. sed ut dixi dediuinis demon
strauero documentis. tum demum arriuis ob
mutescet cū filium depaterna substantia ge
nitum legalib. eloquiis me docente cognouerit.
P aulus apostolus defilio adhebreos scribens ait.
C umsit inquit imago inuisibilis dī et figura
substantiae eius gerens. Hieremias quoq.
prudentissimus prophetarum de dī patris
persona concionatur et dicit. Si stetissent in
substantia mea et audissent uerbū meū. auer
terem eos astudiis eorum pessimis. Et ut eū
defilio dixisse probaret. subiungit idē pro
pheta et dicit. quis stabit insubstantia mea.
et uidebit uerbū meū. Verbum enim. ēē.
filiū dauid propheta depatris persona
testatur dicens. Eructauit cor meū uerbū

Gr. ecl. 17.14 Arg. 4°

Cod. Guelf. 17.14 Aug 4°

f. 108r

INCIPIT LIBELLUS MARTINI EPI AD MIROHEM REGEM DE QUATUOR VIRTUTIBUS IDEST PRUDENTIA FORTITUDINE TEMPERANTIA ATQ; IUSTICIA.

GLORIOSISSIMO acq; tranquillimo & insigni catholicę fidei pietate pdito. Mirone regi humulis martinus episcopus.

NOVIGNORO CHEORETISsime rex flagrantissimam tui animi tum sapiencię insaciabiliter poculis inhiare. eaq; te ardenter quibus moralis sciencię riuuli manant fluenta requirere & ob hoc humilitatem meam tuis sepius literis ammonere. ut dignacioni tuę crebro aliquid p epistolā scribens. aut consolacionis aut exhortacionis alicuius & si qualia cūq; sint afferam dicta; Sed quamuis hoc ame laudabile tue pietatis exigat studium. scio tamen tenuitati meę insolentē acautis inpingi proteruā siregalis reuerencię grauitatem aut assiduis aut ulubus ut libet dictis adtingā; Et ideo ne aut ego licencia pię mutacionis abuterer loquendo aut uro magis desiderio obsisterem

Gall. 33.14 Aug. 4° fol. LXXIX

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel
33.14 Aug. 4°

VT EXAVDIAMVS unū ꝓferamus. cum innon dando aliquē illudere querit. quid inquit inperando moras innectit. Non habeo qđ tibi tribuere possim. celans utiq; uncorde qđ hr. uel qđ sibi conseruet. uel qđ alii si uoluntas inest
ANIMO Mendaciū dicit. tribuat:
qđ postulas ñ habeo. scilicet ñ artificioso ingenio sic fallacia. sꝫ simplici negationis uerbo frustrans poscentē.
NEC ARTIFICIOSO ingenio. Sꝫ ueritas aduersaq; dic. nec simplici uerbo oportet decipe quēq;. quia quolibet modo mentiatur. os qđ mentit occidit animā. & oīb mendacib pars illoꝝ erit in stagno ignis ardentis & sulphure
IESVS ds Ventris ingluuies dicit.
munda oīa condidit. & qui saturari cibo respuit. quid aliud quā muneri concesso contradicit. Sꝫ ciboꝝ par
VSVS HOR quę dicis uerū est. Hec simosina respondet enim homo fame moreret. oīa ds adesum munda creauit. Sꝫ ne comedendi mensurā excederet. abstinentiā imperauit. atq; inter cetera sua mala. saturitate maxime panis sodoma periit. dño attestante qui adiecit ꝓpham loquitur dicens. Hec est iniquitas sororis tuę sodomę saturitas panis. Quappē sic eger ad medicinā. sic ad sumendas dapes debet quisq; accedere. Hec quaquā scilicet uoluptatē in illis appetens. sed necessitatu succurrens. Hinc incarnata ueritas ꝓ euangelium ait. Attendite ne grauent corda ura uncrapula & ebrietate. & curis huius scti. Quo

Ges. 33.14 A:g. 4°, fol. CXXXVI v

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel
33.14 Aug. 4°

ad uerrauſ uncam
correxim⁹·na haſ⁹ po
ordine dó noſ uuan
te correxim⁹·Eſt enim
prima carū una la
cobi·Petri duę·lohn
niſ treſ·ludę una·
Quę ſi ut abeſ diget
te ſunt na quoq; ab
inūprouabuſ fidelit ī
latinum eloquiū ú
terent⁹·neo ambigu-
natē legentib⁹ facerē
neo ſermonū ſeſe ua-

Guelf. 41.6 Aug. 4°. f. 24r

HAB
Cod. Guelf. 41.6 Aug. 4°
fol. 24r

inora oculosq; nr̄os resiliebant. pedum binorum
ternorum ferebant. scuta clypeos nr̄os. caudis
crudele in modum uerberabant. Qui partim sa
gittis. partim comis militarib⁹ cōfigebant. p dui
neo certamine. cc vi milites. bestiarū utriusq;
generis morsu. Occidimus. cdxiiii.

1 INDE AD OCLIUAS FLUMEN HUE
nimus. q̄ sine flexu recte adoceanum ferebat.
latus stadiorum ad ripam alteram. xx. uestiebant
harundines. altae plurima. quarū una. xxx. mili
tes. uix ferre possent. Excedebant aut arborū pce
rissimarū altitudine. Inhis harundinibus stratū
potentissimo curo udim⁹. Inhabitant enī locum
eundē milia elefantorū innumera. qui nos nes
cio quo fato nec lacerare temptabant. Alioquin
crudelissime pcalcati eramus. Maris collectis
dentibus statib⁹ et harundine factis transnauiga
uim⁹ amnē. Inhabitant litus ulterius indi bali
narū ferarū corrects pellib⁹. Non fuere Inhospi
tales. qui nob⁹ spongias albas purpureas inman
t condelen dedere. cū bucinis. et genere cōchlearū. capien
tes binos ternosq; congios. et stragulas. molles q;

Guelf. 56.16 Aug. 8° f. 17v

Guelf. 56.16 Aug. 8°

fol. 17v

dehinc uertat se in aquilam et uolatu discessit.
Tunc exammiratione phylippus exhilarat. O con
iunx ait: Patuit uero argumentū diuini circa te cul
tus. Uidimꝰ enī deum auxiliantē tibi. licet quis sē
nesciā. quippe uelocem exaquila uel ammonē
ecdracone. Adhec mulier. hammonē sequidem
p̄fessus ē. dum primum mecū conuenire dignatus
ē. scilicet babiae dominū uniuersae.

DUM IGITUR PHYLIPPUS IN QUÆDAM REGIONE
sederet. ubi aues plurimae circū errarent. Intentq;
agendis reb⁹ animū occupasset. repente gallina insi
nū cuius supsiliens ēsedensq; ouum. Sed ouū
illud. ēi sinu euolāt. cū humi concrepuit. Cuius testu
la dissimulante ausus ē deo draunculus exisse. isq;
circū cursans. atq; ambiens ouū testulā. dū rursus eo
unde exierat intrare uellet. morte puentē. Rex
igit antiph omē. qui coniector in tempore egre
gius hab ebat accersiri iubet. supre uisa sei
scitans. il lum. Atille p cuncta respondat filiū
ei nasciturū. qui omnē mundū obiret. omnēq; gen
tium subiugaret. Hunc quoq; ante quā in patriā
dequa exierat reuertat. occasu celeri periturum

Guelf. 56.16 Aug. 8° f. 23v

Guelf. 56.16 Aug. 8°
fol. 23v

Quid ergo congruentius translationem lega
lis & substitutionē euangelici sacerdotii,
quam summi iuxta legem sacerdotis filius
ppheta erit. Quicum & ipse summus sacer
dos secundum legem existere posse uide
retur. maluit docente intrinsecus incō
mutabili ratione. ueritatis noui sacerdo
tis pco. quā successor & heres existere
ueteris. Maluit doctus in spū. uocatis
In desertum populis. noui testamenti sa
cramenta pdicare. quā adse uenientib
In templum. gloriosissimo illo tunc
temporis sacerdotii ueteris officio prę
esse. Praetulit longam solitudinis sti
& esuriem. continuis hostiarum sollem
nius. Pilis camelorum & cinctui zonæ
pelliceæ. auro tectas. pontificum post
posuit stolas. Et quidenim hæc fratres
mei. Nisi ut is qui merito iustitiæ per
fectioris. auctoritatem sibi praedican
di adsciuerat. Ipse etiam neglectu pon

Gr=elf. 56.16 Aug. 8°

curauit. Unde etiam cantores statuit. qui
tempore sacrificii cotidie psalmos cu me
lodia resonarent. atq; animos populi cir
cūstantiū ad memoriam amoremq; caelesti
um. n solu sublimitate uerboru quae di
cebantur. sed etiam suauitate sonoru qua
dicebantur erigerent. Uolensq; ut cres
cente cultu & magnificentia templi. de
cus quoq; ministeriu illius. & minis tran
tiu cresceret & coetus. con uocauit omnem
spgeniem filioru aaron. & eos iuxta dilectū
qui de dea'har. & illos qui de ithamar
stirpe descenderant. Diuisitq; hos in par
tes uiginti quatuor. ac de his singulis.
singulos pontifices eligens. & ceteros qui
in partib' erant sacerdotii minoris qui
nunc presbyteratus uocatur officio
fungi praecepit. Ea uidelicet prouisio
ne. ut duū quilibet pontificu urna decede
ret. & qui cumq; in eius parte opimus
putaretur. ei pontificatu succederet.

Guelf. 56.16 Aug. 8°

Guelf. 56.16 Aug. 8°
fol. 48r

In celsa celorum laus sit digna deo. Qui celos
scandens solus regna uisitauit redempturus
hominem maligni seductum suasione vermis.
Quem quis qualis quantus quis sit ratione gestiens
rimari. inmensum quem scias benignum potentem
Patris uerbum caro factum mundi lumen tenebras
superans puellam regalem matrem fecit mariam.
Castam intrans carnem sumpsit. qui peccati ma
culam nonnouit. unus regnare facet homo
deus. Ioseph uisis quem accepit angelico docto
uerbo regem regum agnouit maximum angelis
pastor monstrat gregi dm. Celum torquens.
astra regens inuolut pannis plorans rusticor
tecmina pannor. ptulit quecumq; potestate
optulit. Quem herodes regna timens instrumentis
bellor quesiuit. pdendum. hunc magi mu
nere querebant. Stella duxit quos dux
fidelis donec puer erat vbi contulit. intrantes
dederunt munera simplices. Monstrant autem
regem ce. presule designant ture. mirram
signum tumulo tribuere domino. Hunc

Guelf. 56.16 Aug. 8°

Stant ministri tremunt timent dominu tetigere. & chordarū pulsu facto excitatū salutificant. & dñi nomen carminu imponebant.
Excitatus spes sui surrexit timor magnus ad uersis mox uenturus. nā diu fama uolitat unum nos signa ueu exuisse. Iuxta lituss edebant armati urbes agros uillas uastum late. matres plorant filios & filii matres undiq exulant.
Quis ego dixerat otia udeor parthis diuidu militeſ tardos moneo. dū ego demoror. cresce cladeſ sēper. ergo monuſ rumpite & parthicis meū hostib obuiate. Dux cuonrat intrepidus quoñ forcior alter: milus inquid pereat. quē hoc terreat bellū arma induite armis instant hostes. ipse ego signifer effudero primus sanguinē meū meū. Hus incensi bella fremunt. arma poscunt hostes uocant. signa sequuntur tubis canunt. clamor passim oritur. & mulb centū theutones immiscentur. Pauci cedunt plures cadunt. francus instat parthus fugit. undiq exangue undiq obstat liquus rubens sanguine.

Guelf. 56.16 Aug. 8°. f. 62v

Diluit culpam recepto forma mostalis dō
Abreuem semoras usum dux saluas dedidit
Mortuos olim sepultos ut redire insuescere &
Dissolutis pristinorum uinculis peccamnum
Tunc patres sci quem ultama uirorum condit
Iam reuestentem secuta tertio demum die
Carnis indumenta sumunt equebustis prodeunt
Cernere coire membra defaullis aridis
Frigidum uenis resumptis pulueremque pepescere
Ossa neruos & medullas glutano cutis regi
Post ut occasum resolut uitae & hominem reddidit
Arduum tribunal altitonor ascendit patris
Inclitam caelo reportans passionis gloriam.
Mactet iudex mostuorum mactet ex uiuentium
Dexter inparenas arce quicluis uisturabus
Omnium uenturus inde uastus ultor criminum.
Tu senes & tu iuuentus paruulorum tu chorus
Turba matrum uirginumq; simplices puellulę
Voce concordes pudicis perstrepant concentibus;
Fluminum lapsus & undę latorum crepidines
Imber aestus nix pruina silua & aura nox dies
Omnibus te concelebrent seculorum seculis

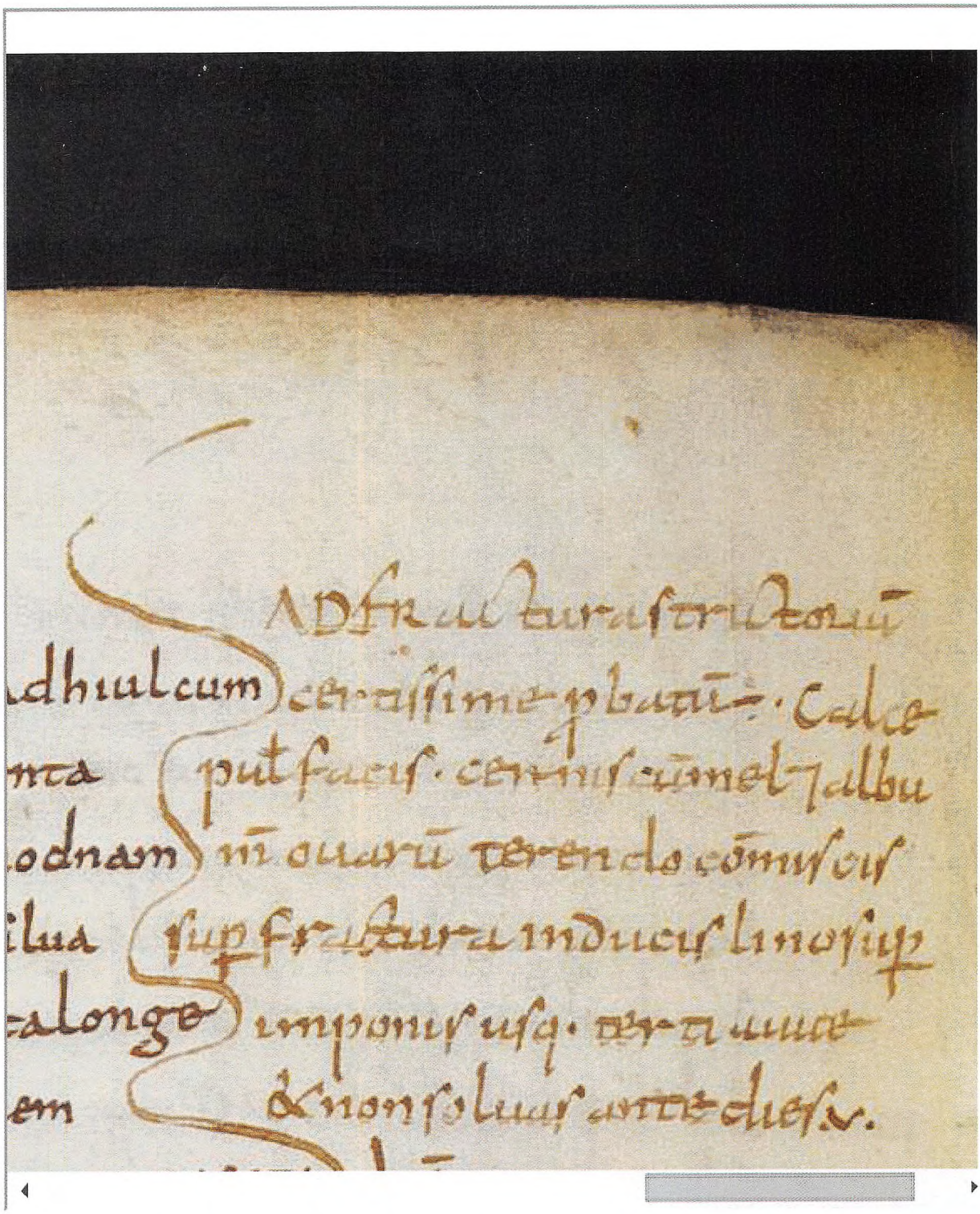
Tibi xpe sit cupertre
Egroq; spū ymnus melos
Laus perennis grarū actio
Honor uirtus uictoria
Regnū etnalit setor setus

HYMNUS CIRCA EXEQUIAS DEFUNCTI ANAPESTICŪ METRŪ.

Constans ex iii anapestis & syllā & treuū aliquando spondi.

Guelf. 56.18 Aug. 8°. f. 26ᵛ

Aurelius

Prudentius: Opera (Cod. Guelf. 56.18 Aug. 8°; Heinemann-Nr. 3612) — Signaturdokument

fol. 114 r

Handschriftentitel: Aurelius Prudentius: Opera
Entstehungsort: Ferrières
Entstehungszeit: 9. Jh., Mitte
Alternative Schreibung: Cod. Guelf. 56. 18. Aug. 8vo.
Katalognummer:

- Heinemann-Nr. 3612
- Handschriftencensus-Nr. **16679**

gen̄ inſpēcie ſeparare. idneq; p̄ter generū ſcientiā fieri ullomodo pot[est]. q[uo]d p̄ter differentiā
quas ne eſſe e inſpecie ex diuiſione ſumm̄. manifeſtū eſt igit̄ quanta utilitas huius libri ad hanc
onem ſit. que p̄mo ad eu. gen̄. ac ſpecies. & differentias tractat. Secūdā uero ea diuiſio que
ſecūm uocis ſignificatiuas. nec hanc q̄dē ab huius libri utilitate diſcretā
poterit utrū uoce cui diuiſionem facere querim̄. q̄ qui uocā ee uidebit. angen̄ ſi ea que ſignif
definiant. & ea que ſub cōmunione una deſignatione claudant. ſpecies ee neceſſe ē. & illud e
ne voc gen̄. Ea ſilla que p̄ poſita uoce deſignat. in poſſua deffinitione cl ug. nem dubitat
q̄ illa uoce ſit equoca. neq; ea ſit cōmunis his duob. p̄dicat. ut gen̄. q̄ndo q̄dē ea que ſubſe poſita
ut. ſecūm commune nom̄ non poſſunt una definitione cōprehendi. Sug̃ ee diffinitione mnſtr
ſit. q̄d gen ſit. q̄d ū nom̄ equocū. definitio ū p̄ genera differentiasq; diſcurrit. quis
uocē. eque in hac diuiſionis forma. plurimū hu

Guelf. 82.10 Aug. 8°, Spiegel vom

HAB
Cod. Guelf. 82. 10 Aug. 8°
vorderer Spiegel

Zugehörig Bln. lat. 9°. 847
(Holstenius ?!)

Lesina = ecclesia S. Martinus in Alchisi

~~179, 5, 25~~

reliquit uxorē suā frī suo. Similiter
secds ⁊ tertius usq; ad septimū. Nouis
sime aūt omniū ⁊ mulier defuncta
est. In resurrectione g̃ cui⁹ erit de. vii.
uxor. Omes enī habuerūt eā. Respon
dens aūt ihc. ait illis. Errastis nescientes
scripturas neq; uirtutē dei.
In resurrectione enī neq; nubent
neq; nubentur sed sunt sicut angeli dei
in cēlo. De resurrectione aūt mor
tuoꝝ nō legistis q̃d dictū est a dō di
cente uobis. Ego sum dūs abrahā. ⁊
dūs isaac. ⁊ dūs iacob. Non ē dūs mortu
orū ſ; uiuentiū. Et audientes turbe. mirabant̃ in doctrina eius.

Pharisei aūt audientes q̃d silentiū
imposuisset saduceis. cōuenerūt in unū.
Et mīrogauit eū unus ex eis le
gis doctor tēptans eū. Magister q̃d
est mandatū magnū in lege. Ait illi
ihs. Diliges dn̄m dn̄m tuū ex toto corde
tuo. ⁊ in tota anima tua. ⁊ in tota mēte
tua. Hoc ē maximū. ⁊ p̄mū mandatū.
Secūm aūt. simile ē huic. Diliges pximū
tuū sicut teipsū. In his duob; mandatis.
uniuersa lex pendet ⁊ pphetę. Congre
gatis aūt pharisēis. mīrogauit eos
ihs dicens. Quid uob; uidet de xpō
cuius filius ē. Dicūt ei. dauid. Ait illis.
Quomō g̃ dauid in sp̄u uocat eū dn̄m
dicens. Dixit dn̄s dn̄o meo sede a dex
tris meis. donec ponā inimicos tuos
scabellū pedū tuoꝝ. Si g̃ uocat eum
dn̄m. q̃m filius ei⁹ est. Et nemo pote
rat respondere ei uerbū. neq; ausus fuit
quisq; ex illa die eū amplius mīrogare.

Tunc ihs locutus ē ad turbas de iohan
ne. ⁊ ad discipulos suos dicens. Super
cathedrā moysi sederūt scribe ⁊ pha
risei. Omia g̃ quęcūq; dixerint uobis.

Guelf. 85.8 Aug. 8°. f. 45v + 46r

sunt & scandalizabant in illo Et dicebat eis ihc Quia non ē ꝓpheta sine honore nisi in patria sua & in cognacione sua & in domo sua Et non poterat ibi ullam uirtutē ullā facere nisi paucos infirmos impositis manib⁹ curauit Et mirabat ꝓpt incredulitatē illoꝝ Et circumbat castella in circuitu docens Et conuocauit duodecim & cepit eos mittere binos Et dabat eis potestatē spirituū immundoꝝ & p̄cepit eis ne quid tollerent in uia nisi uirgā tantū Non peram nec panē neq; in zona ēs sed calceos sandalis & ne induerent duas tunicas Et dicebat eis Quocūq; introieritis in domum illic manete donec exeatis inde Et quicūq; non receperint uos nec audierint uos exeuntes inde excutite pulueres de pedib⁹ uris in testimoniū illis Et exeuntes p̄dicabant ut penitenciā agerent Et demonia multa eiciebant & ungebant oleo multos egros & sanabant Et audiuit herodes rex manifestū enī factū ē nom eius & dicebat Quia iohannes baptista resurrexit a mortuis & propterea operant ꝯ uirtutes in illo Alii aut dicebant quia helias ē Alii ū dicebant quia ꝓpheta est quasi unus ex ꝓphetis Quo audito herodes ait Quē ego decollaui iohannē hic a mortuis resurrexit Ipse enī herodes misit ac tenuit iohannē & uinxit eū in carcere ꝓpt herodiadē uxorē fratris sui philippi quia duxerat eā Dicebat enī iohannes herodi Non licet tibi habere uxorē fratris tui Herodias aut insidiabat illi Et uolebat occidere eū nec poterat Herodes enī metuit iohannē sciens eum uirū iustū & scīm & custodiebat eū Et audito eo multa faciebat & libenter eū audiebat Et cū dies oportunus accidisset

Yc.mf. 85.8 Aug. 8°, f. 74v + 75r

Guelf. 85.8 Aug. 8°. f. 93r

.ppr̃ me. in testimoniū illis. Et in oēs gentes p̃mū
oportet p̃dicari euglm. Et cū duxerint uos tra-
dentes. nolite p̃cogitare qd̄ loquamini. sed qd̄
datū fuerit uob̄ in illa hora. id loquimini. Non
enī uos estis loq̄ntes. sed spūs sc̄i. Tradet aūt frat̄
frat̄rē in mortē. & pat̄ filiū. & cōsurgent filii
in parentes. & morte afficient eos. Et eritis
odio oīb̄. ppr̃ nom̄ meū. Qui aūt sustinuerit
in finē. hic saluus erit. Cum aūt uideritis
abominationē desolationis stantē ubi nō debet
qui legit. intelligat. Tunc q̄ in iudea sūt. fugiant
in montes. Et qui sup tectū. ne descendat in
domū. nec introeat ut tollat aliq̄d de domo sua.
Et q̄ in agro erit. nō reuertat retro tollere
uestimentū suū. Vę aūt pregnantib̄. & nutrien-
tib̄. in illis diebus. Orate aūt. ut nē hyeme nē sabbato
Erunt enī dies illi tribulationes tales. quales nō
fuerūt ab initio creaturę quā condidit dūs usq.
nunc. neq. fient. Et nisi breuiasset dūs dies.
nō fuisset salua oīs caro. Sed ppr̃ electos quos
elegit. breuiauit dies. Et tunc si quis uob̄

duxerit. ecce hic ē xp̃s. ecce illic. ne credideritis.
Surgent enī pseudoxp̃i & pseudoprophetę. &
dabūt signa & portenta ad seducendos. si fieri
potest etiā electos. Vos aūt uidete. ecce p̃dixi
uob̄ oīa. Sed in illis diebus post tribulationē
illā sol contenebrabit̄ & luna nō dabit splendorē
suū. & erūt stellę cęli decidentes. & uirtutes q̄
sunt in cęlis. mouebunt̄. Et tunc uidebūt filiū hōnis
uenientē in nubib̄. cū uirtute magna & glo-
ria. Et tunc mittet angelos suos. & cōgregabit electos
suos a quatuor uentis. a summo terrę. usq. ad summū
cęli. A ficu aūt discite parabolā. Cū iā ramus
eius tener fuerit. & nata fuerint folia. cognos-
citis q̄ in proximo sit estas. Sic & uos cū uide-
ritis hęc fieri. scitote q̄ in proximo sit in hostis.
Amen dico uob̄. q̄m nō transibit generatio hęc
donec oīa fiant. Cęlum & terra transibunt.
uerba aūt mea nō transibunt. De die aūt
illa uel hora nemo scit. neq. angeli in cęlo.
neq. filius nisi pater. Videte. uigilate. orate.
Nescitis enī quando tempus sit. Sicut homo qui

85.

Ms. 85.8 Aug. 8°, f. 84v + 85r

ei nathanahel. Unde me nosti. Respondit ihc & dixit ei. Priusquam te philippus uocaret cum esses subfigu. uidi te. Respondit ei nathanahel & ait. Rabbi tu es filius dei tu es rex israel. Respondit ihc & dixit ei. Quia dixi tibi uidi te subtus ficum credis manus his uidebis. Et dicit ei. Amen amen dico uob. uidebitis celum apertum. & angelos dei ascendentes & descendentes. sup filium hominis. Et die tertio.

Nupcie facte sunt in cana galilee. & erat mater ihu ibi. Vocatus est autem ihc & discipuli ei ad nupcias & deficiente uino. dicit mater ihu ad eum. Vinum non habent. Et dicit ei ihs. Quid mihi & tibi mulier. Nondum uenit hora mea. Dicit mater eius ministris. Quecunq; dixerit uobis facite. Erant autem ibi lapidee hydrie sex posite secm purificationem iudeorum capientes singule metretas binas uel ternas. Dicit eis ihc.

Implete hydrias aqua. & impleuerunt eas. usq; ad summum. Et dicit eis ihc. Haurite nunc. & ferte architriclino. Et tulerunt. Ut autem gustauit architriclinus. aquam uinum factam. & non sciebat unde esset. ministri autem sciebant qui hauserant aquam. Uocat sponsum architriclinus. & dicit ei. Omnis homo primum bonum uinum ponit. & cum inebriati fuerint. tunc id quod deterius est. Tu autem seruasti bonum uinum usq adhuc. Hoc fecit initium signorum ihc in cana galilee. & manifestauit gloriam suam. Et crediderunt in eum. discipuli ei. Post hoc descendit capharnaum ipse & mater ei & fratres ei & discipuli ei. & ibi manserunt non multis diebus. Et prope erat pascha iudeorum. & ascendit ihc hierosolimam. Et inuenit in templo uendentes boues & oues & columbas & nummularios sedentes. Et cum fecisset flagellum quasi de funiculis.

Ynv. 85.8 Aug. 8°. f. 161v + 162r

uenissent ad eū uni dixer̄ Iohannes
baptista misit nos ad te dicens. Tu es qui
uenturꝰ es an aliū expectam̄. In ipsa
aūt hora curauit multos a languoribꝫ;
& plagis. & spūtib; malis. & cecis multis
donauit uisū. Et respondens dixit illis
Cuntes renuntiate Iohanni quę uidistis
& audistis. q̄a ceci uident. claudi ambu
lant. lepsi mundant̄. Surdi audiunt.
mortui resurgunt. pauperes euangeli
zant̄. Et beatꝰ ē q̄ n̄ fuerit scandalizat̄
in me. Et cū descendissent nuncii Iohan
nis cepit dicere ad turbas de Iohanne
Quid existis in desertō uidere. Arundinē
uentō moueri. Sed q̄d existis uidere.
hominē mollib; uestimentis indutum.
Ecce q̄ in uestē pciosa sunt. & in delicijs
in domib; regū sē. Sed q̄d existis uidere.
ppheta. Etiā dico uob & plusquā pro
pheta. hic ē enī de quo scriptū ē. Ecce

112.

mitto angelū meū ante faciē tuā q̄ pparabit
uiā tuā ante te. Dico enī uob. maior
inter natos mulierū ppheta Iohanne ba
ptista nemo ē. Qui aūt minor ē in regno
dī maior ē illo. Et omīs ppls audiens &
publicani iustificauer̄ dm. baptizati
baptismo Iohannis. Pharisei aūt & legis
periti consiliū dī spreuer̄ in semetipsos
n̄ baptizati ab eo. Cui q̄ similes dicam
homines generationis hui. & cui simi
les sunt. Similes sunt pueris sedentib;
in foro & loquentib; adinuicē & dicentib;
Cantauim̄ uob. tibijs. & n̄ saltastis. lamen
tauim̄ & n̄ planxistis. Venit enī Iohan
nes baptista. neq; manducans panē. neq;
bibens uinū. & dicitis dēmoniū habet.
Venit filius hominis manducans & bibēs
& dicitis. ecce homo deuorator & bibēs
uinū. Amicus publicanoꝝ & peccatoꝝ
Et iusti
ficata ē sapientia ab

Gmel. 85.8 Aug. 8°. f. 111v + 112r

Quoniaqđ multi conati
sunt ordinare narrationē
rerū quę in no
bis cōpletę sunt sic tradider nobis hi
qui ab initio ipsi uidere & ministri
fuere sermonis. uisum est & mihi assecuto a
principio omib; diligenter exordine tibi
scribere optime theophile. eos uerbos
de qb; eruditi es ueritatē. Fuit in dieb;
herodis regis iudee sacerdos qđā nomine
zacharias de uice abia. & uxor illi de
filiab; aaron. & nom ei elisaberh. Erant
aūt iusti ambo ante dm incedentes in
omib; mandatis & iustificationib; dni
sine querela. & n erat illis filius eo qđ
esset elisaberh sterilis. & ambo p̄cessis
sent in dieb; suis. Factū e aūt cū sacer-
docio fungeret in ordine uicis suę ante
dm secm consuetudinē sacerdocii sorte
exiit ut incensū ponere ingressus in
templū dni. Et omnis multitudo erat
orans foris hora incensi. Apparuit
autē illi angelus dni stans a dextris
altaris incensi. Et turbatus est zacharias
uidens. & timor irruit sup eū. Ang-
elus aūt dixit ei. Ne timeas zacharia
quoniam exaudita est deprecatio tua
& uxor tua elisaberh pariet tibi filium
& uocabis nomen eius iohannem. Et
erit gaudium tibi & exultatio & multi
in nativitate eius gaudebunt. Erit enim
magnus coram dno & uinū & sicerā non
bibet & spū scō adhuc ex utero matris
sue replebit multos filiorum israel ad
dm deum ipsorum. Et ipse p̄cedet ante
illum in spū & uirtute helie ut conuertat
corda patrum in filios & incredulos in
prudentias iustorum parare dno plebem
aptam. Et dixit zacharias ad angelum
unde hoc sciam ego enim sum senex &
uxor mea processit in dieb; suis. Et
respondens angelus dixit ei. Ego sum
gabriel qui asto ante deum & missus
sum loqui ad te & hec tibi euangelizare
& ecce eris tacens & non poteris loqui
usq; in diem in quo hec fiant eo quod
non credideris uerbis meis que implebun-
tur in tempore suo. Et erat plebs exspec-
tans zachariam & mirabantur quod
tardaret in templo. Egressus autem non
poterat loqui ad illos & intellexerunt
quia uisionem uidisset in templo. Et
ipse erat innuens illis & permansit mutus.
Et factum est ut impleti sunt dies
officii sui abiit in domum suam. Post
hos autem dies concepit elisaberh uxor
eius & occultabat se mensibus quinque
dicens quia sic mihi fecit dns in diebus
quibus respexit auferre opprobrium meum
inter homines. In mense autem sexto
missus est angelus gabriel a deo in
ciuitatem galilee cui nomen nazareth
ad uirginem desponsatam uiro cui nomen
erat ioseph de domo dauid & nomen
uirginis maria. Et ingressus angelus ad
eam dixit. Aue gratia plena dns tecum
benedicta tu in mulieribus. Quę cum
audisset turbata est in sermone eius &
cogitabat qualis esset ista salutatio. Et
ait angelus ei. Ne timeas maria inuenisti
enim gratiam apud deum. Ecce concipies
in utero & paries filium & uocabis nomen
eius iesum. Hic erit magnus & filius
altissimi uocabitur & dabit illi dns sedem
dauid patris eius & regnabit in domo
iacob in eternum & regni eius non erit
finis. Dixit autem maria ad angelum
quomodo fiet istud quoniam uirum non
cognosco. Et respondens angelus dixit ei.
Spūs scūs superueniet in te & uirtus
altissimi obumbrabit tibi. Et ideo quod
ex te nascetur scm uocabitur filius dei.
Et ecce elisaberh cognata tua & ipsa
concepit filium in senectute sua & hic
mensis sextus est illi que uocatur
sterilis quia non erit impossibile apud
deum omne uerbum. Dixit autem maria
ecce ancilla dni fiat mihi secm uerbum
tuum. Et discessit ab illa angelus.
Exurgens autem maria abiit in montana
cum festinatione in ciuitatem iuda. Et
intrauit in domum zachariae & salutauit
elisaberh. Et factum est ut audiuit
salutationem mariae elisaberh exultauit
infans in utero eius & repleta est spū
scō elisaberh. Et exclamauit uoce magna
& dixit benedicta tu inter mulieres &
benedictus fructus uentris tui. Et unde
hoc mihi ut ueniat mater dni mei ad me.
Ecce enim ut facta est uox salutationis
tue in auribus meis exultauit infans in
gaudio in utero meo. Et beata que
credidisti quoniam perficientur ea que
dicta sunt tibi a dno. Et ait maria
magnificat anima mea dnm. Et exultauit
spūs meus in deo salutari meo. Quia
respexit humilitatem ancille sue. Ecce
enim ex hoc beatam me dicent omnes
generationes. Quia fecit mihi magna qui
potens est & scm nomen eius. Et misericordia
eius a progenie in progenies timentibus
eum. Fecit potentiam in brachio suo
dispersit superbos mente cordis sui.
Deposuit potentes de sede & exaltauit
humiles. Esurientes implet bonis & diuites
dimisit inanes. Suscepit israel puerum
suum recordatus misericordie sue. Sicut
locutus est ad patres nostros abraham
& semini eius in secula. Mansit autem
maria cum illa quasi mensibus tribus &
reuersa est in domum suam. Elisaberh
autem impletus est tempus pariendi &
peperit filium. Et audierunt uicini &
cognati eius quia magnificauit dns
misericordiam suam cum illa & congra-
tulabantur ei. Et factum est in die
octaua uenerunt circumcidere puerum
& uocabant eum nomine patris sui
zachariam. Et respondens mater eius
dixit non sed uocabitur iohannes. Et
dixerunt ad illam quia nemo est in
cognatione tua qui uocetur hoc nomine.
Innuebant autem patri eius quem uellet
uocari eum. Et postulans pugillarem
scripsit dicens iohannes est nomen eius.
Et mirati sunt uniuersi. Aperti sunt
autem illi continuo os eius & lingua
eius & loquebatur benedicens deum.
Et factus est omnibus timor timentibus
eos & super montana iudee diuulgabantur
uniuersa uerba hec. Et posuerunt omnes
qui audierant in corde suo dicentes quis
putas puer iste erit. Etenim manus dni
erat cum illo. Et zacharias pater eius
repletus est spū scō & prophetauit dicens
benedictus dns deus israel quia uisitauit
& fecit redemptionem plebi sue. Et erexit
cornu saluti nobis in domo dauid pueri
sui. Sicut locutus est per os sanctorum
qui a seculo sunt prophetarum suorum.
Salutem ex inimicis nostris & de manu
omnium qui oderunt nos. Ad faciendam
misericordiam cum patribus nostris &
memorari testamenti sui sancti. Iusiu-
randum quod iurauit ad abraham patrem
nostrum daturum se nobis. Ut sine timore
de manu inimicorum nostrorum liberati
seruiamus illi. In sanctitate & iustitia
coram ipso omnibus diebus nostris. Et
tu puer propheta altissimi uocaberis.
Preibis enim ante faciem dni parare uias
eius. Ad dandam scientiam salutis plebi
eius in remissionem peccatorum eorum.
Per uiscera misericordie dei nostri in
quibus uisitauit nos oriens ex alto. Illu-
minare his qui in tenebris & in umbra
mortis sedent ad dirigendos pedes nostros
in uiam pacis. Puer autem crescebat &
confortabatur spū plenus & erat in
desertis usq; ad diem ostensionis sue ad
israel. Factum est autem in diebus illis
exiit edictum a cesare augusto ut
describeretur uniuersus orbis. Hec
descriptio prima facta est a preside
syrie cyrino. Et ibant omnes ut profite-
rentur singuli in suam ciuitatem. Ascen-
dit autem & ioseph a galilea de ciuitate
nazareth in iudeam ciuitatem dauid que
uocatur bethleem eo quod esset de domo
& familia dauid. Ut profiteretur cum
maria desponsata sibi uxore pregnante.
Factum est autem cum essent ibi impleti
sunt dies ut pareret. Et peperit filium
suum primogenitum & pannis eum
inuoluit & reclinauit eum in presepio
quia non erat eis locus in diuersorio.
Et pastores erant in regione eadem
uigilantes & custodientes uigilias noctis
super gregem suum. Et ecce angelus dni
astitit iuxta illos & claritas dei circum-
fulsit illos & timuerunt timore magno.
Et dixit angelus ad illos. Nolite timere
ecce enim euangelizo uobis gaudium
magnum quod erit omni populo. Quia
natus est uobis hodie saluator qui est
christus dns in ciuitate dauid. Et hoc
uobis signum. Inuenietis infantem pan-
nis inuolutum & positum in presepio.
Et subito facta est cum angelo multitudo
militie celestis laudantium deum &
dicentium. Gloria in altissimis deo &
in terra pax hominibus bone uoluntatis.
Et factum est ut discesserunt ab eis
angeli in celum pastores loquebantur ad
inuicem. Transeamus usq; bethleem &
uideamus hoc uerbum quod factum est
quod dns ostendit nobis. Et uenerunt
festinantes & inuenerunt mariam & ioseph
& infantem positum in presepio. Uidentes
autem cognouerunt de uerbo quod dictum
erat illis de puero hoc. Et omnes qui
audierunt mirati sunt & de his que dicta
erant a pastoribus ad ipsos. Maria autem
conseruabat omnia uerba hec conferens
in corde suo. Et reuersi sunt pastores
glorificantes & laudantes deum in omni-
bus quę audierant & uiderant sicut dictum
est ad illos. Et postquam consummati sunt
dies octo ut circumcideretur puer uocatum
est nomen eius iesus quod uocatum est
ab angelo priusquam in utero conciperetur.
Et postquam impleti sunt dies purgationis
eius secm legem moysi tulerunt illum
in hierusalem ut sisterent eum dno sicut
scriptum est in lege dni quia omne
masculinum adaperiens uulua scm dno
uocabitur. Et ut darent hostiam secm
quod dictum est in lege dni paria turturum
aut duos pullos columbarum. Et ecce
homo erat in hierusalem cui nomen erat
symeon & homo iste iustus & timoratus
exspectans consolationem israel & spūs
scūs erat in eo. Et responsum accepit
a spū scō non uidere mortem nisi prius
uideret christum dni. Et uenit in spū
in templum. Et cum inducerent parentes
puerum iesum ut faciebant secundum
consuetudinem legis pro eo. Et ipse
accepit eum in ulnas suas & benedixit
deum & dixit. Nunc dimittis seruum
tuum dne secm uerbum tuum in pace.
Quia uiderunt oculi mei salutare tuum.
Quod parasti ante faciem omnium
populorum. Lumen ad reuelationem
gentium & gloriam plebis tue israel.
Et erat pater eius & mater mirantes
super his que dicebantur de illo. Et
benedixit illis symeon & dixit ad maria
matrem eius. Ecce positus est hic in
ruinam & in resurrectionem multorum
in israel & in signum cui contradicetur.
Et tuam ipsius animam pertransibit
gladius ut reuelentur ex multis cordibus
cogitationes. Et erat anna prophetis filia
fanuel de tribu aser hec processerat in
diebus multis & uixerat cum uiro suo
annis septem a uirginitate sua & hec
uidua usq; ad annos octoginta quatuor
que non discedebat de templo ieiuniis &
obsecrationibus seruiens nocte ac die.
Hec ipsa hora superueniens confitebatur
dno & loquebatur de illo omnibus qui
exspectabant redemptionem israel. Et
postquam consummauerunt omnia secm
legem dni reuersi sunt in galileam in
ciuitatem suam nazareth. Puer autem
crescebat & confortabatur plenus sapien-
tia & gratia dei erat super eum. Et
ibant parentes eius per singulos annos
in hierusalem in die festo pasche. Et
cum factus esset annorum duodecim
ascendentibus illis secm consuetudinem
diei festi. Et consummatis diebus cum
redirent remansit puer iesus in hierusalem
& non cognouerunt parentes eius. Exis-
timantes autem illum esse in comitatu
uenerunt iter diei & requirebant eum
inter cognatos & notos. Et non inuenientes
regressi sunt in hierusalem requirentes
eum. Et factum est post triduum inue-
nerunt illum in templo sedentem in medio
doctorum audientem illos & interrogantem
eos. Stupebant autem omnes qui eum
audiebant super prudentia & responsis
eius. Et uidentes admirati sunt parentes
eius & mater eius ad illum. Et dixit ad
illum mater eius. Fili quid fecisti nobis
sic ecce pater tuus & ego dolentes quere-
bamus te. Et ait ad illos. Quid est quod
me querebatis nescistis quia in his que
patris mei sunt oportet me esse. Et ipsi
non intellexerunt uerbum quod locutus
est ad illos. Et descendit cum illis &
uenit nazareth & erat subditus illis.
Et mater eius conseruabat omnia uerba
hec in corde suo. Et iesus proficiebat
sapientia & etate & gratia apud deum
& homines. Anno autem quintodecimo
imperii tiberii cesaris procurante pontio
pilato iudee & tetrarcha galilee herode
filio eius & ituree & trachonitidis regione
& lisania abilinę principe. Sub principibus
sacerdotum anna & caypha factum est
uerbum dni super iohannem zachariae filium
in deserto. Et uenit in omnem regionem
iordanis predicans baptismum penitentie
in remissionem peccatorum. Sicut scriptum
est in libro sermonum esaie prophete.
Uox clamantis in deserto parate uiam dni
rectas facite semitas eius. Omnis conuallis
implebitur & omnis mons & collis humi-
liabitur & erunt prava in directa & aspera
in uias planas. Et uidebit omnis caro
salutare dei. Dicebat ergo turbis que
exibant ut baptizarentur ab eo. Genimina
uiperarum quis ostendit uobis fugere a
uentura ira. Facite ergo fructum dignum
penitentie & ne uelitis dicere patrem
habemus abraham. Dico enim uobis quia
potens est deus de lapidibus istis suscitare
filios abrahe. Iam enim securis ad radicem
arborum posita est. Omnis ergo arbor
que non facit fructum bonum excidetur
& in ignem mittetur. Et interrogabant
eum turbe dicentes quid ergo faciemus.
Respondens autem dicebat illis. Qui habet
duas tunicas det non habenti & qui habet
escas similiter faciat. Uenerunt autem &
publicani ut baptizarentur & dixerunt ad
illum. Magister quid faciemus. Qui dixit
ad illos. Nichil amplius quam quod con-
stitutum est uobis faciatis. Interrogabant
autem eum & milites dicentes. Quid
faciemus & nos. Et ait illis. Neminem
concutiatis neque calumniam faciatis &
contenti estote stipendiis uestris. Exis-
timante autem populo & cogitantibus
omnibus in cordibus suis de iohanne ne
forte ipse esset christus. Respondit iohannes
dicens omnibus. Ego quidem aqua baptizo
uos. Ueniet autem fortior me cuius non
sum dignus corrigiam calciamenti eius
solui. Ipse uos baptizabit in spū scō &
igni. Cuius ventilabrum in manu sua &
purgabit aream suam & congregabit
triticum in horreum suum paleas autem
comburet igni inextinguibili. Multa quidem
& alia exhortans euangelizabat populum.
Herodes autem tetrarcha cum reprehen-
deretur ab eo de herodiade uxore fratris
sui & de uniuersis malis que fecit herodes
adiecit & hoc super omnia & conclusit
iohannem in carcere. Factum est autem
cum baptizaretur omnis populus & ihesu
baptizato & orante apertum est celum
& descendit spūs scūs corporali specie
sicut columba in ipsum & uox de celo
facta est. Tu es filius meus dilectus in
te complacui mihi. Et ipse ihesus erat
incipiens quasi annorum triginta ut
putabatur filius ioseph heli matthat levi
melchi ianne joseph mathathie amos
naum hesli nagge mathathie semei joseph
juda joanna resa zorobabel salathiel neri
melchi addi cosam elmadam her jesu eliezer
jorim matthat levi symeon juda joseph
jona eliachim melea menna mathatha
nathan david jesse obed booz salmon
naasson aminadab aram esrom phares
juda jacob isaac abraham thare nachor
sarug ragau phalech heber sale cainan
arphaxat sem noe lamech mathusale henoch
jared malaleel cainan enos seth adam
dei. Ihesus autem plenus spū scō regressus
est a iordane & agebatur spū in deserto
diebus quadraginta & tentabatur a diabolo.
Et non manducauit quicquam in diebus illis
quibus consummatis esuriit. Dixit autem
illi diabolus si filius dei es dic lapidi huic
ut panis fiat. Et respondit ihesus ad illum
dicens. Scriptum est quia non in solo pane
uiuit homo sed in omni uerbo dei. Et
ducens illum diabolus in montem ostendit
illi omnia regna orbis terre in momento
temporis. Et ait illi diabolus tibi dabo
potestatem hanc uniuersam & gloriam
illorum quia mihi tradita sunt & cui
uolo dabo illam. Tu ergo si adoraueris
coram me erunt tua omnia. Et respondens
ihesus dixit ei. Scriptum est dominum
deum tuum adorabis & illi soli seruies.
Et duxit illum in hierusalem & statuit
eum super pinnaculum templi & dixit ei.
Si filius dei es mitte te hinc deorsum.
Scriptum est enim quia angelis suis
mandauit de te ut conseruent te & quia
in manibus tollent te ne forte offendas
ad lapidem pedem tuum. Et respondens
ihesus dixit ei quia dictum est non tentabis
dominum deum tuum. Et consummata
omni tentatione diabolus recessit ab illo
usq; ad tempus. Et regressus est ihesus
in uirtute spūs in galileam & fama exiit
per uniuersam regionem de illo. Et ipse
docebat in synagogis eorum & magnifica-
bat ab omnibus. Et uenit nazareth ubi
erat nutritus & intrauit secm consuetudinem
suam die sabbati in synagogam & surrexit
legere. Et traditus est illi liber isaie
prophete & ut reuolui librum inuenit
locum ubi scriptum erat. Spūs dni super
me propter quod unxit me euangelizare
pauperibus misit me sanare contritos
corde predicare captiuis remissionem &
cecis uisum dimittere confractos in remis-
sionem predicare annum dni acceptum &
diem retributionis consolari omnes lugentes
dare lugentibus sion gloriam pro cinere
unguentum gaudii pro pallio tristitie
uestimentum laudis. Et plantabuntur in
eis quercus iustitie plantatio dni ad
glorificandum. Et edificabunt desolationes
sempiternas & destructiones antiquas
instaurabunt & renouabunt ciuitates
desertas destructiones que fuerunt in
generationem & generationem. Et stabunt
alieni & pascent greges uestros & filii
alienigenarum agricole uestri & uinitores
erunt. Uos autem sacerdotes dni uocabimini
ministri dei dicetur uobis. Fortitudinem
gentium deuorabitis & in gloria eorum
superbietis. Pro confusione uestra duplex
& pro contumelia laudabunt partem
suam. Propterea in terra sua duplicia
possidebunt & leticia sempiterna erit
eis. Ego enim dns diligens iudicium &
odiens rapinam in holocausto & dabo
opus eorum in ueritate & pactum sempi-
ternum feriam eis. Et semen eorum
notum erit in gentibus & germen eorum
in medio populorum. Omnes qui uiderint
eos cognoscent illos quia isti sunt semen
cui benedixit dns & germen. Gaudens
gaudebo in dno & exultabit anima mea
in deo meo. Quia induit me uestimento
salutis & indumento iustitie circumdedit
me quasi sponsum decoratum corona &
quasi sponsam ornatam monilibus suis.
Quia sicut terra profert germen suum &
sicut hortus semina sua germinare facit
sic dns germinare faciet iustitiam &
laudem coram omnibus gentibus. Et
conuolutis omnibus qui erant in synagoga
erant intuentes in eum. Et cepit dicere
ad illos quia hodie impleta est hec scriptura
in auribus uestris. Et omnes testimonium
illi dabant & mirabantur in uerbis gratie
que procedebant de ore eius & dicebant
nonne hic est filius ioseph. Et ait illis
utique dicetis mihi hanc similitudinem
medice cura teipsum quanta audiuimus
facta in capharnaum fac & hic in patria
tua. Ait autem amen dico uobis quia
nemo propheta acceptus est in patria sua.
In ueritate autem dico uobis multe uidue
erant in diebus heliae in israel quando
clausum est celum annis tribus & mensibus
sex cum facta esset fames magna in uniuersa
terra & ad nullam illarum missus est helias
nisi in sarepta sydonie ad mulierem uiduam.
Et multi leprosi erant in israel sub eliseo
propheta & nemo eorum mundatus est nisi
naaman syrus. Et repleti sunt omnes ira
in synagoga hec audientes & surrexerunt
& eiecerunt illum extra ciuitatem & duxerunt
illum usq; ad supercilium montis super
quem ciuitas illorum edificata erat ut
precipitarent eum. Ipse autem transiens
per medium illorum ibat. Et descendit
in capharnaum ciuitatem galilee & docebat
eos sabbatis. Et stupebant super doctrina
eius quia in potestate erat sermo eius.
Et in synagoga erat homo habens spm
demonii immundi & exclamauit uoce magna
dicens. Sine quid nobis & tibi ihesu
nazarene uenisti perdere nos. Scio te qui
sis sanctus dei. Et increpauit illum ihesus
dicens. Obmutesce & exi ab eo. Et cum
proiecisset eum demonium in medium exiit
ab eo nichil nocens illum. Et factus est
pauor in omnes & colloquebantur ad
inuicem dicentes quod est hoc uerbum quia
in potestate & uirtute imperat immundis
spiritibus & exeunt. Et predicabatur fama
de illo in omnem locum regionis. Et surgens
ihesus de synagoga intrauit in domum
symonis. Socrus autem symonis tenebatur
magnis febribus & rogauerunt eum pro
illa. Et stans super illam imperauit febri
& dimisit illam. Et continuo surgens
ministrabat illis. Occidente autem sole
omnes qui habebant infirmos uarietatibus
languorum ducebant illos ad eum. At
ille singulis manus imponens curabat eos.
Exibant autem demonia a multis clamantia
& dicentia quia tu es filius dei. Et increpans
non sinebat ea loqui quia sciebant ipsum
christum esse. Facta autem die egressus
ibat in desertum locum & turbe requirebant
eum & uenerunt usq; ad ipsum & detinebant
illum ne discederet ab eis. Quibus ille ait
quia & aliis ciuitatibus oportet me euange-
lizare regnum dei quia ideo missus sum.
Et predicabat in synagogis galilee. Factum
est autem cum turbe irruerent in eum ut
audirent uerbum dei & ipse stabat secus
stagnum genesareth. Et uidit duas naues
stantes secus stagnum. Piscatores autem
descendentes lauabant retia. Ascendens
autem in unam nauem que erat symonis
rogauit eum a terra reducere pusillum.
Et sedens de nauicula docebat turbas.
Ut cessauit autem loqui dixit ad symonem
duc in altum & laxate retia uestra in
capturam. Et respondens symon dixit ei
preceptor per totam noctem laborantes
nichil cepimus in uerbo autem tuo laxabo
rete. Et cum hoc fecissent concluserunt
piscium multitudinem copiosam. Rumpebatur
autem rete eorum. Et annuerunt sociis
qui erant in altera nauicula ut uenirent
& adiuuarent eos. Et uenerunt & impleuerunt
ambas naues ita ut pene mergerentur.
Quod cum uidisset symon petrus procidit
ad genua ihesu dicens exi a me quia homo
peccator sum dne. Stupor enim circumdederat
eum & omnes qui cum illo erant in captura
piscium quam ceperant. Similiter iacobum
& iohannem filios zebedei qui erant socii
symonis. Et ait ad symonem ihesus noli
timere ex hoc homines eris capiens. Et
subductis ad terram nauibus relictis omnibus
secuti sunt eum. Et factum est cum esset
in una ciuitatum & ecce uir plenus lepra
& uidens ihesum & procidens in faciem
rogauit eum dicens dne si uis potes me
mundare. Et extendens manum tetigit eum
dicens. Uolo mundare. Et continuo lepra
discessit ab illo. Et ipse precepit illi ne
cui dicat sed ite ostende te sacerdoti &
offer pro emundatione tua sicut precepit
moyses in testimonium illis. Perambulabat
autem magis sermo de illo & conueniebant
turbe multe ut audirent & curarentur ab
infirmitatibus suis. Ipse autem secedebat
in desertum & orabat. Et factum est in
una dierum & ipse sedebat docens & erant
pharisei sedentes & legis doctores qui
uenerant ex omni castello galilee & iudee
& hierusalem & uirtus dni erat ad sanandum
eos. Et ecce uiri portantes in lectulo hominem
qui erat paraliticus & quesierunt eum
inferre & ponere ante eum. Et non inuenientes
qua parte illum inferrent prae turba ascen-
derunt super tectum & per tegulas demise-
runt eum cum lectulo in medium ante
ihesum. Quorum fidem cum uidisset dixit
homo remittuntur tibi peccata tua. Et
cepit cogitare scribe & pharisei dicentes
quis est hic qui loquitur blasphemias.
Quis potest dimittere peccata nisi solus
deus. Ihesus autem cognoscens cogitationes
eorum respondens dixit ad illos quid
cogitatis in cordibus uestris. Quid est
facilius dicere dimittuntur tibi peccata
tua an dicere surge & ambula. Ut autem
sciatis quia filius hominis habet potestatem
in terra dimittendi peccata dixit paralitico
tibi dico surge tolle lectum tuum & uade
in domum tuam. Et continuo surgens coram
illis tulit lectum in quo iacebat & abiit
in domum suam magnificans deum. Et
stupor apprehendit omnes & magnificabant
deum & repleti sunt timore dicentes quia
quia uidimus hodie mirabilia. Et post
hec exiit & uidit publicanum nomine leui
sedentem ad theloneum & ait illi sequere
me. Et relicto omnibus surgens secutus
est eum. Et fecit ei leui magnum conuiuium
in domo sua & erat turba multa publicanorum
& aliorum qui cum illis erant discumbentes.
Et murmurabant pharisei & scribe eorum
dicentes ad discipulos eius quare cum
publicanis & peccatoribus manducat &
bibit. Et respondens ihesus dixit ad illos
non egent qui sani sunt medico sed qui
male habent. Non enim uenit uocare iustos
sed peccatores ad penitentiam. Illi autem
dixerunt ad eum quare discipuli iohannis
ieiunant frequenter & obsecrationes faciunt
similiter & pharisei tui manducant & bibunt.
Ihesus autem dixit ad illos numquid filii
sponsi possunt facere ieiunare quamdiu
cum illis est sponsus. Uenient autem dies
cum ablatus fuerit ab illis sponsus & tunc
ieiunabunt in illis diebus. Dicebat autem
& similitudinem ad illos quia nemo uestimentum
nouum mittit in uestimentum uetus alioquin
& nouum rumpit & ueteri non conuenit
uestimentum nouum. Et nemo mittit uinum
nouum in utres ueteres alioquin rumpet
uinum nouum utres & ipse perdetur & utres.
Sed uinum nouum in utres nouos mittendum
est & utraque conseruantur. Et nemo bibens
uetus statim uult nouum dicit enim uetus
melius est. Factum est autem in sabbato
secundo primo ut transiret per sata & uellebant
discipuli eius spicas & manducabant confri-
gentes manibus suis. Quidam autem pharisei
dixerunt eis quid facitis quod non licet
sabbatis facere. Et respondens ihesus ad
eos dixit numquam hoc legistis quod fecit
dauid cum esurisset ipse & qui cum illo
erant quomodo intrauit in domum dei &
panes propositionis sumpsit & manducauit
& dedit his qui cum illo erant quos non
licet manducare nisi tantum sacerdotibus.
Et dicebat illis quia dominus est filius
hominis etiam sabbati. Factum est autem
in alio sabbato ut intraret in synagogam
& docebat. Et erat ibi homo & manus eius
dextera erat aridam. Et obseruabant illum
scribe & pharisei si sabbatis curaret ut
inuenirent accusare eum. Ipse autem sciebat
cogitationes eorum & ait homini qui habebat
manum aridam surge & sta in medio. Et
ille surgens stetit. Dixit autem ihesus ad
illos interrogo uos si licet sabbatis benefacere
an malefacere animam saluam facere an
perdere. Et circumspectis omnibus dixit
homini extende manum tuam. Et extendit
& restituta est manus illi. Ipsi autem
repleti sunt insipientia & loquebantur ad
inuicem quidnam facerent ihesu. Factum
est autem in illis diebus exiit in montem
orare & erat pernoctans in oratione dei.
Et cum factus esset dies uocauit discipulos
suos & elegit duodecim ex ipsis quos &
apostolos nominauit. Symonem quem cognom-
inauit petrum & andream fratrem eius
iacobum & iohannem philippum & bartholomeum
matheum & thomam iacobum alphei & symonem
qui uocatur zelotes & iudam iacobi & iudam
scariothis qui fuit traditor. Et descendens
cum illis stetit in loco campestri & turba
discipulorum eius & multitudo magna
populi ab uniuersa iudea & hierusalem &
maritima & tyri & sydonis qui uenerunt
ut audirent eum & sanarentur a languoribus
suis. Et qui uexabantur a spiritibus immundis
& curabantur. Et omnis turba querebat
tangere eum quia uirtus de illo exibat &
sanabat omnes. Et ipse erat in loco campestri
& turba discipulorum eius & multitudo
magna populi ab uniuersa iudea & hierusalem
&

omſ inuitu lucē aut pbamus negando. aut confitendo toleramus. obſtinatiſq. mūb
teſtis ſibi infirmitas ſua nutrit. quib. fidelis ſcriptura nonſuaſerit. Deinde
refuſo ſubnoe inomnē terrā mari immiſſoq. diluuio. cū toto orbe contecto unū
ſpaciū cęli eſſet ac pelagi. delectū fuiſſe unuerſū humanū genus paucis marca
fidei ſuę merito abſubſtituendā originē reſeruatis. eundemiſſime ueraciſſimi doc
tores ſcriptoreſq. docent. fuiſſe tamē ētiā illi conteſtatiſ. qui pterita quidem tem
pora ipſūq. auctorē tempoꝝ neſcientes. tamen exundatio & conuectura lapidū qſ
inremotis montib. concis & oſtreis ſcabroſ. ſepe ētiā cauatos aquis uiſere ſolemus.
contiuendo dixerunt. Et quāuis huiuſ modi adhuc & relatu digna & fide certa
pferri ánobis queant. tamē ueluti principalia hęc duo depuaricatione primi ho
minis & condemnatione generationis utrīq. euis. ác deinde totius generationis utrīq.
euis. ac deinde totius pditione generis humani dicta ſufficiant. tantum utriq
gentiles hyſtorici denīq contigerint aliquo ordine. Hęc plenius cū ceteris ip
ſo quo meuit; erunt ordine proferamus. INCIP TEXTUS HISTORIAR
PAULI·OROSII·PRI·ADAUGTPM. CONTRA ACCUSATORES TEMPORŪ
XPIANORŪ

Gcelf. 80 Gud. lat., f. 2v

Gr. 80 Gr. Lat.

fol. 2v

Hinc porro pannos. Incerta semp victoria terra mariq pugnatū est. donec spartani & opib' imminutus & fide pfligata socijs quoq pbro fuere; Sed hęc prot actarum uolumina incubuisse grecę parui pendiur. Nunc aut interpellari interdū uoluptates & impediri parump libidinis nonsustinet. quā quā in illius temporis homines atq ista hoc inter ē. qd illi equo animo hęc in tolerāda tolerabant. quia inbis nata ut nutrita erant & meliora nouerant. Ista aut ꝑpetuo multa sua tranquillitatis & diuitiarū sereno affluę facu. adomeut modicū obducte sollicitudinis nubilū commouem; atq utinā ipsum depulsorem hui' ut modicę inquietudinis pcarent. cui' munere hanc ignoratā aliis temporib' ingratē pacis habuer; Etqm spopondisse me memini cum uelut articulis quibusdā dicendi ordinē definirē. dicturū me ee aborbe condito usq adurbē conditā. huic uolumini qd aborbe condito explicuimus. hic sit finis. Vrburbe condita sequens libellus incipiat. qui contexuora illorū temporū mala exercitationibus quippe adnequitā & eruditionib' hominibus conuenebit. Aborbe condito usq adurbē conditam anni. iiii. eccc lxxx iii. Aburbe c usq adnatiuitatē xpi anni. dccxv. Colligunturenim abori gine mundi. inaduentu ihu xpi anni. v. cxc viii.

FINIT LIBER PRIMUS. INCIPIT LIBER SECUNDUS.

EMINEO IAM ESSE HOMINŪ ARBITROR QUEM LATERE POSSIT QUIA homine pectū in hunc mundū dss fecerit.

Vnde & iam peccante homine mundus arguitur. ac ꝑpter nrām intemperantiā cōprimendam terra haec inqua uiuimus defectu ceterorum animaliū. & sterilitate suos fructus castigatur; Itaq sic creatura di. meruit & dispensatio di sumus; Quis enim magis diligit quā ille qui fecit. Quis ordinatus regit quā is qui fecit & diligit. Quis uero & sapientius & fortius ordinare & regere facta potest. quam is qui & facienda prudit. & prusa pfecit. Qui ꝑpter omnē potestatē adō ee omnemq.

Gudf. 80 Gud. lat.

Greek. 80 Grad. Lat.

fol. 8r

cf. Florenz, Louis.
Pl. 46.7

Guelf. 80 Gud. lat.

expelli · seruata regia dignitate melioribus; Igitur regibus urbe ppulsis romani consulendū sibi quā cuiquā suę libertati dominandum rati · consules creauerunt; Quib' uelut adultę rei publicę crescens aetas · robustioribus auspiciis exercebatur; Anno post urbē conditā cclxiii · brutus prim' apud romanos consul · primū conditorē regemq, romę · nonsolū aequare parricidio · sed etiā uincere studuit; Quippe duos filios suos adolescentes totidemq, uxoris sup frs uetustos iuuenes · reuocandoq, iurbē regum placito insimulatos inconuentionē ptraxit iurgisq · cedit · securiq, pcussit;
Ipse deinde uetustū tarquiniensiumq, bello · cū arrunte supbi filio · congresso sibi conmortuoq, succubuit; Porsenna rex etruscoq, grauissimus regii nominis suffragator tarquinii manu ingerens · trib' continuis annis · trepidam urbem terruit · conclusa · obsedit; Etiusi hostē ut mucius constantia urendę manus patientia · ut uirgo cloelia admirabili transmeandi fluminis audacia pmouissent · Profecto romani compulsi forent ppetuo aut capti uitatē hoste insistente superati · aut seruitutē recepto rege subiecti ·
Post hęc sabini cōtrasis ubiq, copus · magno apparatu belli romā contenderunt; Quometu consternati romani dictatorē creant · cui' auctoritas & potestas consulē pīre &; Queres inillo tunc bello plurimū emolumenti contulit; Sequtē discessio plebis apatribus cū marco ualerio dictatore delectū militum agente · uarius populus stimulatus iniuriis sacrū montē insedit armatus;
Qua pniciē quidatrocius cū corp' acapite desectū · pōnionē ei' pquod spirabat meditaretur · Actūq, deromano nomine intestina pniciē forē · nisi matura reconciliatio subripuisset priusquā se discessio ipsa cognosceret;
Urgue se atq, immine sibi extra illas aptas bellog, clades · successu misero clandestina pniciē; Quippe tuo gessonio & publio munitio consulib' duo ut maxima omniū malog, abhominamenta · fames & pestilentia fessam urbē corripuere; cessatū ē paulisp aprodisi · cessatū tam amoribus nonē; Uetustes & etrusci graues hostes · adiuncti sibi finitimoq, copis inbella surgentes · obuius marco fabio & cneo manlio consulib' excipiunt;
Ubi p' sacramentū coniurationis quose romani deuouerant · non nisi post uictoriā adcastra redituros · adeoatrox certamē fuit · & uictos uictoribusq, par forma · utamisso plurimo exercitu · occisisq, inpugna manlio consule & fabio pconsulari · marcus fabius consul oblatū sibi a senatu triumphum suscipere recusare · quia tantus rei publicę detrimentus luctus potius debebatur; Gloriosissima illa numero & uirib' fabioq, familia seruata uetus

t undiq · l. militari t wocharo · at manlio t mallio · at. consulari

Guelf. 80 Gud. Lat.

fol. 10r

Guelf. 80 Gud. lat.

57.

MNES HOMINES

CVIVS LIBET SECTE. VEL VITAE. VEL PATRIAE.
ta semp adpspectum prudencie naturali bono originī.
ut oblectamento corporis rationale mentis et sinonactu prę
ferant. iudicio tamen prferendū sciam. Que mens ratione
duce illustrata inmedio uersatur. quib. genuino fauore quam
uis utrius inclinetur assurgit. adscientiam di quasi arcem pspi
cit. Deum dm enī quilibet hominū contemnere adeo ps potest. unde
quidā du inmultis dm credum. multos deos indiscreto timore finxerunt. Sed hunc
iam ud maxime cum auctoritate ueritatis operante. tum etiam ipsa ratione
discutiente discessum est. Quippe ei et philosophi eorx ut denis scis sileam. dū
intento mentis studio querunt scrutantq. omia. unum deum auctorem omnū
reperierunt. atque unū omia referunt. Unde etiam nunc pagani quos iam de
clarata ueritas deconfutatia magis qua de ignorantia conuincit. cum a nobis dis
putantur non se plures deos sequi. sed sub uno dō magno plures ministros uene
rari fatentur. Restat igitur de intellegencia ueri di p multas intellegendi sus
piciones confusa dissensio. quia de uno dō omnū pene una opinio ē. Huc usq.
humana scrutatio. et sicū labore inuenire potuit. Ubi ratiocinatio deficit. fides sup
uenit. Nisi enim credideritis. non intellegitis. Ab ipso audiat ipsiq. dō cre
dat. quod uere uelit scire de dō. Itaq. unus et uerus dr unquem omis ut diximus. et sic ex
diuersis opinionib. secta cōcurrit. Mutans regna. et disponens tempora. peccata
quoq. puniens. que infirma sunt mundi elegit. ut confundat fortia.

Romano rēq. imperiū assumpto pauprimi status pastore fundauit. Hoc pregen et con
sules. duo pretii. postq. a sic affricę atq. europę portiū est imperio. ad unum
imperatorem. eundemq. fortissimū et clementissimū. cuncta sui ordinatione cessit.
Subhoc imperio quem omis fere gentes amore et timore p mixto uste honorarent.
or uerus qui superstitione sollicita a bignorantib. colebatur. magnū illū intellegen
tię sue fontem aperuit. Promtusq. p hominē docturus homines. filiū suum misit.
operantem uirtutes. que p cellerent hominē coarguentq. demones. quos aliqui
deos putauissent. ut qui ipsi tamquā homini non credidissent. operib. tamq. dei
crederent. Deinde ut in magno silentio ac pace largissima inoffense et celeriter
nouū nominis gloria. et adnuntiatę salutis celox fama peurreret. et etiam ut
discipulis ei⁹ p diuersas gentes eunt. ultroq. p eunctos salutis dona offerentibus.

Gülf 80 Grd. Lat

fol. 57r

pisi cornelius tacitus qui hanc historiā diligentissime contexuit .decretendo mī
ficiorū numero . &salustium crispū &alios auctores quam plurimos sanxisse .
&se ipsum idem potissimum elegisse dixisse .,

VIII.

Domitianus tamen prauissima elatus audatia .sub nomine superatorū hostiū
de exercitus legionibus triumphauit ; Idemq. effrenatus superbia quasi dñi colī
vellet .persecutionem in xpianos agi iussit ; Quotempore &iā beatissimus iohannes apostolus . in pathmū insulā relegatus est ; Inter iudeos quoq. acerbissime tormentorum . &crudelissime questionis exquiri genus dauid atq. interfici p̄ceptum est . dū pphas scis et inuidetur &creditur .quasi adhuc futurus esset ex semine dauid qui regnū posset adipisci ., Continuo tamen domicianus .. iustissime impalatio crudelissime iussus interfectus ē . cuius cadauer populari sandapila pusillones expostatū atq. ignominiosissime sepultū est ., sandapila

Anno aburbe condita .dcccxl.vi . quā ait eutropius quinquagesimū hunc esse annū scripserit . nerua admodū senex apollonio p̄fecto p̄torii &pasithēo spadone domitiani interfectore imperator decimus abaugusto creatus . traianum in regnum adoptauit ; Perquem reuera adfelicitatem afflictę rei publicę diuina pietione consulit ; Hic primo edicto suo cunctos exules reuocauit ; vnde &iohannes apostolus hac generali indulgentia liberatus ephesum redit ; Emensoq. anno imperii sui . nerua confectus morbo diem obiit ;

Anno aburbe condita dccc xl vii . traianus genere hispanus undecimus abaugusto . rei publicę gubernacula nerua tradente suscepit . ac pannos x &viii tenuit ; apud Agrippinā gallię urbem insignia sumpsit imperii ; Mox germaniam transrhenum in pristinum statum reduxit . transdanubium multas gentes subegit ; Regiones aut transeuphraten &tigrin sitas , pontus fecit . seleuciam &thesifontem &babilonem occupauit . ; In persecutione sane xpiani nominis errore deceptus tertius anerone cumpassim reptos cogi adsacrificandū idolis ac detrectantes interfici precepisset . plurimq. interficerentur . plinii secundi qui inter ceteros iudices persecutor datus fuerat relatu ammonitus . eos homines preter confessionem xpi honestaq. conuentacula nihil contrarium romanis legibus facere . fiducia sane innocentis confessionis nemini mortem grauem ac formidolosam iuderi . rescripsit illos leuioribus temperandos edictum ; Verum tamen continuo rome aurea domus anerone tonsus priuatis publicisq. rebus impensis condita . repentino conflagrauit incendio . ut intellegeretur missa &iam abalio persecutio . ipsius potissime monumentis aquo primū exorta esset . atq. ipso auctore putari ; Terrae motu quatuor urbes asiae subuersę . cleā meteria . pithanes cume . &grecę ciuitates duę . oportorium &tortorium ; tres galatię ciuitates eodem terrę motu dirutę ; pantheum rome fulmine conflagratum ; terrae

Gaelf. 80 Gud. lat.

Greek. 80 Grad. Lat.

fol. 78r

Guelf. 80 Gud. lat.

rator religione & felicitate meruit. magna constantius comes industria & celeritate confecit. Merito sane. quia nihil diebus p̄cipiente honorio. adiuuante constantio. pax & unitas p̄ uniuersā affricā ęcclesię catholicę reddita est. & corpus xp̄i quod nos sumus redintegrata t̄l̄s dissessione sanatū est. inposita exsecutione sci p̄cepta marcellino tribuno bono uiro. inprimis prudenti & industrio. oīiumq; bonorū studiorum appetentissimo. quem marius comes apud cartaginem incertum zelo stimulatus. aut auro corruptus occidit. Qui continuo reuocatus exaffrica factusq; priuatus. uel ad poenā. uel ad poenitentiā conscientię suę dimissus est.

Anno aburbe condita. ī clxviii. constantius comes apud arelatem gallię urbem consistens. magna rerū gerendarū industria gothos a narbona expulit. atq; abire inhispaniā coegit. interdicto p̄cipue atq; interclusio oīi comeatu nauiū & peregrinorū usu commerciorū. Gothorum populis athaulfus rex tunc p̄erat. qui post irruptionē urbis ac mortem alarici. placidia ut dixi captiua sorore imperatoris uxorem assumpta. halarico in regnū successerat. Is ut sepe auditum atq; inultimo exitu & p̄batum est. satis studiose sectator pacis. militare fideliter honorio imperatori ac p̄defendenda romanę rei publicę impendere uires gothorū p̄optauit. Nam ego quoq; ipse uir quendā narbonensem inlustris subtheodosio militię & iam religiosum prudentem & grauem. apud bethlem. oppidū palestinę. beatissimo hieronimo p̄sbitero referente audiui. familiarissimū athaulpho apud narbonā fuisse. ac de eo sepe subtestificatione dicisse. quod ille cū esset animo uirtutis ingenioq; nimius. referre solitus esset. se inprimis ardenter inhiasse. ut oblitterato romano nomine. romanū oīe solum gothorū imperiū & facere & uocare. esseq; ut uulgariter loquar gothia quod romana fuisset. fieretq; nunc athaulfus q̄d quondam cęsar augustus. Multa experientia p̄bauisse. neq; gothos ullomodo parere legibus posse. p̄p̄ effrenatam barbariem. neq; rei publicę interdicta leges oportere. sine quibus res publica non est res publica. elegisse saltem uigloriam sibi derestituendo adintegrum augendoq; romano nomine gothos uiribus quereret. haberetur q; apud posteros romanę restitutionis auctor. posteaq; esse nonpoterat inmutator. obhoc abstinere abello. obhoc inhiare paci nitebatur. Precipue placidię uxoris sue femine satis ingenio acerrimę & religione satis p̄bę adoma bonarū ordinationum operā p̄suasu & consilio temperatus. Cumq; eidem paci adpetendę atq; offerendę studiosissime insisteret. apud barcillonem hispanię urbē dolo suo ut fertur occisus ē. Post hunc sigericus rex agothis creatus. cui eidem iudicio di adpacē pronus esset. nihilominus a suis uitā secutus est. Deinde nulla successit in regnum. adhoc electus agothis in pacem instituit. adhoc ordinatus adō in pacē confirmaret. Hi igit̄ territus maxime iudicio

dissessio

ut sepe audiui

si dehinc audiui.

at sane

p̄suasu

Denq; alt̄nis sibi succedunt tēporib; & mutua se' inuicē confundunt.
Dū igit̄ oīa in hoc mundo mutabilitatis ordo corrūpat. nec eleua
ri ꝓsperis nec frangi debem' adūsis. Tota g̊ mēte ad illū nos c̄uenit
anhelare. ubi quicquid ē firmū ꝑmanet. ubi n̄ mutat̄ adūsitate
ꝓsperitas. In hac ū uita muro oīpotentis dī moderamine iccirco
agit̄ ut t̄ ꝓsperitatē adūsitas t̄ adūsitatē ꝓsperitas subsequat̄.
qualit̄ & humiliati discam' quicqd delinquim'. & iterū exal
tati adūsitatis memoriā quasi humilitatis anchorā in mēte
teneam'. Non hoc g̊ creatoris n̄ri ira ē deputanda s; grā ꝑ quā dis
cim' ut ei' dona tanto seruem' ueriꝰ. quanto humiliꝰ tenem'.
Q uia igit̄ ꝓfectā uos donoꝝ grām auctore oīpotente dō repa
rasse cognouim'. magna p uob' exultatione gaudem'. optan
tes ut uitā uīam rerū oīū gubnator & bonis semp p̄sentib;
fulciat. & ad gaudia ꝑpetua extendat. Hęc uob' ideo loquor
q uos multū diligo. atq; me a uob' diligi scio. S; hoc qđ me
diligitis in latorē p̄sentiū sabinianū diaconē demonstrate.
ut ubi usū exegerit uīa patrocinia c̄sequat̄. Ur aut̄ glorio
sus castus p̄co laudū uīarū in romanis partib; existit. quem
uīę excellentię patīna dilectione cōmendo. GREGORIUS
Quānis causę c̄sideratio remoue CONSTANTINO POL.
ad scribendū tam̄ me caritas ꝑpellit. q & semel & bis scissimo
frī meo iohanni dōno scripsi. s; n̄ ei' epłas recepi. alt̄ enī n̄ secu
laris sub ei' nomine loquebat̄. Q uę si epłę ei' fuerunt. ego
uigilans n̄ fui. q longe de eo alit̄ credidi quā inuenī. De causa
enī reuerentissimi iohannis p̄bri scripserā. atq; de questioni
b; monachoꝝ isaurię quoꝝ un' & in sacdotio posit' in eccla uīa
a fustib; cęsus est. & rescripsit m̄ sicut ex nomine epłę agnosco
scissima frat̄nitas tua. q nescirem de qua causa scriberem.
Ad qđ rescriptū uehemēt̄ obstupui. mecū tacit' uoluens. Si
uerū dicit. quid éé deterius potest. quā ut agant̄ talia con
tra seruos dī. & ipse nesciat q̄ ꝑpetrat̄ est. Q uę enī potest pasto
ris éé excusatio. si lupus ouem comedit & pastor nescit. Si aut̄
sciunt scītas uīa & de qua causa scripserī & quid t̄ contra

Q=clf. 97 Q=d. lat. fol. 50

Guelf. 97 Guid. lat.

fol. 50v (Hand B)

audereſ. Sed tu uelata mente equſti callide ne cadẽ ſcripta ſuſcipereſ. quę tam
cor cẽr ſententia q̃q̃m cognouiſti: ſeruare noluiſti. ideoq; ea quę t pruſ
ſcripta tranſmiſimꝰ cẽ firmam. ut miſſarũ ſollẽpnia celebrare ñ audeaſ. donec
oĩa quę cẽtra te dicta ſũt ſubtulit inquiſita fuerint ac diſcuſſa. Qui ſi puer
ſo forſan auſu celebrare p̃ſumpſeriſ. ab int dicta p dẽ cõmunionis intimina
tione liberũ te ñ cẽ cognoſcaſ. Hã ſi etiã alia exceſſus deſint. phac ſolũm
culpa ſuperbię dñici te corporis ac ſanguinis cõmunione puam. ſi qua
te obędientiã ut decet exhibens ad noſſum opere ſiẽ dixim uenire feſti
na. tta ũe. xx. dierũ ſpaciũ habeaſ. quatin ttes tuũ p̃pareſ. & oĩ ex
cuſatione poſt poſita huc adẽ ñ differaſ. Si q̃ aũt a iudicib; t manu mi
litari. ſeu a p̃plo ad ẽtra dicendũ tuneri tuo occaſio fuerit exorta. qua
cauſa tractare agat agnoſcim. ipſe g̃ iã iudeaſ q̃m t hominib; t in futuro
iudicio oĩpũ dõ reddaſ de tua obligatione rationẽ. q̃ diſtricta in te
ex tuo contẽptu. puocatu ſententiã. Lr̃ã p̃uenit ad me q̃a paulin fr̃
& coep̃ſ mſ. & honoratuſ eccl̃ę ſolonitanę archidiacon. pro q̃ p̃ſũptioni
tuę noluerunt p̃bere cẽſenſũ grauiſ atq; moleſtiaſ patiant. tta ut datiſ
fide iuſſorib; ſint cẽtricti. q̃tin eiſ ciuitatẽ. t domoſſuaſ egredi oĩno ñ
liceat. Q̃ ſi tta cẽ ut miſeat ad ſenſũ ſalutiſ redieriſ. ſcriptiſ p̃ſentib; ac
ceptiſ ab utriq; te moleſtia. ut eiſ libera licentia ſit t ad me uenendi ſi
uoluerint. t q̃libẽ alibi p ſuis utilitatib; p̃ficiſci. Hobilib; ſalonit ẽſiſtent
Puenit ad me q̃ſdã p̃ueręſ mentiſ homi G̃ã. Dilectiſſimi filiũ. clero.
nes ut dilectionis uſtę animoſ uulnerarent uob inſinuare conatuſ t q̃
ego ẽtra maxim q̃dã odio moueat. & ñ magiſ quę canonica. ſ. ea quę
foriſ fr̃ exeq̃ cupiſcã. Sed abſit hoc a ſacerdotali animo. ut in q̃libẽ cau
ſa p̃uato zelo moueat. Ego aũt a uſtę dilectioni p̃uidens. & meę animę
oĩp̃ti dñi iudiciũ p̃timeſcens. eidẽ maxim cauſaſ ſubtulit exq̃ri deſi
dero. ſi nulliſ criminib; p̃ſtiti quę ſacro ordini ẽtra dicunt. ſi ñ p ſymoni
acã hereſim id. p̃mia quib; dã ſe diligentib; p̃bendo ad ſacerdotale p̃tin
gere officiũ conatur. Tẽ lib p uob apud dñm intercſſor erit. ſi ñ obligatuſ
de ſuis adlocũ intercſſionis ueneriit. Cui tam iã culpa ſuperbię in apto mon
ſtrat. q̃ euocatuſ ut ad noſ uenire debeat. diuerſis excuſationib; ſentit.
refugit. metuit. Vnde g̃ trepidat ſi cũ de hiſ q̃b; inclamatuſ ẽ. ẽſcientia
ñ accuſat. Ecce enim iã diu dilectio uſta ſine paſtore ẽ. & ſiẽ uob omp̃ſ dñs

Güelf. 97 Gud. lat.

Guelf. 97 Gud. lat.
fol. 60r

Hand C

Quę relecta est de lętania maiore in basilica scę mariae.

SOLLEMNITAS annuę deuotionis filii dilectissimi nos ammonet ut lętaniā quę maior abomīb; appellat solliciti ac deuoti debeamus auxiliante dño mentib; celebrare. p quā anīs excessib; eius miscdię supplicantes purgari aliquatenus mereamur. Consideranter enī nos conuenit dilectissimi quā uarius continuisq; calamitatib; pīris culpis atq; offensionib; affligam. et qualit ide cęlestis pietatis nob subinde medicina subueniat. Sectę frā uenerante. ad titulo beati laurentii martyris q appellat lucinę egredientes. ad beatū petrū aplōr principē dño supplicantes cū ymnis et canticis spūalib; pperemus. ut ibidē sacra mysteria celebrantes tā de antiquiorib; quā de psentib; beneficiis pietatis eius inquantū possim referre grās mereamur. Gregorius. Petro notario. cap. I.

MONASTERIV scī archangli qd tropeis cōstitutū. indicante psentiū portitore uetus habe necessitatē didicimus. Idoq; experientia tua diligent inuigilet. et si eiusdē loci monachos bene sē tractare noueris. in quib; eos necessitatē habere manifesta ueritate patuerit. eis subuenire hac auctoritate suffultus. modis omīb; festinabis. scituris tuis tē rationib; quicqd mrā pceptione pbueris imputandū. Sed et terrulā ecclę nrę uicinā sibi quā solidū unū et tremissem duos pensita asserunt reddita ē libellario nomine ad summā tremissis unius habe concedę. Studiq; tui sit hęc omīa uta cōplere. sicut dximus. eius monachi mdi seruitio sicut decet solliciti exhibeant. Greg. Prelectitio epō. cap II.

PERVENIT AD NOS peccatis immanentib; incuitate urā ideo nr mensi mortalitatē omīno grassari. quę res nimis nos adduxit. Quā obrē salutantes fraternitatē tuā instantissime suademus. ut alangobardoz siue romanoz. q meo de loco degunt ammonitione siue exhortatione nulla ratione cessetis. maxime agentiliū hereticoz ut ad uerā rectā fidē catholicā conuitant. Sic enī aut duuina miscdia psua forsan eis conuersione. et hac uta subueniet. aut sic eos migrare contigerit. a hiis qd magis optandū ē transeunt facinorib; absoluti. Greg. Clero nobilib; ordini

QUĀVIS SĒVALIVM sincera deuotione. et plebi consistit neapolim. cap. III.

filioq; p matre ecclā nullius adhortationis indigeat. uerūtamen ne si neglegendā existimet. epistolari debē alloquio puocari. Propē qd dilectionē urām cōmonitione paterne caritatis adgredior. ut pfusis lacrimis redemptori nrō unanimiter grās referamus. q sub tā pīso doctore qui uos pauia gradi rectū prohibuit. sed indigni pastoris crimina publicauit. Demetrius siquidē q nec ante epī

Gcelf. 97 Gad. lat.

Guelf. 97 Gud. lat.
fol. 25v (Hand 4)

portæ conuocatis eis in cmune pscrutari. Et si nulla eos diuersitas
ab electionis unitate dtminat. si quidē in pdicto filio nro con
stantio omiū uoluntates atq; cēsiū pdurare cognoscis. tunc ei
a ppriis epis sicut antiquitatis mos exigit cū nrę auctoritatis
assensu solatiante dño facias consecrari. quatin huiusmodi seru
ta consuetudine. & aplica sedes ppriū uigorē retineat. & ase con
cessa alius sua ura nō minuat. GG ROMANO PATRICIO &
Obitū laurentii ecclię mediolanensis epi EXARCHO ITALIE. C. LXX.
excellentiā uram iā credim cognouisse. Et q quantū ex clerire
latione didicim in cstantio filio nro diacone eiusdē ecclię omiū
consistit electio. necēe fuit pro seruanda consuetudine mili
tē ecclię nrę dirigere. qui eū in quo omiū uoluntates atq; con
sensu concordē cuenire cognouerit. a suis epis sicut uet mos
exigit cū nro tam assensu faciat consecrari. Vnde patna di
lectione psoluentes debitū salutationis officiū. qs ut pdicto con
stantio seu fuerit cōsecrat epi necne excellentia ura ubi necēe
fuerit suū dignet ipendere iustitia fauente solatiū. quatin
hęc uos mercēs & hic apud inimicos uros exaltet. & in futuro
uos uita apud dm pueniente cmendet. Meus eni e. ppriis oliq;
in magna fuit familiaritate cuncti. & uos quos nros agnosci
tis. habere ut uros peculiares debetis. GG HONORATO ARCHI
Dudū quidem decessoris nri [b]pceptio [a]nra q; EPI SALONITANE ECCLE. C. LXXI. nra q;
ad dilectionē tua concurrerat. in qua & de obiectis t calūnio
se capitulis fueras absolut. & in tui gradus ordine sine aliqua
cstitui altcatione restitui. Sed quia rursus ante nō multum
tēporis spatiū ad romanā ciuitatē uenies de quib; illic acti
incongrue & de sacroz es conquestus alienatione uasoz. atque
dū pro hac re quę tuis obiectionib; respondere potuissent
sustinem in hac ciuitate psonas. natalis epi tuus de hac luce
migrauit. necessariū iudicam easdē pceptiones tā decessoris
nri quā nras quā dudū ut dictū e. pro tua absolutione tran
misim psentib; deincepi apicib; confirmare. Quā obrē a cunc
tis t obiectis capitulis te plenius absoluentes. in tui tē

Guelf. 97 Guelf. lat.

Guelf. 97 Gud. lat.
fol. 45r

Ginf. 109 Qud. Lat., f. 33r

Q uę dñm portauit ouans ratione potenti
Q uatuor inde plagas quadratu colligit orbis
S plendidus auctoris de uertice fulget eous
O cciduo sacręq lambuntur sidere plantę
D reton dextra tenę medium erigit axem
E unctaq de membris uiuit natura creatis
T e cruce complexum xp̃e regit undiq cęlum

Scribitur & titulus hic est rex iudeorum
Quo nihil á dictate uacet nam cęlitus actum
H oc hebrea refert hoc greca latinaq lingua
O H oc doca una fides unum ter dicere regem

O Hiuus inexuuis sors mutuã ut sacra uestis
memorata manens á xp̃o scisma uetaret

Cum etiam insontis latere exutroq cruentos
Constituere uros meritum licet oĩbus unũ
H on faciat similis quamuis sententia namq
I nter carnifices scõ pendente latrone s
P arem pęna truum sed dispar causa duorum
H i mundo sunt quippe rei pro crimine multo
H uic reus est mubi dus saluatus sanguine iusto
S upplicusq tamen rerum dominator inipsis
I ura potestatis non perdidit equus utrumq
I udex namq tuens hunc legit & hunc repbauit
D mborum meritum p̃celso examine pensans
Q uis enũ quẽ uita ferox nec morte reliquit
I n dñm scelerata mouens conuitia dictis
O rdebat ꝓpriis & tanquam seruger hircus
O re uenenoso uitam lacerabat amenam
D ter adorato per uerba precantia xpristo
S anctia deuctis flectebat lumina tantum
L umina nam geminas arcebat uincula palmas
Q uem dominus cum pastor ouem deserta p̃ua
C olligit errantem secumq adducere gaudę
I n campos paradise tuos ubi flore p̃enni
G ramineus blanditur ager nemorũq uoluptas
I rriguis nutritur aquis uitęq benigne
C onspicuos pomis non deficientibus hortos

Splendid' auctoris. & fulgẽ. i. splendidus significat' eius. i. eius dñice. i. patris auctoris. eius dico splendid' infide. & sacre plante lambunt'. i. significant se lambere sibi ad herere & se circuire p fide & deuotionẽ ab occiduo sidere. i. ab occidui partib'

Dreton dextra tenẽs p significationẽ & leua erigit ad fidẽ p significationẽ mediũ axẽ & cuncta nat'a. i. homo cuicunq ẽditionis cuicunq sex' cuicunq ętatis uiuit. i. significat' uiuificari de membris. i. p membra creatis. & q totũ mundũ ad fidẽ hoc m tract'. idõ & undiq cęlũ regit.

Nã cęlit' actum. Ducere aliquis. Tu ducis qđ idõ sit script' titul' hebreis & greecis & latinis ũbis ut hostendat' nichil uacare á dictate est hoc uerũ. Verũ ē. Nã hoc ē cęlit' actũ refert. i. significat hebrea & greca & latina lingua. q hę sẽ principales int' oĩs linguas & p hebreã linguã significant oĩs sapientes in diuina scriptã. p greeã oĩs gen in mundana sapientia. p latinã quę est romana. oĩs potentes. & hi oĩs ẽ subiugo xp̃i.

O H

Hoc docũ una fides. Ter doca [illegible] oĩs. i. oĩs fideles. ter. i. trinũ dicere unũ regẽ hoc est p hoc q in titulo cst illa tres linguę q. illę tres linguę significant ibi sanctã trinitatẽ.

O

Cui inexuuis. Vestimẽta xp̃i in quatuor partes diuisa. significant quatuor euangelistas in quatuor partes mundi miracula eius missuros. uestis ũ quę remansit integra designat unitatẽ fidei in toto mundo permansuram.

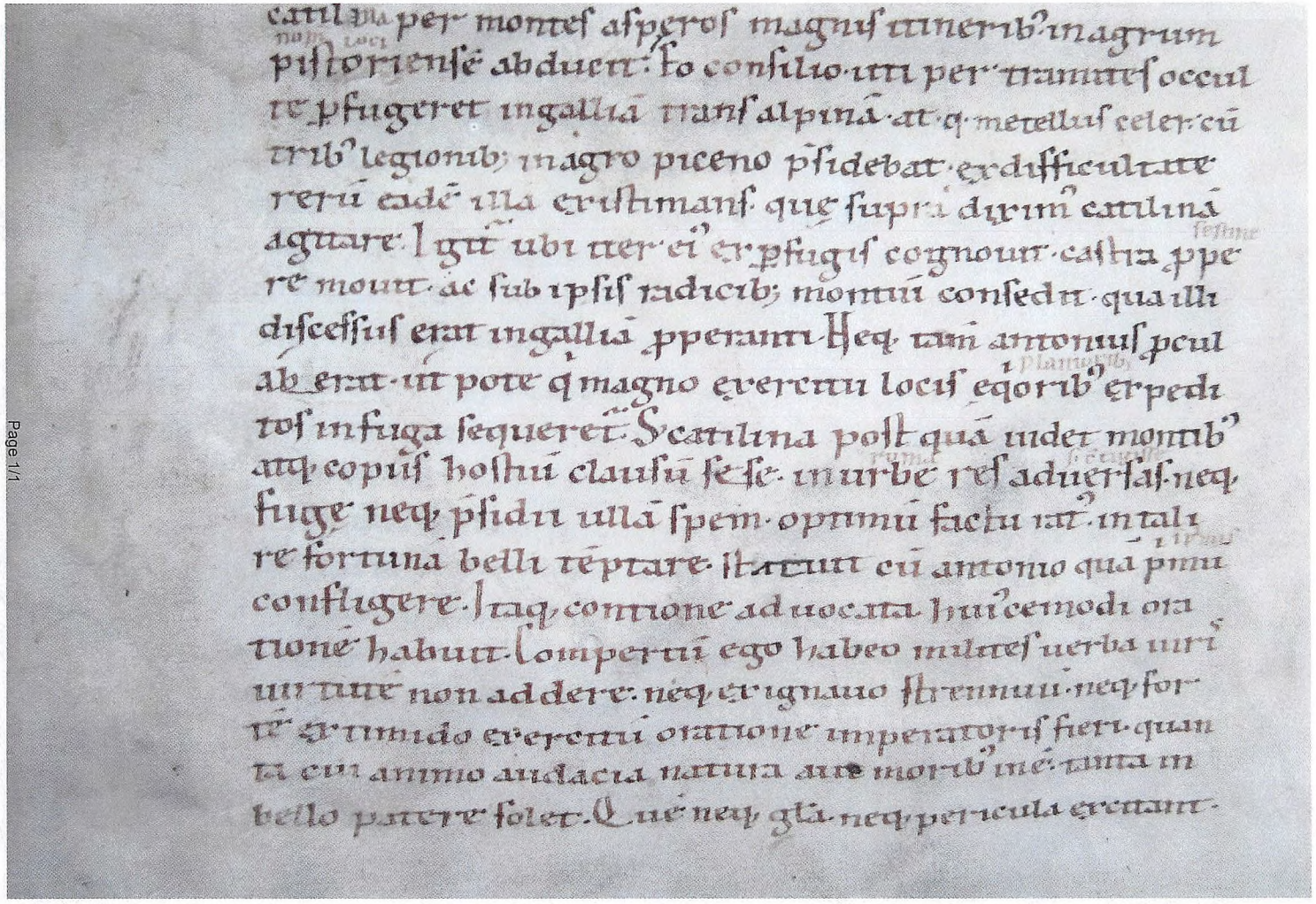
9

Jre Bells Catilinarr

mis homines qui sese student
prestare ceteris animalibus
summa ope niti decet. ne uita
silentio transeat. uelut pe-
cora. que natura prona atq
uentri obedientia finxit.
S7 nia omis uis in animo &
corpore sita e. Animi imperio
corporis seruitio magis utimur. Alterum nobis cu
dis. alterum cu beluis commune e. Quo mihi rectius ee
uidet. ingenii qua uirtu opib gtam quere e.
& qm uita ipa qua fruim breuis e. memoriam
nri quam maxime longam efficere. Ha diuitiaru
& forme gta. flura atq fragilis e. uirtus u
clara eternaq habet. S7 diu magnu uir mortales
certam fuit. uine corporis. an uirtute animi
res militaris magis pcederet. Ha. & priusquam
incipias. consulto. & ubi consulueris. mature facto
opus e. Ita utriq p se indigens. alteru alterius au
xilio eget. Igit inmo reges. na in uris nom iperu id
primu fuit. diuersi. pars ingeniu. alii corpus exer

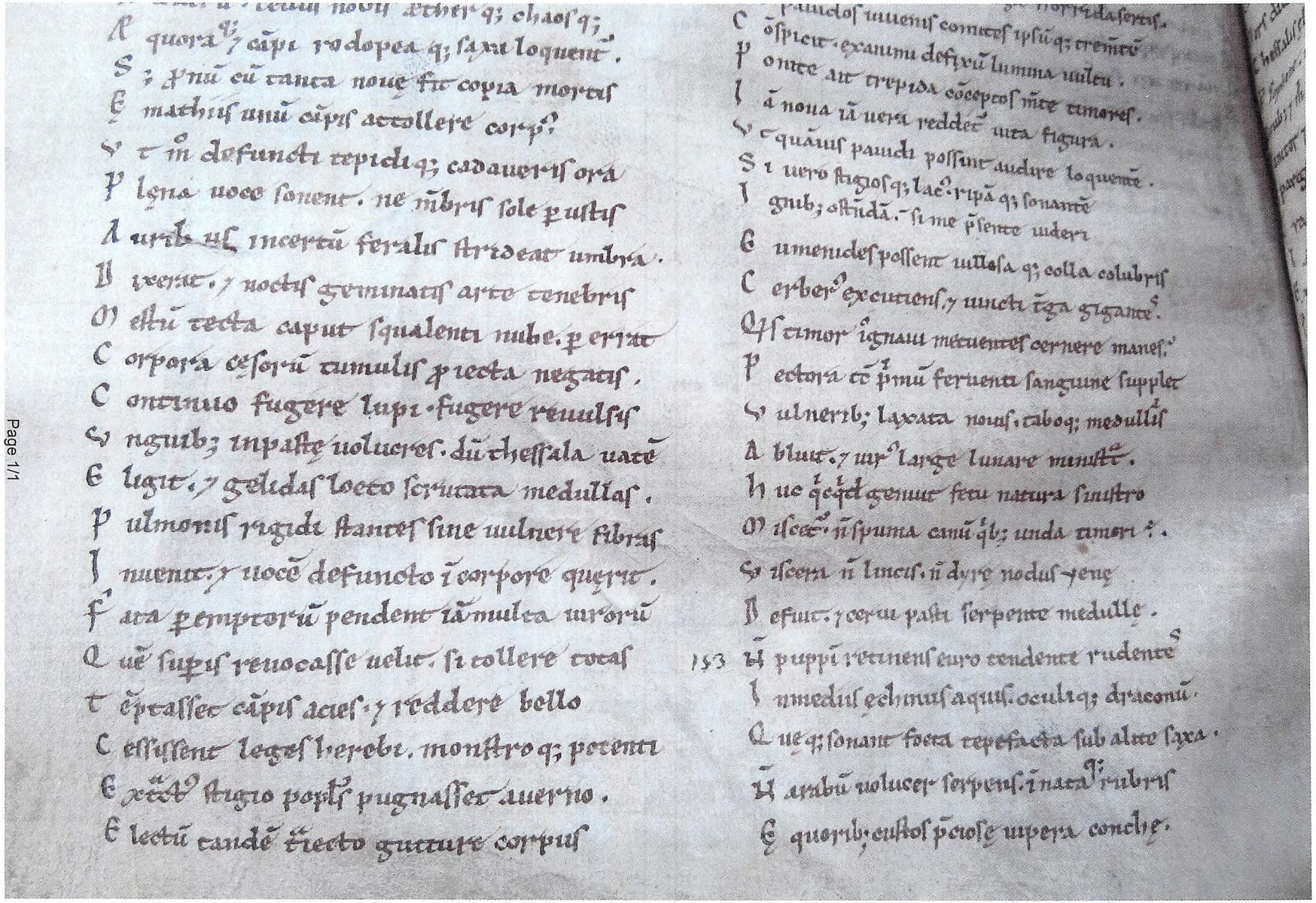
Rudolf. 125 Gud. lat. (rest I Selbst)

catilina per montes asperos magnis tenebris in agrum
pistoriensem abduxit. Eo consilio ut per tramites occul
te perfugeret in gallia transalpina. At q. metellus celer cū
tribus legionibus in agro piceno presidebat. Ex difficultate
rerū eadē illa existimans que supra dixim catilinā
agitare. Igit ubi uter ei exercitus cognouit. castra ppe
re mouet. ac sub ipsis radicibus montiū consedit. qua illi
discessus erat in gallia pperanti. Neq. tam animus pcul
ab erat. ut pote q magno exercitu locis eq̄oribus expedi
tos in fuga sequeret. Sed catilina postq̄ undiq̄ montib'
atq; copiis hostiū clausū se se. in urbe res aduersas. neq.
fugę neq; presidii ullā spem. optimū factu iat. in tali
re fortuna belli tēptare. statuit cū antonio qua primū
confligere. Itaq; contione aduocata. huicemodi ora
tionē habuit. Compertū ego habeo multes uerba uiri
uirtute non addere. neq; exignauo strenuum. neq; for
tē exanimo exercitū oratione imperatorē fieri. quan
ta cui animo audacia natura aut moribus mē. tanta in
bello patere solet. Quē neq; gla. neq; pericula exercitū.

Page 1/1

Gudf. 125 Gud. lat. (Teil 1 Schrank)

Page 1/1

Guelf. 125 Gud. lat. (Lucan)

VI 617 – 677

Si duce te uisso. si non bella gerentē.
Si te uirus q̄cūq; uelint cōcurrere cāpo.
Q̄s mundi glaios asangume cęsaris arcet?
Vibrant tęla manu. uix signa morantia quisquā
Ex pectat; ppa. ne tua te classica linquant.
Sic cure senat auct. miles te magne seq̄t.
An comes; ingemuit rector. sensit q; deoz
Esse dolos. fata suę ōtria nīti
Si placet hinc cunctis. simulate magno
Tū duce tēp' eget. nichil ulc fata morabor
Inuoluat popłos una fortuna ruina.
Sit q; hominū magnę lux ista nouissima parti.
Tot estor roma tūi magnū q cuncta pirent
Accepisse die. potuit nec uulnere nullo
Sic care labor belli. potuit sine cede subactū

soluto
mere uulg.
orus iniqu
nera. flebunt.
a serta tonanti.
dolorē.
chez.
murmure tba
hentib; orbē
ax maxima uulgi 160
cutū
accensa tumultu.
nouet horas.
ac publica fata
uaudul q; uocat

Page 1/1

Guelf. 125 Gud. lat. (Teil II Lucan)

ossidebuſ eam ſemp ·
ne faceret malū qd
ercuſſ. populū ſuū · ſi
· de. mone · portuſ
anū in manu · ſcripſi
· facta operis · Scrip
ſculpſi in tabulis · Ad
multū populi nocife
ysſem · Vlulamuſ pugne ·
ſu reſpondit · Honeſt
ū ad pugnā · neq; noc
ū ad fugā · ſed uocē cantā

ad caſtra · audit uitu
ſq; valde ꝓpe de ma
regū eaſ ad ſuperſ mon
lu que fecerāt eobuſ
q; ad puluerē · quē ſparſit
eo potū filiuſ iſrl · bibit
ibi fecit hic populuſ · in

ad populū · Peccauſtis peccatū magnū · aſcen
dam ad dñm · ſi quomodo eum queam
ꝓpitiare pro · R euerſuſq; ad dñm · ait ·
obſecro · peccauit populuſ iſte peccatū ma
gnū · fecerunt q; ſibi deoſ · aureoſ · aut dimit
tis eis hanc noxam · aut ſi non facis · dele me
de libro tuo quē ſcripſiſti · Cui reſpondit
dñs · Qui peccauerit mihi delebo eū de
libro meo · tu aut uade & duc popu
lum iſtū quo locutuſ ſum tibi · Angelus meus
precedet · ego aut in die ultionis uiſi
tabo · & hoc peccatū eorū · Percuſſit ergo
populū ꝓ reatu uituli quē fecerāt aaron ·
Locutuſq; eſt dñs ad moyſen · Vade aſcen
de de loco iſto · tu & populuſ tuuſ quem
eduxiſti de terra egypti · in terrā qua iu
rauī abraham iſaac & iacob dicens · Semi
ni tuo dabo eā · & mittā pręcurſore tu
angelū · ut eiciā chananeum · & amorreū
& cheteum · & pherezeum · & eurem & iebu

cf. Wien NB. Cod. 529?

(Trier)

paucos ipso merouecho assumpto successionis ciuitate rediit. Cumq; ibidē mo
rarent. collectus exercitus de campania aduersus hilpericū bellū construūt.
ille quoq; similit cū exercitu ad uersus hostes pugnā ordinauit
Ac illi nimis cesi in fugā dilabunt. Multosq; ibi nobilissimos uiros occidit.
Quę postquā acta sunt. rex hilpericꝰ ppt. coniugationē brunihildis.
t eius maleficia. merouecū habebat suspectū. fredegunde hoc suadente.
p pugna quę acta ē. Tunc exspoliatū eum armis. cōmendatur custo
dib; Interi dū de eo tractarꝰ quid agerꝰ. Post hęc tonsoratus ē merouec
iubente hilperico presbt ē ordinatus. cū uestimentis sacerdotalib;
ad monasteriū annisola inanomannis eū direxit. ut illic regularē
ordinē regere deberꝰ. Tempore quoq; illo beat germanus parisiorꝝ
epūs plenus magnificis uirtutib; migrauit ad dnm. Cuius corpus cū
gloria in basilica scī uincencii martyris sepultū plurimis signis pnitꝰ
insignib; Childebertus post hęc iunior legationē misit ad hilpericū
ppt brunihildē matrē suā. Ille quoq; pacifice reddidit eā. Eo tempore
samson filius hilperici mortuus ē. Hilpericꝰ aut discriptiones nouas
ꝰ graues. p consiliū fredegundis in cuncto regno suo fieri iussit. Pro
qua causa multi relinquentes ciuitates t possessiones ppias alia
regna petierunt. putantes sibi meliꝰ ee peregrinare quā tā tali
periculo subiacere. Sic enī fuerat statutū. ut possessor de ppria
terra unā anforā uini pr aliis pensionib; redderꝰ. sicꝰ de reliquis
rebus ex uniuersa substancia faciebant, similit ꝰ de mancipiis agebat.
Populus ū oppressus ualde uociferabat ad dnm. Eo tēpore rex
hilpericꝰ grauit egrotauit; illo quoq; recuperante. filius eius iunior necdū
baptizatꝰ egrotare cepit. Qui baptizatꝰ iuxe cū ualuit. fratrq; ei senior

Guelf. 131 Gud. lat.

fol. 104r

trauanū soltū dicere ꝑcul distare cunctos ꝑ principes neronis quinquennio
Hic urbe amphitheatrū & lauacra ēstruxit · Pontū inuisū uinciae
polemonis regni ꝑmissu redegit aquo polemoniacus portus
appellat̄ · Itēq; cottias alpes cottio rege mortuo; eo nāq; dede
core reliquū uitae egit ut puderet memorare huiuscemodi
quē quā · Coniugē ꝓfessus ē · utneq; suae · neq; alioꝝ pudicitiae parcens ·
adextremū amictus nubentiū uirginū specie palā cū uocato se
natu dote dicta · cunctis festa more frequentantib; nuberet ·
Pelle tectus fere utriq; sexui genitalia multu ē trectabat · matrē
& uā stupro ēmaculauit · quāq; postmodū interemit · Octauiā & sā
unā cognomīto popeā inmatrimoniū duxit uiris earū trucidatis ·
Tunc galba hispaniae ꝑ cōsul & gaius iulius imperiū corripuere cybi ad
uentare · Nero galbā derectū · senatusq; sententia ēstitutū ut more
maiorū collo infusā ē certo · uirgis admecē cederet̄ · deserta undiq;
noctis medio egressus urbē · sequentib; faone · epaphrodito · ne
ophitoq; · & spadone sporo · quē quondā exercitū formare in
mulierē tēptauerat · semet ictu gladii transegit · aduman
te trepidante manu impurū de quo diximus eunucho cū sine
priusq; nullo reperto aquo feriret̄ exclamaret · Itāne · nec amicū habeo
nec inimicū · dedecorose uixi · turpius ꝑeam; Periit anno aetatis trigesi
mo secundo · Hunc ꝑsae in tantū dilexerant · ut legatos mitterent ornā
tes copiā ēstruendi monumēti · Cererū adeo cunctis ꝑuicae · omnisq;
roma interitu ēius exultauit · ut plebs induta pallis magnū missionū tā
quā seuo exempta domino triumpharet · Galba nobili
sulpitiaq; gente ꝑ genitus imperauit menses septē diesq; totidē ·

Gött. 131 Gud. lat., fol. 141a

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 131 Gud. lat. fol. 141r

templa columnę multaq; alia decreta sunt

Aurelius cōmodꝰ anto A
nini filius antoninusq; ipse ductus imperauit annis xiii. hic qualis futurus
essę in ipso p̄mordio ostendit. Nam cū in supmus moneretur a parente ac
tristissimis barbaros nec p̄mittere nec uti recipere responderat ab incolomi
quamuis paulatim negotia p̄ficiposse. Amor tuo nihil seuior omib; libidine
atq; auaricia. crudelitate. nulli fid: magisq; in eos atroc quos amplissimis ho
noꝛib; donisq; ingentibus extulerat. utantum deprauatus ut gladiatoꝛius ar
mis sępissime in amphitheatro dimicauerit. Huic marcia genere libera
for ma tam̄ meretricis. que artib; pollens cū animū eius pensitatus de uniꝛs
sę. egresso balneo uenenū poculum optulit. ad extremo ab inmisso ualidis
simo palestrita cōpressis faucib; exspiraut anno uitę trigesimo secundoq.
Hadrianus p̄nax imperauit diebus lxxvi. Iste coactus imperium repugnansq.
suscipiens tali cognomento sortitus ē origine ortus. splendida p̄fectura
morbi agens imperator effectus scelere iuliani multis uulneriby; obtruncat⁹
ann̄ natus viii. atq. lxx. Huius caput tota urbe circumuectū est. hoc
exitu obiit. uir adhumanę conuersationis. exemplū p̄ laboris genera uni
uersa adsum̄ mus puerilisq; eo ut sortunę uocaretur pila. Nam liber
tino genitus patre. apud ligures magꝛos qualido lollii gentiani. Cuius
imp̄ fectura quoq; clientē se esse libertissime fatebatur. Fuit doctor lit
terarū quę agrammatici traduntur. Blandus magis quā bene facundus.
Vnde eum greco nomine chrestologon appellā uere; numquā iniuria
accepta adulescendum ductus. Amabat simplicitatem. cōmuniq; se
affatu continuo incessu p̄bebat. Huic mortuo diuinom̄ decretū est
ob eius laudem ingeminatis aduocis usq. desectum plausib; adclamatum est
p̄ tenace imperante secure uiximus. nemine timuim̄ patri pio. patri sena
tus. patri omnium bonorum.

Gödf. 131 Göd. lat., f. 147ᵃ

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 131 Gud. lat. fol. 147r

introitus sui. INCIP DE CERVO.

In psalmo dicit. sicut cervus desiderat ad fontes aquarum
sic & anima mea ad te dñe. Cervus inimicus est draconi Draco aut
in fissura terre se abscondit. quia satis amat cervum. & cervus dens cer
vus implens ventrē suum aqua & vomit in fissura terre. & ejecit
draconē & conculcat & occidit eū sic & dñs missus interfecit draconē
magnū diabolū excelestibus aquis. quas habet in sapientia.
Non enim potest draco hoc est diabolus facere sermonē celestem.
si & tu habueris intelligibilem draconē absconsū in corde & tuo
voca xpm̄ ab evangelius p oratione. & ipse coquidit eum & eris
templum dī & spūs scī habitaculum inte. Capilli autē eius. sunt domo
aparuerunt velossa. mendens. nil quā odor draconis invenies.
Si tales gum dī. & xpi. si inveniatur in corde tuo nullus immundus
spūs introibit tibi. Stella pisces in orientis partibus invenitur. in die non
invenitur p solius fulgore sed in noctib; invenitur adamantinus dicit
quia omnia donat. ipse autē nemo potest donare sic & salvator omnis
iudicat. non tamen iudica Abullo. Qui & amos ppheta dixit. Et vidi
lapide adamantium. Et si tu fueris in orientis partibus inventus
maxime si vocatus fuerit. iustus in re prehensibilis primus sicut
iobinno cens

Est et aliud animal q. greci dicē hiena. Deq; lex dicē. ni manducabis
hienā, neq; q simile ei est. Dictū est p ieremiā ppheta. Spelunca hiene
hereditas mea. Unde log hunc narrat. qm̄ duas naturas habet.
Aliquando quidē masculus aliquando femina est. unde immundū animal est
cui similes etiam se filii fit. q primū dñi unū. p ea luxurię et

Cgm. 131 Grid. Lat., f. 168v

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 131 Gud. lat. fol. 168r

euſ uberibuſ educatuſ poculum immortali
tatuſ exhauſerat. perinde q; exmatriſ graciam
conferebat. accẽſcebat uotiſ quod multa
clariuſ contalidatione deuẽxerat. faciendum
profecto acceleranduṁq; perſuadẽs. ne tidẽ
cẽllenius cẽpridis lactatuſ illecebriſ erma fro
dito frẽtrem gignere ſuccenſo optaret. Stimula
bat paululum iouem ne uxoriſ cillenius ſoti
buſ repigratuſ ſomnolento repente marcore
torperet. etiam uelut martali uocatione feri
tuſ diſcurſare ſubpreceptiſ iouialibuſ denegaret
Nam illum iam pridem ars philologiæ ſentio
amore torreri. euſq; ſtudio comparatas habere
quam plures infamulatu diſciplinas. ipſum lin
guae inſignis ornatibuſ fandi numiam uenuſta
tem quo placeret uirginu conſecutum. Deinde
barbita auratag; chely acdoctis fidibuſ perſo
nare. addo quod celebrat mirabile preſtigium.

Cilleniuſ enĩ uxorẽ ducẽret ſemen
uitiã ſuggeſtione cẽpridis
mercurius fundebat de
unde erma frodi
tuſ ẽ

Quod eloquentiæ eſt.
& interpres duum.

9 Eleſantia barbi. elifan
tes eliſantia cithara ga
dſ eſt cythariſtarũ

Cod. Guelf. 133 Gud. lat., f. 13r

HAB
Cod. Guelf. 133 Gud. Lat.
fol. 13r

ouert. Ille puellã accessib, gratulantẽ. quę tta ple
rumq; frugẽ exposcentib, tribuat. ut magni numi
nis uota sint eidẽ redhibere centesimã. dehinc admis
sis tenantus ipsius filii. inter quos primus quidem
ruber uuetus. ac uorax omnium similiumq; etiã sangui
nis gradiebat. Alter suauis & comes faceq; dextera.
leua gestans cratera somnificũ. ac pnus in petulan
tiã referebat. huius gressus incerti atq;
mã dorib, implicati. Post hos duorũ una quidẽ
germanaq; facies. sed alius lucis. sidere noctis alius
refulgebat. Dehinc quidã roboris inaudi & expa
uendis semp aduersitatib, pparatus. sed eius muros
lacertos rictusq; clineo sublimis uno cernebat.
Quę sunt inter eos decernentes femineq; quarũ una uir
go ferebat. alia generationũ omnium mater. Illi arcus
cum pharetra, huic rosis decussatum unctis serrata
contexio. quã & conspicere nitentẽ & fantẽ audire
dulcis illecebras. & attrahere fraglantissimus spiritus

Pserpina q & hecate centesima.

In quo pono somnifica erat

Pollux & castor q & gemini uocant. alii uenit.

Gülf. 133 Gud. lat., f. 21r

HAB
Cod. Guelf. 133 Gud. Lat.
fol. 21r

Hæc puella mox fa[ta] sp̄q̄ conspexit oīa quę gerebant in
nuis consistorio palatio sub notarę deorū libros & pugillarē
paginā cuppit & licenciore quadam fiducia quę
conspexerat inopinata descriptione corripuit. ut
querelā repente grūpricia urbis pręsū syrem pr̄ baberet.
Alia uero quę causarū ꝑspecta ratio deliberata ē uariauerat
facere impunsa ñ potuerat sui tam̄ operibus q̄
disputauerat, post hanc puellā uulgo certi deuenere pr̄.
Lupitię nunc solio resedit. p̄ceptiq; cunctos ꝑmi-
ti vidimus residere. tunc q̄ subsellia flāmabun
da coetū suscepere sidereum. Cetum quidam ēē
redimit puer adol compresso digito salutari silentium
commouebat. Conticiere oīs intentiq; ora tenebant.

Tunc iuppiter coepit.

Nostra dus afflictę nota benignitas.
Consilio uoluntatē arbitrium cogeret occultū intimum. quicquid uoluit
Idcirco arte uim medium collibitum foret. Quelle fuit facil
Possem certe meis ꝑmote ductibus. ꝑ meipsū ego iō sin aliquā ē silio iudicus.

Quicqd uoluit mente ꝑ occultre facere id placuit mihi oīb⁹ dus manere. licet ꝑ meipsū posse facere.

Gūelf. 133 Gūd. lat., f. 22ª

HAB
Cod. Guelf. 133 Gud. Lat.
fol. 22r

Hucusq; Lausmere Philot incip.

plnt ingrediens
t uigo placuit docta quidē nimis
officio
t compar studio · sed cui terreus quasi homo creat
f. rē. f. inde deos cē dens
reus propositum insidera tendere ·
f. illa
legum q; ac rapidis preuolat axibus
cel mugrans
e mundi excupiat sepe means globū ·
f. ubi nihil nocenta tapt.
mulieri
unx ergo officiant quo nihil deuitae
f. o f. uos
ensco · dū superi quiq; eprepundia quam sinistra trena
excercens t recordantium
erris recolitus uestra teneriq;
celestib.
ue occultant adtis facta latentibus uuerraha rudimenta t ornamenta
Vas prima homines fuistis modo dii nr illa e dea ·
t imperr
ungantur patribus nam decet auspicis
t nostris cumulent astra nepotibus ·

Sed postquā uupter finē loquendi fecit · omnes deorū
preconsensu
senatus in suffragiū concertam · acclamantq; cunctis fieri
protinus oportere · adiauntq; sententie iouialiū ut deinceps
homines honestas
mortales quos uirtus insignis clarior & maximū culmen meruit ·
nobeltas
ingeniū inappetitū celitū pposituq; sidereq; cupidtatis ex
tulerit · in deorū numerū coaptent · ac mox ceteros quos aut

Gülf. 133 Gud. lat., f. 23v

HAB

Cod. Guelf. 133 Gud. Lat.

fol. 23v

esocer subire celsa posset astra iupiter

e hic clio. Iuq rethorico clangere syrmate

tq reum rapido absoluere pectore

ut nunc sensa ligans horrida nexibus

oritas cumuli accessibus aggerans

umquid grammatica stringere regula

uid fandi ambiguis contrahat ordinem

octauis sollers ludere censibus une stellata

poli conspice lumina

et candore sacro athens utere

ue uero pireu est noscere lumine

cande celi templa iurgo digna tanto federe

e socer subire celsa posset astra iupiter

ox erato · Capit arcibus inclita iurgo

ni panditur aula tonantis

erito tibi subditur orbis

acionibus ante repertus

HAB
Cod. Guelf. 133 Gud. Lat.
fol. 30v

alba q̄dam herba
ex herba quadam rurestri cui ΔΕΙΖΩ uocabulum est. uir
phit athanasia pi phit
ginem coronauit. precipiens omnia quę adhuc morta
in maxilue
lis aduersum uim superam impresidium coaptat ex
ut phit
pelleret. Quippe caducae mortalitatisq; substan
tiae ista necesse minime memorabat. quae quidē
ab phit phronesis t athanasia phit
omnia eidem mater abstraxit. Post quam eam mun
mat
dana transcendisse studia recognouit. Tunc philo
logia exaromate preparato aceraque propria
dat p̄ cef fundebat uirtutu athanasiæ.
athanasię primitus supplicauit. matriq; eius gra
hostia deuotione. nocens deab; l. pluton ut p̄ dt.
ciam multa litatione persoluit. quia nec uetiu
conspexerat. credebat. tuscia. parcas.
cum uxore sicut suadebat & furia. nec eum enidas
ad calcea miracula formidauit. nec igne usserit.
urcaldei credebant. ſ se
nec lympha subluerit. nec animę simulacra ferru
lauerit se. ſ
se
formidauit cuiusdā dogmate uerberarit. nec pha l. abdruę
perdus
sisenis rtu acherontis manib; inuolutā immortali
tatē mortis auspicio cessauit. Interea cscendere labor & amoralium
phit sunt q nullus
feretrum. quelectica insede. celu ascendit nisi
ussa lectica. quę insuggestu maximo qm uidebat ſ labore & amore
consscendere. deo.
difficile admodū sibi nec dicā impossibile deputabat.

Guelf. 133 Guelf. lat., f. 36r

HAB

Cod. Guelf. 133 Gud. Lat.

fol. 36r

Illic aut̄ circumstabat inordinem quicquid imminet restat̄ secu
lorum. fortunę urbium. nationumq. omnium regum.
ac totius popupi uidebantur. Aliæ transacti cursus emso
fortunę p̄teritor. gent̄ semp̄r
fugientes consistebant. Aliæ sub conspectu aduenie bantq.
p̄sentem
quam plures. atq. ita nonnullis eminus uanescebat dispa
fortunę mult̄s destructa
rata prolixitas. ut aeluid fumidæ caliginis incredibilis
fumosæ
haberetur aura. Inter hæc mira spectacula fortunarūq.
uicę
cursus. motusq. nemorum eciam sus urrantibus flabris
Acuti musico
canora modulatio melico quodam crepitabat appulsu.
Nam eminentiora prolixarum arborum cacumina pinde
similiter
distincta acuto sonitu resultabant. Cuicquid uero terræ
personabant.

Caligationis sicut̄ fortuna
parit ut qeqd habet p nihilo
amputetur quando
adfinē p ducetur.

Guelf. 133 Gud. lat. f. 5r

Guelf. 133 Guelf. lat.

fol. 5r untere Hälfte

monaſ memorat greca diſcretio · Inhiſ tuā locis ſuma
deus deus
nes torūque preſtues mania atq; mantuone · Illuia
nigras greci
quos aquilos dicunt · Ite furas furinaq; & mater
dea dear triſtes deæ. uiuum
mania · intemperieq; & alii tripites diuorum
degunt · Circa ipſum uero terre circulum
aer exere lore ſupero atque exhalitu odoreq;
infer to turbi datus gradientes ascendentes
animæ ſurſu egredi nposſunt ppē impetū aeris.
corporibus animaſ quodam fluenti
aestu collidens non facile patitur
cursū ſt infernus quasi mare fuisse ſupterrā.
euolare · hinc que tractum pyrphlegethonta

VII toni atra usq. firmamenti · i. atra adlū hemitō · alui admerē · & hem amerē decclxxxiim. stadioru ātra usque firmamtu uiquisq. eni cxxvim stadio ru habt.

Gr. elf. 133 Gr. d. lat. f. 40r

Guelf. 133 Gud. lat.

fol. 40r untere Hälfte

ac pupili inter iectione sublimis illa deorū regi frigum
saturnium algore
creatorem inagido berentem prunisq· nuualibus con illa
philis
spicata· Verum idem qui circuire nitebat orbis melo
satr̄ni
circulos
tropot sono graui· lo
dorio tinnitebat sed ipsi presuli nunc diaconis facies·
come
nunc pictus leonis· nunc diaconis facias· nunc xpe cum
porcinis
aprinis dentibus uidebatur totoq· exicialis seuiebat pestilens· quia pestilentiam & tempestatem
n
suscitat
horrore· Cui tam satr̄no potestas pene circum xxx ii annos inoccupata
grandinate maior ac
lapis crithsonis graue; contra talibus
plata ceteris habebatur· Denique arbis bombisq· fretta
percussione plnt
tam uiolenta egressione urgo diffugit· Inde maxi
quia compta duo
mis conatibus sescuplo tantre turbuntur· natono ac

Guelf. 133 Gud. lat., f. 44r

Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 133 Gud. lat.

fol. 44r Initium Hēlpe

non deesset; Tunc̃q; tabulas ac papiã pepẽaq; legẽ sinerent
rectarã. Cui̇ peticioni iustissime decx senat⁹ attribuit. ut
inconcessu cẽlitũ offerenda ꝓbarẽt. hic phebꝰ exsurgit.
fratris officiũ non detrectans. ac singulas ex famulitio dilec
tuq; cyllenio cẽpit admouere. quę tã pulchrę cunctis quam
ornatissime refulsere.

ransecursa lector parce magna fabula.
ue tã morosis implicata ductibꝰ.
enuu lucernã palpitare lumine cogit.
nstans innitens crepusculum.
e nitorosecꝰ purpurarat culmina
urora primo cuenustans habitu.
urgens fenestras dissicaret lumine.
dhuc iugata compararet pagina.
uocũq; ducta largiorẽ circulũ.

MARTIANI MINEI FELICIS CAPELLE DE EGYPTIUS PHI
LOLOGIE FINIT.

Gudf. ⊕ 133 Gud. lat., f. 47r

HAB

Cod. Guelf. 133 Gud. Lat.

fol. 47r

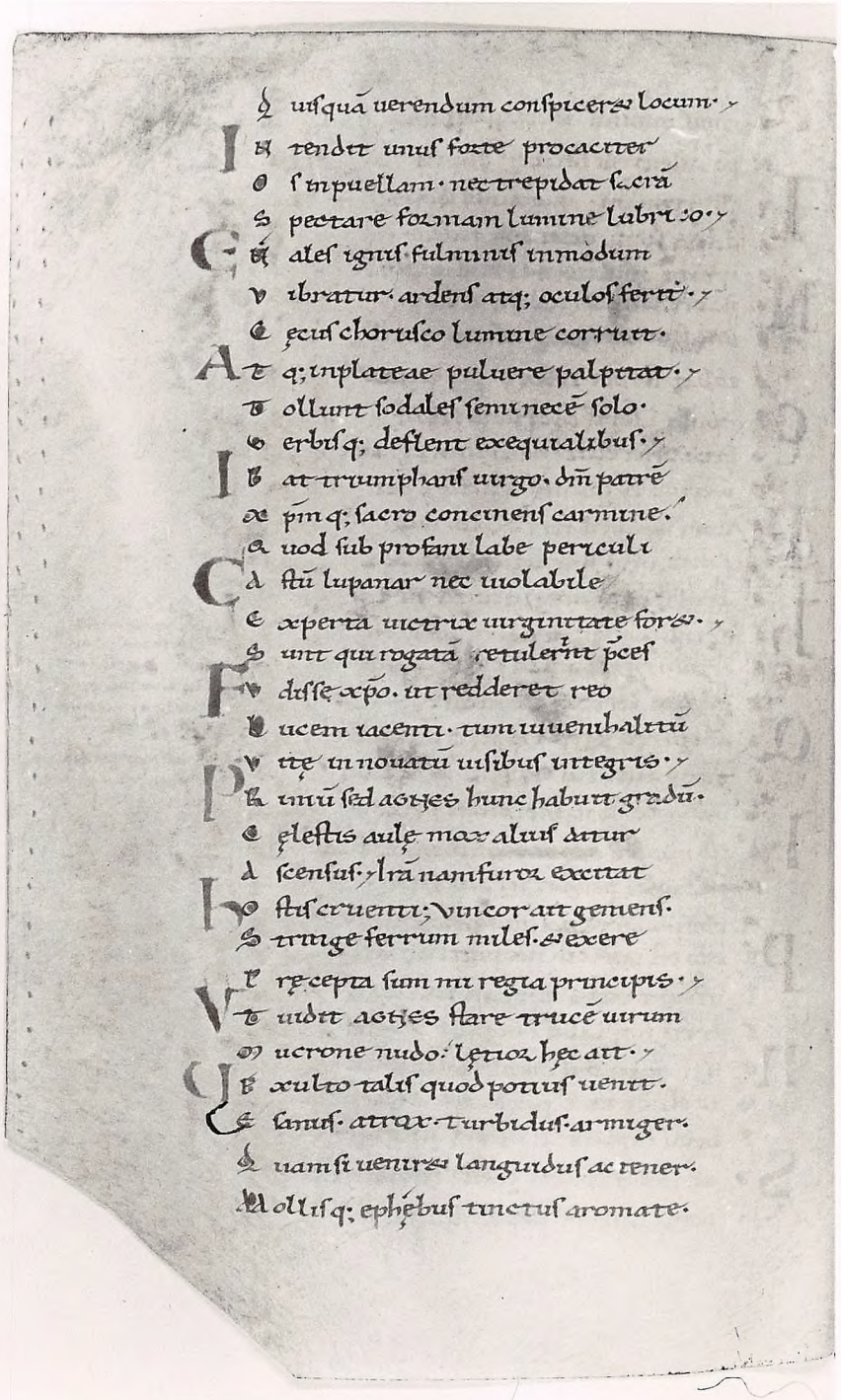
atrocissimum mendacii susceptum esse. uel abste talium
non dum iam sibi ipsum illa scripsit. fateor non mediocriter doleo
me inquirendo incor porum ui. si forte refelli possunt ea quae memouent, mihi ueni
am dubitantissime credi aliquod in libris sciri esse mendacium. Idest
per quos nobis illa scriptura ministrata est at
que aliquid in libris suis fuisse mentitos; Ali quippe equi
dem, quando mentiri uiri boni. & alia quaestio est utrum
sanctarum scripturarum mentiri oporteat. Immo uero
non ulla quaestio est, & missoenim semel intanta auctori
tate omne officioso aliquo mendacio. Nulla illorum librorum
auctoritas remanebit. quae non ubique ueluidebitur uel ad morem
ad fidem incredibilis eadem pernitiosissima regula ad
quam in quaestionibus consilium officium que referatur; Si enim men
dax semel apostolus paulus. cum apostolum petrum obiurgans dicere
inuenitur gentiliter & non iudaice uiuere. quem ammodum
gentes iudaizare: & recte illi uidebatur petrus fecisse. quem non
ipse postea reprehendit. & dixit & scripsit. utqua si animos tumultuantium delini
endos non deberemus cum ex surrexerint peruersi homines. pro
phetas suos mentitos. quos futuros ipse praenuntiauit. & dixerint totum
quod uoluerint apostolos de matrimoniorum iure firmando locutos.
ne forte quidam. uana ratione. delectentur
quod lectione coniugum tumultuari poterant. fuisse
mendacium. & ecclesiae non quod hoc senserit. sed utilium placare tur
animos. Nonnulla possunt & alia poni. non opus est multa commemorare, possunt enim uide
ri in libris diuinis mendacia officiosa. ut apud homines pi
os eius ardescat. Atque ita nusquam certa erit in scripturis
ueritatis auctoritas, Non ne attendimus eundem apostolum
ueritatis curam commendando aeternitatis dicere. Si autem ipse
mendax. manifesta praedicatio nostra. manifesta & fides uestra

Guelf. 133 Gud. lat., Spiegel hinten

HAB

Cod. Guelf. 133 Gud. lat.

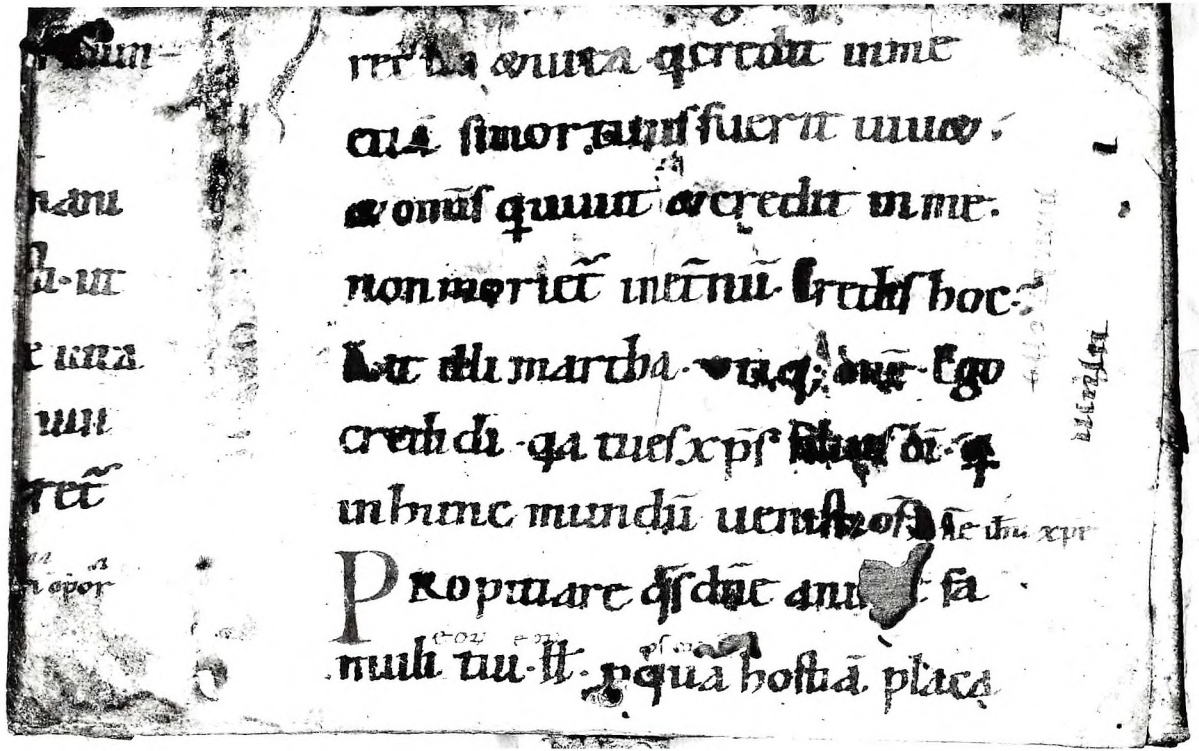
hinterer Spiegel

uſquã uerendum conſpicere locum ⁊
I rendit unus forte procaciter
o ſ impellam · nec trepidat ſacrã
s pectare formam lumine lubrico ⁊
G ales ignis fulminis in modum
v ibratur · ardens atq; oculos ferit ⁊
e ius chorusco lumine corruit ·
A t q; inplateae puluere palpitat ⁊
t ollunt sodales semineciõ solo ·
e rbisq; deflent exequialibus ⁊
I at triumphans uirgo · dñ patrẽ
ꝑ ꝓm q; sacro concinens carmine ·
a uod sub profani labe periculi
C tũ lupanar nec uiolabile
e xperta uictrix uirginitate fores ⁊
s unt qui rogatã retulerint ꝓces
F usse xpo · ut redderet reo
u cem tacenti · tum iuuenibalitũ
t tẽ innouatũ uisibus integris ⁊
P rimũ sed agies hunc habuit gradũ ·
e ẽ lestis aulẽ mox altus attur
a scensus ⁊ irã namfuror excitat
h o stis cruenti ; uincor at gemens ·
s trinxe ferrum miles · et exere
r ẽcepta sum mi regia principis ⁊
V t uidit agies stare trucẽ uirum
o ucrone nudo · ẽnor hẽc at ⁊
J e oculto talus quod potuus uenit ·
e ianus · atrox · turbidus · armiger ·
s uam si uenire languidus ac tener ·
M ollis q; ephẽbus tinctus aromate ·

Ges. 292. Gedl. lat., fol. 38v

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel
292 Gud. lat

Güdl. 325 Fid. dod. Spiegel hinten

Copyright by
Herzog August Bibliothek
Wolfenbüttel

325 Gud. Lat.

Primm a. IX?

EPI CARTA DOCIAE

DILECTISSIMI NONERAT IN DECORUM FIDELES FILIOS PATRIS CONTRISTARI DEFUNCTIONE. & lacrimā edere iustum. quemadmodum usque nunc omīs compassibiliter tulimus. Postquā autē lamentationis caliginem. secm qd scriptum é amo

Ged. 340 Gd. Lat. f. 6v

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 340 Gud. lat. fol.6v

uimus. tradgratificam. nospostulatio
ne apudomniu ueru dn nrm admoui
mus. Necessarium credimus memo
rabilia. &uera. hacmagna miracula
ipsius patris. &magistri nri basilii
scripture tradere. ut nontemporali
passione. obliuionis pfundati tradan
tur. Tribus siquidem. sacratissimis
&mirabilib; uiris. gregoriumdico
intheologia decorum &gregorium
memorabilem. nisaensis ecclesiastis

Guelf. 370 Guelf. Lat., f. 7r

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 340 Gud. lat. Fol.7r

nrē prbo. Cur uolusti occultare thes
aurū tuum mistum. dicit ei pr̄bt.
Furiosus ē domine. & uanus. Ideo
q; tamen; p̄fortasse labatur. In ser-
monem. Dicit ei. Benecer- tatus in
illum. sed sineme nocere ista ministra
ree. ut & ego mercedem p̄fessus capiā.
Et sinente ei sēm cum leprosum cellula.
pequenocem habentē. adloquendi
tempratione passionis. claudentes
q; hostium abuntē. Mechus aut eica

Gi.dlf. 340 Gi.dl.lat., f. 59v

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 340 Gud. Lat. fol. 59v

tricum faciens supeum orationem
p totam nocte postulans dñm. quom
nemmsfirmitatem omnem Lan
gore sanat. sanauit eum. Dicit ergo
pbis cum clegens pbt. Gloriatibi
dñs qui fecis tuo luntatem tñ tumte
deprecationem eorú exaudiens. Ecce
mechicus infirmú fecit sanum. Et cap
tuuo sed dñi clamauit adostium. dñe
duceps Leprosum sanum. qui habem
te maculam incorpore loquentem

Gedl. 340 Ged. Lat., f. 60a

Copyright by
Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel

Cod. Guelf. 340 Gud. Lat. fol. 60r

Incipit durelli. duginstini epi tractat de psalmo quinquagesimo.

SALMVS breuis ē de quo loquendū suscepim⁹ cantatu utiq; sed ȳ tulū habet aliquantulū negotiosū. Lamentē q̄ sustinere nos. donec ullū cōmendem⁹ ut possum⁹ q̄mtū adiuuerit dns. Hec; enī passim pretē unda fē hec. q̄ndo q̄de placuit frib; nī tantū aure & corde s; & sti lo excipienda que dicim⁹. ut nō audītorē tantū. s; lectorē etiā co gitare debeam⁹. Hata ē q̄de occasio psalmo huic ex re quadā gesta. quā uobis etiā fecim⁹ recitari de libro regnoz: Saul enī rex nō ad p manendū electꝰ a dño. s; sedm ppli cor durū & malu. datꝰ ad eoz correptionē nō ad utilitatē sedm ulla sententiā scripturarū que aīt de dō. q̄ regnare facit hominē hypocritā. ppt̄ puersitatē ppli. Cū g talis esset saul q̄ psequebat dd. in q̄ ds pfigurabat regnū saluti⁹ eccle quē ds elegerat pmansurū in semine suo. q̄ndo q̄de futur⁹ erat rex nr̄ rex seloz. cū q̄ regnaturi sum⁹ inēternū. ex semine ipsi⁹ dd sedm carnē. Cū g dd ds elegisset & pdestinasset ad regnū. noluit & ipsū dd ante regnū tenere quā pmo apsequentib; liberaret. ut etiā in hoc ipso figuraret nos. id ē corp⁹ ei⁹. cui⁹ corporis caput xps. Porro enī si ipsū caput nr̄m nisi pmo pacto labore in tra. regnare in celo noluit. neq; leuare sursū corp⁹ qd deorsū accepit ī pt̄bulationis uia. qd audent mbra sperare capite suo magis se posse esse felicia. Si patrē familiās beelzebub uocauerūt q̄nto magis domesti cos ei⁹. Non q̄ sperem⁹ meliorē uiā. Qua pcessit eam⁹ qua duxit sequam⁹. Si enī a uestigio ei⁹ [illegible]

Gūlf. 34.2 Helmst., fol. 1ra

Weißenburg od. Hildesheim?

Guelf. 53 Helmst., fol. 62r

cet saul. irruit etiã ipse super gladium suum. ⁊ mortuus ẽ cũ eo. Mortuus ẽ ergo saul ⁊ tres filii ei. ⁊ armiger illius. ⁊ uniuersi uiri ei unde ad ta pertet. Videntes aũ filii isrl qui erant transiuallem. ⁊ trans iordanen. qd fugissent uiri isrl. ⁊ qd mortuus esset saul ⁊ filii ei reliquerunt ciuitates suas & fugerunt. uenerunt⁊ philistiim. ⁊ habitauerunt ibi. Facta aũ die altera. uenerunt philistiim ut exspoliarent interfectos. ⁊ inuenerunt saul ⁊ tres filios eius iacentes in monte gelboe. ⁊ p̃cidunt caput saul. ⁊ exspoliauerunt eum armis. ⁊ miserunt in terram philistiim⁊ p̃circuitum. ut annuntiarent in templo idolor⁊ populis. Et posuerunt arma ei in templo astaroth. corpus aũ ei suspenderunt in muro bethsan. Qd cũ audissent habitatores iabes galaad quecũq; fecerant philistiim saul. surrexerunt omnes uiri fortissimi. ⁊ ambulauerũt tota nocte. ⁊ tulerunt cadauer saul. ⁊ cadauera filior ei de muro bethsan. Veneruntq; iabes. ⁊ combusserunt ea ibi. ⁊ tulerunt ossa eor & sepelierunt in nemore iabes. ⁊ ieiunauerunt septẽ diebus.

Explicit liber regum primus. Incipit secundus

Gūelf. 53 Helmst., fol. 122r

f cū auctore, m̄ itr̄etur; Cetrū mennum editionē septuaginta transla 122
re olim de greco emendatū tribuisse me nostis. Hec inimicū de
bere ēstimari eos quos in conuentu frm̄ semp̄ edisserо; q̄d nunc
dabreiamin id ē uerba dierū interp̄tatur. Id circo feci ut inex
tricabiles moras q̄ siluam nominū ex̄ scriptor̄ ꝓfusa sunt utrio sensuq;
barbarie maxime q̄ suorsum cota dilugere r̄e mihi mecipsi q̄ mei q̄nta
hismenuum canes si aures surde sunt ecerare. ℣ reliquorum.

Incipit liber paralipomenon. idest pretermissor uel

D A M. S E T H. E N O S. C A I N A N.
malalehel. iareth. enoch. matusale. lamech. noe.
filii sem. cham q̄ iapheth; Tres filii iapheth: magog. gomer
madai q̄ iauan. thubal. mosoch. thyras; Porro filii
gomer ascenez. q̄ riphath. q̄ thogorma; Filii aū iauan.
elisa. q̄ tharsis. cethim. q̄ dodanim. rodii. filii cham.
chus. q̄ mesraim. phuth q̄ canaan. Filii aū chus. saba. q̄ euilath. sa
batha. q̄ regma. q̄ sabathacha. Porro filii regma. saba. q̄ dadan;
C hus aū genuit nemroth: iste oepit ee potens in terra. gigans Mesraim

Guelf. 100 Helmst. fol. 2v

æ luna illuminãt corpora nr̃a. tta
æ a xpo atq; ecclia illumnant̃ mtes
nr̃e. tta tam̃ illuminam̃. sin̄ sumus
mtib; ecclie. Hã sic̃ sol æ luna corporali
b'oculis ecclie cecos q̃uis illustrẽt. illi tñ lucẽ
recipe ñ possit. tta æ xpc lucẽ suã pstat
mtib; nr̃is. si tta demũ nos illuminabit
si nequaquã cecitas mtis impediat;
Qd ecliã si accidat. ꝓmo oportet eos q̃
ecclie sẽt sequ xpm. clamantes. æ dicentes.
miserere nob filii dauid. ut eciã uisũ
recipientes. ab ipso possint déincepsi æ
lucis ei' splendore irradiari. Verũ ñ
eq̃lit̃ omis q̃ uidet illumnant̃ a xpo.
si singuli sedm eã mensurã illuminant̃.
qua uĩ lumnis pcipe ualẽt; et sic ñ
eq̃lit̃ corporis nr̃i oculi illuminantur
a sole. si quanto q̃s in loca alciora con
scenderit. æ ort' ei' edicoris speculę
in tuitione fuerit ꝫ rẽplat. tanto ãpli'
æ splendoris ei' percipiet et caloris. tta e
eciã mis nr̃a quanto elaci' æ excelsius
apppiauit xpo. ac se uicinꝰ splendori
lucis ei' obiecerit. tanto magnificen
ci' æ clari' ei' lumine radiabit̃. sic ip
se ait p ꝓpheta; Appinquate mi æ ap
ppinquabo uobis. dic dns; Et uterũ
dẽ appximans ego sũ. æ ñ dns délonge.
Non simulit̃ tñ uenim' ad eũ omis. si
um' q̃sq; sedm ꝓpã suã uirtutẽ. dum
enĩ eũ th' uenim' ad eũ. æ p parabolas
nos reficit. ad hoc tñ ñ ne multus ie
iunus deficiam' in uia. aut certe sẽp
et in desinent̃ assidem' uacantes ad hoc
solũ. ut audiam' ubũ ei'. neq̃q̃ p'buti
erga multũ ministeriũ. si optimã par
tẽ eligentes que ñ auferẽt a nob. Et uti
q; q̃ sic accedit ad eũ. multo ãpli' ex eius
lumine ꝫsequunt̃. Si ũ sic̃ apli n'quã
omnino mouear̃ abeo. si sẽp eũ eo ma
neam' in omĩb' tribulacoĩbꝫ ei'. tunc
nob secreto ea que ad th'as locut' fu
erat ex ponit atq; dissoluit. æ multo
clari' illuminat nos; Si ũ eciã talisquis
fuerit ut possit in montẽ ascendere
cũ eo sic̃ petrus æ iacob' æ iohis. iste non
solũ xpi lumine. si eciã patris ipsi illu
minabit̃ uoce; Et dicit dns ꝓ du_cãt aq̃

reptilia animarũ uiuarũ. æ uolatilia
sup tra sedm firmamtũ celi. Et factum
est sic; Sedm ea uero uisu di ꝓdeuntur
ab aq̃s repencia æ uolancia. æ hec que
uidem' aquo sunt creata æ facta' gnosci
m'. Si; uideam' quoñ ecclia sedm nr̃i fir
mamtũ celi idẽ mtis nr̃e uel cordis solu
dicatẽ hec éadẽ fiat. Arbitror' quia si
mis nr̃a illuminata fuerit a xpo. ubẽ
post modũ ex bis que in ea sẽt aq̃s ꝓducẽ
repencia. æ uolatilia uolancia. idẽ co
gitacoẽs bonas ut malas pferre in me
diũ. ut discretio bonꝰ fiat amalis
Que utrãq; cor de pcedunt. De cor de
nãq; nro uelut de aq̃s pferunt̃ æ bone
cogitacoẽs æ male. Si; nos uerbo. ac pcepto di utraq; pferam' ad ꝫspectũ æ iudi
ciũ di. ut eũ ipsi illuminacione discer
nere possim' a bono q̃d malũ ẽ. ut ea que
sup tra repunt. æ terrenas sollicitudines
gerunt separem' a nobis. illa ũ que
meliora sẽt. idẽ uolare ñ solũ sup tra
si eciã sup sedm firmamtũ celi. idẽ ut
sensũ æ racionẽ tã terrenꝰ. quã celestiũ
p tractem' in nob. intelligere quoq;
possim' que sint in nob noxia ex repen
tib'. Si uidem' mulierẽ ad ꝫcupiscen
dũ eã. illud ẽ in nobis reptile uene
natũ. Si ũ sit in nob sobrietatis sen
sus. eciã si domina nos egypcia ad
amatũt. efficiam̃ aues æ relinquentes
egptia uestimta in manib' ei' ex obsce
nis in sidus euolabim'. Si sit in nobis
sensus ad furandũ nos puocans. istud
est reptile pessimũ. Si uero sit in nob
sensus ut eciã si duo minuta habeam'.
hec ipsa p muscdia offeram' in dona di.
iste sensus auis ẽ. nichil dẽ terrens cogi
tans. si; ad firmamtũ celi uolatib' tendẽs.
Si ueniat nob sens' psuadens nob cruciat'
martyriũ ñ nos debere tolerare. istud
erit reptile uenenatũ. Si ũ ascendat no
bis sens' æ cogitacio talis. ut usq; ad mo
tẽ p uertitate certem'. auferit hec ater
rens ad supna ꝫcendens. Simlit̃ eciam
de ceteris ut' peccatoꝝ ut' uirtutem spe
cieb; senciendũ ẽ. discernendũ que
sint repencia. æ que sint uolatilia. que

te. ubi xp̃s est ind extra a dei sedens. ℟ Cum au
tem descendisset ihs de monte ecce leprosus veniens ad ombat
eum dicens dñe si vis p̃otes me mundare & extendens manum tetigit
eum dicens volo mundare. OR Os qui nos in tanti
periculis ctitutos, p̃ humana scis fragilitate nra
posse sub sistere. da nobis salutem. mentis & corporis.
ut ea que p̃ peccatis nris patimur. te ad iuame unicam sp.
℟ Domine si tu vis potes me mundare & ait ihs volo mundare.
℟ Domine puer meus iacet paralyticus in domo & male torquet
amen dico tibi ego veniam & curabo eum. ℟ Domine non sum
dignus ut intres sub tectum meum sed tantum dic verbo &
sanabitur puer meus ℟ Nam & ego homo sum sub potestate
constitutus habens sub me milites & dico huic vade & vadit et
seruo meo fac hoc & facit. sed tantum dic verbo & sanabit
puer meus. ℟ Multi abonient & occident ab oriente & occidente venient &
recumbent cum abraham isac & iacob in regno celorum.
In illo tempore. Dixit dominus. Sicut fuerunt
dentes ihu in naviculam. secuti sunt eum discipu
li eius. ecce motus magnus factus est in mari.
ita ut navicula operiretur fluctib̃. ipse vero
dormiebat. Et reliq. Omel Origenis. Ingredi
ente dño una navicula. secuti sunt eum discipuli ei.
non imbecilles sed firmi. & stabiles in fide. mansue
ti & pudicos mentes mundo in duplici corde & sim
plici. Hi ergo secuti sunt eum non tam gressu
sequentes. sed magis sententie eius consentientes. et
institutis & consectantes. Et ecce tempestas mag na
facta e in mari. ita ut navicula operiret

Dilectissimo filio hieronimo Damasus epc in domino salutem.

I. Commentaria cū legerē greco latinoq; sermone in euangelioꝝ int̄pre
tatione nr̄is idest ab orthodoxis uris olim ac nup sēpta de eo qđ
legit̄. osanna filio dauid. n̄ solū diuersa. s; etiā contr̄ia sibimet pferē. dilec
tionis tuę ardentia illo tuę strennuitatis ingenio abscisis opinionib⁹ am
biguitatib; q; supplosis. q̄d se habeat apud hebreos unus sensus scribas.
ut de hoc sicut & de multis tibi uīē cur̄ę. in xpo ihu grās referant.

Responsio hieronimi ad damasum papam de osanna.

II. VLTRO SVPER HOC
sermone diuersa finxerunt. equib; nr̄ hylar⁹ in
cōmentariis matthei ita posuit. Osanna hebraico
sermone significat̄ redēptio dom⁹ dauid. Primū
redēptio lingua hebrea ephot interpr̄at̄. deinde
dom⁹ beth. Dauid ū in hoc loco n̄ ee nom̄ inserū omīb; patet. Alii opi
nati sē osanna gtām dici. Porro gtā sabaoth uel eaboth appellat̄. Hon nul
li grām. cū grā. thoda. siue anna. nuncupat̄. Restat g̣ ut omissis opinionū
riuulis. ad ipsū font̄ unde ab euangelistis sumptū est recurram⁹. Nā q̄m illud
neq; in greecis. neq; in latinis. codicib; possum⁹ inuenire. ut cōpleret̄ id qđ
dictū est p̣ pphās. qm̄ nazareus uocabit̄. & illud ex egypto uocaui filium
meū. ita & nunc in hebreis codicib; ueritas exp̄menda ē. unde in hanc uo
cē uulgus & maxime cōsona int̄ se paruulorꝝ turba p̣rupit. dicentes matheo.
turbę aū quę p̄cedebant & quę sequebant̄ clamabant dicentes. osanna
filio dauid benedict⁹ q̄ uenit in noīe dn̄i. osanna in excelsis. Marcus ū
ita posuit clamabant dicentes. osanna benedict⁹ q̄ uenit in noīe dn̄i. be
nedictū qđ uenit in noīe dn̄i regnū patr̄is nr̄i dauid. osanna in excelsis.
iohs quoq; pari uoce cōsentit. & clamabant. osanna. benedict⁹ q̄ uenit
in noīe dn̄i rex isr̄l. solus lucas uerbū osanna n̄ posuit. in reliq̄ int̄pre
tationis parte ꝫ sentiens. benedict⁹ q̄ uenit rex in noīe dn̄i. pax in cęlo. &
gtā in excelsis. Jgit̄ ut dicam⁹ ipsa hebrea uerba ponenda sē. & omīū
interpr̄ū opinio digerenda. q̄ facili q̄d sup hoc sentiendū sit ex re

Impb⁹ ille tuus
Labor⁹ hieronime
f e c i t.
Arbit̄ ut sedeas
tantos dogmata
pan d e n y s.

Gūelf. 195 Helmst., fol. 3v

firmet affectu. Hieronim ad oceanū de uni uxoris uiro.

xxxvii. NVMQVA o fili oceane fore putabā ut indulgentia principis calūpniā sustineret reos. & de carceribus exeuntes. p sordes. ac uestigia catenarū dolerent alios relaxatos. In eūgło audit inuidus alienę salutis. Amice si ego bon. quare oculus tuus nequā. Concluſit ds oīa sub peccato. ut omnib; misereat. Vbi habundauit peccatū. ſup habundauit grā. Cessa sē egyptī primo genita. & ne iumentū quidē israheliticū in egypto derelictū ē. Ecce surgit michi catana hereſis. atq; olim emortua uulpa. uirtutū caput leuat. quę n ex parte ut ante ſueuerat. ſ; totū xpi ſubruat sacramentū. Nec enī ee aliq quę xpc non
ſl pfundas possit purgare sanguine suo. & tam pristinas scelerū & inuri corporib. atq; animis eicat esse. ut medicina illi attenuari n queant. Qd aliud agit nſi ut xpc frustra mortuus sit. frustra aū mortuus ē. si aliqs n potest uiuificare. Venit iohs bapt & digito & uoce xpm demonstrans. ecce agn dī. ecce q tollit peccata mundi. si sē adhuc in seło quos xpc peccata n tulerit.
A ut enī ostendendi sē non ee de mundo. qs xpi ignoret indulgentia. aut si de mundo sē. eligendū eduob alterū. liberari a peccatis. & potentia pbet. n liberari. quasi adhuc rei imbecillitatē pbent. S; absit hoc de oī potente credere. qd in aliq impotens sit. Oīa quę pat fac. & fili fac similit. Infirmitas filii. redundat ad patrē. Cuncta ouiculę membra portata sē. uoce apli. eplę. x grām sonant. & ne parū uideret simplex grē nuncupatio. grā in qt uobis & pax multiplicet. Multiplicatio promittit. & a nobis pacem affirmat. Quorsū ista. nosti pblemata. Carteri hispanię eps. homo etate uetus. & sacerdotio. unā anteq baptizaret. alteram p lauacrū pore mortua duxit uxorē. & arbitraris eū cōm apli factū sententiā. qui in catalogo uirtutū epm uni uxoris uirū pcepit ordinandū. Vtrorāū te unū præcisse in medio. eū oīs mundus his ordinationib; plen sit.
H on dico de pbris. n de inferiori gradu. ad epos uenio. qs si singulatim uoluero nominare. tam numer congregabit. ut arminensis synodi multitudo superet. S; indecens ē sic unū tueri. ut plures accusare uidearis. & quę ratione n possis. societate peccantū defendas. Sustinu rome

Gr. ecl. 195 Helmst. fol. 88v

Düsseldorf. 204 Helmst. ?

ep̄se. Tamquam aurum inforna
bau[illegible] & quasi holocaustā hostiam
ceptū dos. Hunc ergo martyrū xp̄i
torias audiamus. & num hunc
in tantum credimus sc̄ificatum.
rum in semetipsis ut sc̄ificaretur
rare p̄ tormenta n̄ cessauere xp̄i
e sacerdotibus atq; doctoribus
confessoribus huius festiuitatem
non ignotam esse credimus. qui
da fidelium spiritaliter quasi im
lus irrigantes celestibus ut fidelit
re immarcescibilem bonorum
rum: ea possint fructum qui
nta sibi credita non solum red
uerumetiam cum usura sine
de amplificare p̄curauerunt
onium p̄ gr̄am spūs sc̄i intellegen
ducere. non sibi ma & tantū modo
rum se & alius subiectorum
ibus secundum apostolum
endo. obsecrando. increpando
nq; faciendo inserere nitebant
im mens lucidissima manus
ieneſunt mundicia eo quod
nsa altaris sacro sc̄a xp̄i a[illegible]
eris & sanguinis misteria cele
ntes & in sui cordis p̄netrabi
hostiam uiuam d̄o q; placen
ctas semetipsos sine macula.

atq; admixtione pr̄aui operis non
desistant offerre. Et lucas p̄secutorum
non sensissent gladium tam p̄ume
rtium d̄o digni martirio non priuant.
quum martirium non sola sanguinis effu
sione sed abstinentie. peccatrix. & ex
ercitacione di p̄ceptorum p̄ficitur.

Quatuor animalia & uiginti quatuor seniores
habentes singulas citharas. & fialas aureas
plenas odoramentorum. que sunt orationes
scorum. Et cantabant canticū nouum.

Post hec audiui turbam magnam quam dinu
merare. nemo poterat. [illegible]

Beata di genitrix. semp̄ uirgo
maria templum d̄ni. sacrarium
spūs sc̄i. uirgo ante partum. uirgo
post partum. presentis sollem mate
diei cum suis uirginibus experis nul
lo modo credendi est. que di populū
faciendo monebat. spernere luxū
huius sc̄li. alieno c̄no mortalis nat
re declinare. carnis pudicicia cum
uirginitatis honore intra cordis sa
picia obseruare. eamq; omnium ut
tutum reginam. fructum salutis p̄pe
sociam esse angelorum suis affir-mabat
exemplis. ita ut innumerabilis turm
usq; sexus multitudo eius sequebatur
uestigia. intrelictis nupciarum capti
lacionibus spiritaliq; liberorum p̄pa

Cgm. 204 | Helmst. Spiegel

Zuletzt 204 Helmstedt?

& bellum cum uicus semp habendū ē. O vala siquidem
hominum impiorū odio habenda sunt. ñ homines ipsi
quāuis mali sint. quia creatura dī sunt. Pax ůq; in bo
nis ē concordiam fratrum. & caritatem copulat proximoy.
Pax spīm dī speculus ꝓmeretur. Pax dilectionis mater ē
Pax inducium ē scīatus. de qua dominus ꝓpphām ait. Lacē
& ueritatem diligite Pax plebis sanctas glā sacerdotis. & pax
lencia. & terror hostium. siue uisibilium. siue inuisibilium.
O mnibus uiribus pax ē custodienda qua semp in dō manet qui in
pace scā mana & cū scīs dī sacerdotis ē i pace populū admonere
quid debeat agere. pplī ē in humilitate audire cum monet
sacerdos. quicquid ñ licē. Pastoris ē ꝓhibere ne fiat. plebis
audire ne faciat. vi[illegible]

RECIPVVM ē miscdie bonum. de qua ipse ait saluator
Beati misericordes. quō ipsi miscdiam consequent. Non pōt
peccator miscdiam adō speare qui miscdiam ā facit pec
cantibus unde. ergo dimittat homo temporale debitum.
ut mereatur recipere ēternale bonum. Si animas cupim
mandatorum sordibus emundari. miscdiam in nos percan
tibus ñ negemus. ut in die retributionis adꝑmerendam
dñi miscdiam miscdię operibus adiuuemur. Quomodo
adō miam spectat qui crudelis ē in conseruus suus. Si qs
cupiat dm sibi misereri. misereatur debitoribus suis. Cer
tissime indulgentiā expectare poterit qui alius indulgere
nouit. Ad miscdię opus optime in euangelio dns exem
plo roborauit. ubi ait. Estote ḡ miscdes sicut pater ur
celestis misericors ē qui solem suum oriri facit sup bo
nos & malos. & pluit sup iustos & iniustos. O mis miscdia

Gräf. 409 Helmst. Spiegelvon

Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso
factum est nihil; Quod factum est: in ipso uita
erat; Et uita erat lux hominū: & lux in tene
bris luceꝫ. & tenebrę eam non cōprehende
Io. ii. iii. viii. runt; Fuit homo missus a dō: cui nomen erat
Lu. vi. iohannes; Hic uenit in testimonium: ut testi
monium perhiberet de lumine. ut omnes
crederent per illum; Non erat ille lux:
sed ut testimonium perhiberet de lumine;
Io. iii iii. i. Erat lux uera: quae illuminat omnē
Lu. xiiii hominem uenientem in mundum;
In mundo erat: & mundus per ipsum fac
tus. & mundus eum non cognouit;
Io. iiii. x In propria uenit: & sui eum non receperunt; Quot quot autem receperunt
eum: dedit eis potestatem filios dī fi
eri. his qui credunt in nomine eius;
Qui non ex sanguinibus. neque ex uolun
tate carnis: neque ex uoluntate uiri. sed ex dō nati sunt;
Io. i. iii. i. Et uerbum caro factum est: & habi
Lu. viii. tabit in nobis; Et uidi

Guelf. 427 Helmst.

Guelf. 427 Helmst.
fol. 150v

lv. lxxv. x

fecit. uade in pace. Et factum est deinceps. & ipse iter faciebat per ciuitatem & castellū predicans & euangelizans regnum dei. & duodecim cum illo. & mulieres alique. que erant curate. ab spiritibus malignis. & infirmitatibus. Maria que uocatur magdalena de qua demonia septē exierant. & iohanna uxor chuze procuratoris herodis. & susanna. & alie multe

lv. lxxvi. fi. cxxxi. di. xxvi

que ministrabant eis de facultatibus suis. Cum autē turba plurima conueniret. & de ciuitatibus properarent ad eum. dixit per similitudinem. Exiit qui seminat. seminare semen suum. Et dum seminat. aliud cecidit secus uiam & conculcatum est. & uolucres celi comederunt illud. Et aliud cecidit

Et aliud cecidit supra petrosa terra & natum aruit quia non habebat humorem

inter spinas. & simul exorte spine suffocauerūt illud. Et aliud cecidit in terram bonā. & ortum fecit fructum centuplum. Hec dicens. clamabat. Qui habet aures audiendi. audiat. Interrogabant autē eum discipuli eius. que esset hec parabola. Quib; ipse dixit. Vobis datum est nosse misterium regni dei. ceteris autē in parabolis. ut uidentes non uideant. & audientes non intellegant. Est autē hec parabola. Semen. est uerbum dei. Qui autē secus uiam

lv. lxxvii. fi. cxxxii. di. xxvii. lo. cviii.

lv. lxxviii fi. cxxxii. di. xxviii.

Gücef. 427 Helmst.